

RAPPORT

Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan Rijswijk

Klant: Gemeente Rijswijk

Referentie: BH5408WATRP2103231141WM

Status: Definitief/P01.01

Datum: 23 maart 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

George Hintzenweg 85
3068 AX ROTTERDAM
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 90 00 **T**
+31 10 209 44 26 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan Rijswijk

Ondertitel: Definitief ontwerp
Referentie: BH5408WATRP2103231141WM
Status: P01.01/Definitief
Datum: 23 maart 2021
Projectnaam: Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan Rijswijk
Projectnummer: BH5408

Opgesteld door: Liese Sanders, Ivar Roefs, Marco de
Kraker en André van de Waart

Gecontroleerd door: Janine Leeuwis

Datum: 23 maart 2021

Goedgekeurd door: André van de Waart

Datum: 23 maart 2021

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1	Waarom een riolerings- en waterplan (inleiding)	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Status en geldigheidsduur	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Water in onze gemeente (huidige situatie)	5
2.1	Inventarisatie voorzieningen	5
2.2	Toestand van de riolering	8
2.3	Functioneren van de systemen	9
2.4	Klimaatadaptatie	10
2.5	Toetsing huidige situatie	10
3	Hoe is het de afgelopen jaren gegaan (evaluatie)	12
3.1	Resultaten evaluatie planperiode 2016-2020	12
3.2	Terugblik op personele en financiële aspecten	13
4	Aan welke opgaven werken we (visie)	14
4.1	Kwaliteit: klimaatadaptatie en duurzaam omgaan met water	14
4.2	Kwetsbaarheid: vermindering van de kwetsbaarheid	15
4.3	Kosten: minder-meerkosten	16
5	Hoe gaan we er komen (strategie)	17
5.1	Hemelwater	17
5.2	Grondwater	21
5.3	Afvalwater	25
5.4	Oppervlaktewater	30
5.5	Bewust van water	35
5.6	Duurzaamheid & circulariteit	36
6	Wat gaan we doen (maatregelen)	38
6.1	Investerings	38
6.2	Beheeractiviteiten	38
6.3	Uitvoeringsprogramma Wateragenda	39
6.4	Beleidsmatige activiteiten en planvorming	43
7	Financiën en organisatie	44
7.1	Lasten rioleringszorg	44
7.2	Kostendekking rioleringszorg	48

7.3	Oppervlaktewaterbeheer	50
7.4	Personele middelen	50
7.5	Advies	51

BIJLAGEN

1. Watersysteem regio Delfland
2. Wettelijk en beleidskader
3. Overzicht van voorzieningen
4. Werken volgens de DoFeMaMe-werkwijze
5. Bijlage: Toetsing per functionele eis (huidige situatie)
6. Evaluaties GRP en Wateragenda
7. Kostendekkingsplan
8. Uitvoeringsprogramma Waterplan

1 Waarom een riolerings- en waterplan (inleiding)

1.1 Aanleiding

Gemeente Rijswijk wil een schone, veilige en biodiverse leefomgeving voor inwoners. Het versterken en beschermen van groenzones is daarom belangrijk. We willen een openbare ruimte die iedereen uitnodigt tot lopen, fietsen, buitenspelen en ontmoeten. Daar hoort ook de aandacht voor water bij. We willen zorgen voor voldoende waterberging in de gemeente. Vanuit de gemeentelijke watertaken kunnen we een bijdrage leveren aan deze ambities. Dit gemeentelijk riolerings- en waterplan beschrijft hoe we de aankomende jaren (2021-2025) invulling geven aan onze watertaken en hoe dit bijdraagt aan het realiseren van onze ambities. Het gaat over onze zorgplichten met betrekking tot afvalwater, hemelwater en grondwater, maar ook over oppervlaktewater in onze stad. Het plan geeft tevens een onderbouwing van de rioolheffing.

Vanuit het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) is een gezamenlijke blauwdruk voor het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (GRP) opgesteld. Voorliggend plan is daarop gebaseerd, waarbij de gemeente Rijswijk het Waterplan heeft toegevoegd. Het Hoogheemraadschap van Delfland (hierna Delfland) heeft vanaf de start deelgenomen aan het proces om te komen tot de huidige invulling van dit plan.

1.1.1 De gemeentelijke watertaken

Zorgplichten in de waterketen

Elke gemeente in Nederland heeft drie watertaken als het gaat om de (afval)waterketen in de gemeente, deze worden ook wel zorgplichten genoemd, dit zijn: de hemelwaterzorgplicht, de afvalwaterzorgplicht en de grondwaterzorgplicht. Deze zorgplichten vormen de basis van het gemeentelijk beleid rondom hemel-, afval- en grondwater. De waterschappen hebben vervolgens de zorgplicht voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. Gemeente en waterschap zijn volgens de Waterwet verplicht tot samenwerking om te komen tot doelmatig waterbeheer. Dit geldt nadrukkelijk voor de taken met betrekking tot het zelfstandig beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater.

Hemelwaterzorgplicht

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking¹ van afvloeiend hemelwater (regen, sneeuw en hagel) dat op openbaar terrein terecht komt². Er zijn verschillende manieren waarop gemeentes dat doen. Hemelwater kan gezamenlijk met het afvalwater via een gemengd rioolstelsel afgevoerd worden. Een meer duurzame en klimaatbestendigere manier om hemelwater te verwerken is gescheiden inzameling. Dan wordt het hemelwater gescheiden van het afvalwater ingezameld en lokaal verwerkt.

Afvalwaterzorgplicht

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Traditioneel doet de gemeente dit door het aanleggen en onderhouden van een rioleringsstelsel. Dat stelsel vervoert afvalwater van huishoudens en bedrijfspanden naar de waterzuivering. De laatste jaren is er ook aandacht voor decentrale waterzuivering, waarbij afvalwater lokaal gezuiverd en hergebruikt of geloosd wordt.

¹ Onder het verwerken van hemelwater kunnen in ieder geval de volgende maatregelen worden begrepen: de berging, het transport, de nuttige toepassing, het, al dan niet na zuivering, terugbrengen op of in de bodem of in het oppervlaktewater van ingezameld hemelwater, en het afvoeren naar een zuivering technisch werk.

² In sommige gevallen heeft de gemeente ook de verantwoordelijkheid voor het hemelwater van particulier terrein. Dat is alleen het geval wanneer er redelijkerwijs niet van de particulier verwacht kan worden dat hij zelf die verantwoordelijkheid draagt, zie hoofdstuk 5: Hemelwaterzorgplicht

Grondwaterzorgplicht

De verantwoordelijkheden van de gemeente op het gebied van grondwater zijn genuanceerder dan de andere twee zorgplichten: er geldt een inspanningsverplichting ('zoveel mogelijk') in plaats van een resultaatverplichting. In het kort stelt de grondwaterzorgplicht de gemeente niet verantwoordelijk voor de grondwaterstand. Wel is de gemeente in sommige gevallen verantwoordelijk voor het zo veel mogelijk beperken van structurele nadelige gevolgen van grondwateroverlast (te hoge) of -onderlast (te lage grondwaterstand)³. Daarnaast kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor het niet nakomen van de grondwaterzorgplicht.

Het GRP geeft invulling aan de zorgplichten

Voldoen aan de zorgplichten is een wettelijke vereiste voor gemeentes. Hoe we voldoen aan de zorgplichten mogen we zelf bepalen. In dit gemeentelijk Riolerings- en Waterplan beschrijven we daarom hoe wij invulling geven aan de zorgplichten. We hebben een visie, met bijbehorende ambities voor ons waterbeleid: een gezonde, aantrekkelijke gemeente met een hoge ruimtelijke kwaliteit zijn. Die visie en ambities vormen de basis voor de strategie en de maatregelen die per zorgplicht terug te vinden zijn in dit plan.

Het GRP valt tot het in werking treden van de Omgevingswet onder planverplichting voor de gemeentelijke rioleringszorg zoals vastgelegd in de Wet Milieubeheer art. 4.22. De hierin beschreven procedure is bij het opstellen van dit plan gevolgd.

Verantwoordelijkheden in het waterbeheer

De gemeente Rijswijk en Hoogheemraadschap van Delfland werken daarnaast ook al jaren nauw samen aan het stedelijk waterbeheer. Met een gezamenlijk waterplan, de wateragenda en het bijhorende uitvoeringsprogramma willen zij een duurzaam, schoon, gezond en veilig watersysteem en een vitale aantrekkelijke leefomgeving realiseren.

Waterbeheer

In de dagelijkse praktijk is het Hoogheemraadschap van Delfland verantwoordelijk voor het peilbeheer (het afvoeren van water en het op niveau houden van het waterpeil in de sloten) en voor beheer en onderhoud van waterkeringen en sloten. Daarbij bewaakt Delfland ook de (zwem)waterkwaliteit en verzorgt voor de hele regio de zuivering van het afvalwater. Gemeente Rijswijk draagt zorg voor de riolering, het inzamelen en afvoeren van hemelwater en onderhoudt de walkanten en oevers.

Het Waterplan is de basis voor samenwerking

Het eerste Waterplan uit 2009 en de daaropvolgende actualisaties, met de Wateragenda tot 2021 en daarin het uitvoeringsprogramma 2019-2020, vormen de basis voor de samenwerking tussen de gemeente en het waterschap. Dit nieuwe plan vervangt het oude waterplan en bevat de actuele afspraken om de verschillende wateropgaven integraal aan te pakken.

1.1.2 Voorbereid op de omgevingswet

Naar verwachting wordt in 2022 de Omgevingswet van kracht. Onder deze Omgevingswet vervalt de planverplichting een GRP op te stellen. Gemeenten blijven wél verplicht hun zorgplichten te vervullen en de financiën te verantwoorden. Deze verplichtingen zullen een plek krijgen in de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan of -programma. Bijlage 1 gaat uitgebreider in op het wettelijk kader rondom het GRP en de samenhang met de Omgevingswet.

³ De volledige wettekst luidt als volgt: de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het hoogheemraadschap of de provincie behoort. (Artikel 3.6 Waterwet)

Om voor te sorteren op de implementatie van de Omgevingswet, hebben we dit Riolerings- en Waterplan alvast ingericht om als input voor de instrumenten van de Omgevingswet te kunnen dienen. Daarom heeft dit plan een andere vorm dan in voorgaande planperiodes. De in dit plan gedefinieerde opgaven dienen als input voor de Omgevingsvisie en de structuur van dit plan is aanpast op de structuur binnen de Omgevingswet: Omgevingsvisie, -plan en -programma's. Daarbij hebben we ons ook gebaseerd op Watervisie die Delfland heeft opgesteld ter voorbereiding op de Omgevingswet.

1.2 Status en geldigheidsduur

Dit gemeentelijk riolerings- en waterplan vervangt het oude vGRP 2016-2020 van de gemeente Rijswijk en het oude Waterplan uit 2009, met de laatste Wateragenda tot 2021 en het Uitvoeringsprogramma 2019-2020. Deze plannen zijn allemaal vorig jaar verlopen. De activiteiten uit de vorige plannen die nog niet of slechts deels zijn uitgevoerd en/of nog steeds nodig zijn (zoals bijvoorbeeld de KRW-maatregelen), zijn overgenomen in dit nieuwe plan. Nieuwe maatregelen die mogelijk volgen uit de watersysteemanalyses die nu nog lopen, worden de komende periode verder uitgewerkt en krijgen een plek in de nieuwe uitvoeringsagenda voor het waterplan.

Voor dit nieuwe plan kiezen wij voor een looptijd van vijf jaar: van 2021 tot en met 2025. Tussentijds nemen we regelmatig de stand van zaken op en stellen we waar nodig het plan bij. Daarin nemen we ook de uitkomsten mee van de watersysteemanalyses. Halverwege de looptijd vindt er een evaluatie plaats. Het uitvoeringsprogramma bij het Waterplan stellen we ook op voor 5 jaar. De tabel en de financiële delen van dit plan evalueren we elk jaar en breiden we eventueel uit. Als uit de watersysteemanalyse nieuwe (investerings)maatregelen komen, moeten daarvoor budgetten worden aangevraagd bij de besturen van waterschap en gemeente.

We stemmen dit plan en de uitkomsten van tussentijdse evaluaties af met de implementatie van de Omgevingswet. Nieuwe inzichten kunnen worden meegenomen in de Omgevingsvisie, - plan of programma's.

1.3 Leeswijzer

Dit gemeentelijke water- en rioleringsplan is gebaseerd op de blauwdruk voor het GRP van het Netwerk Afvalwaterketen Delfland. Deze blauwdruk bevat de wettelijk verplichte onderdelen van het GRP en gaat uitgebreid in op de invulling van de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het bevat een beschrijving van de huidige situatie, het beleid en de maatregelen voor de komende planperiode. Daarmee vormt het ook de onderbouwing van de gemeentelijke rioolheffing.

De gemeente Rijswijk heeft ervoor gekozen om het plan voor het stedelijk waterbeheer (het Waterplan) toe te voegen aan de blauwdruk. Daarom gaan de hoofdstukken die volgen ook in op de opgaven met betrekking tot het oppervlaktewater in de gemeente en de samenwerking met het waterschap aan maatregelen daarvoor.

Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Water in onze gemeente (hoofdstuk 2), waarin we beschrijven wat de huidige situatie is met betrekking tot afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater. Dan gaat het niet alleen om de voorzieningen die aanwezig zijn, de toestand ervan en het functioneren, maar ook over het proces van klimaatadaptatie en de verantwoordelijkheden in het waterbeheer.
- Hoe is het de afgelopen jaren gegaan (hoofdstuk 3), met een evaluatie van zowel de vorige planperiode van het gemeentelijk rioleringsplan als de wateragenda tot 2021.

- De opgaven waar we de komende planperiode aan werken (hoofdstuk 4), zoals verbeteren van de kwaliteit (een duurzaam watersysteem, waterkwaliteit, klimaatadaptatie), verminderen van kwetsbaarheid en beheersbaar houden van kosten.
- Hoe gaan we er komen (hoofdstuk 5) beschrijft uitgebreid de strategie die we volgen met betrekking tot het hemelwater, grondwater, afvalwater en oppervlaktewater binnen onze gemeente. Dit hoofdstuk bevat het gemeentelijk beleid en geeft richting aan de activiteiten die we de komende planperiode gaan uitvoeren om onze doelen te halen.
- De maatregelen zijn opgenomen in het hoofdstuk 'Wat gaan we doen' (hoofdstuk 6). Het betreft investeringen, beheermaatregelen, de wateragenda en beleidsmatige activiteiten.
- Financiën en organisatie (hoofdstuk 7) bevat het kostendekkingsplan en geeft naast de benodigde financiële middelen en de wijze van financiering ook een beschrijving van de personele middelen.

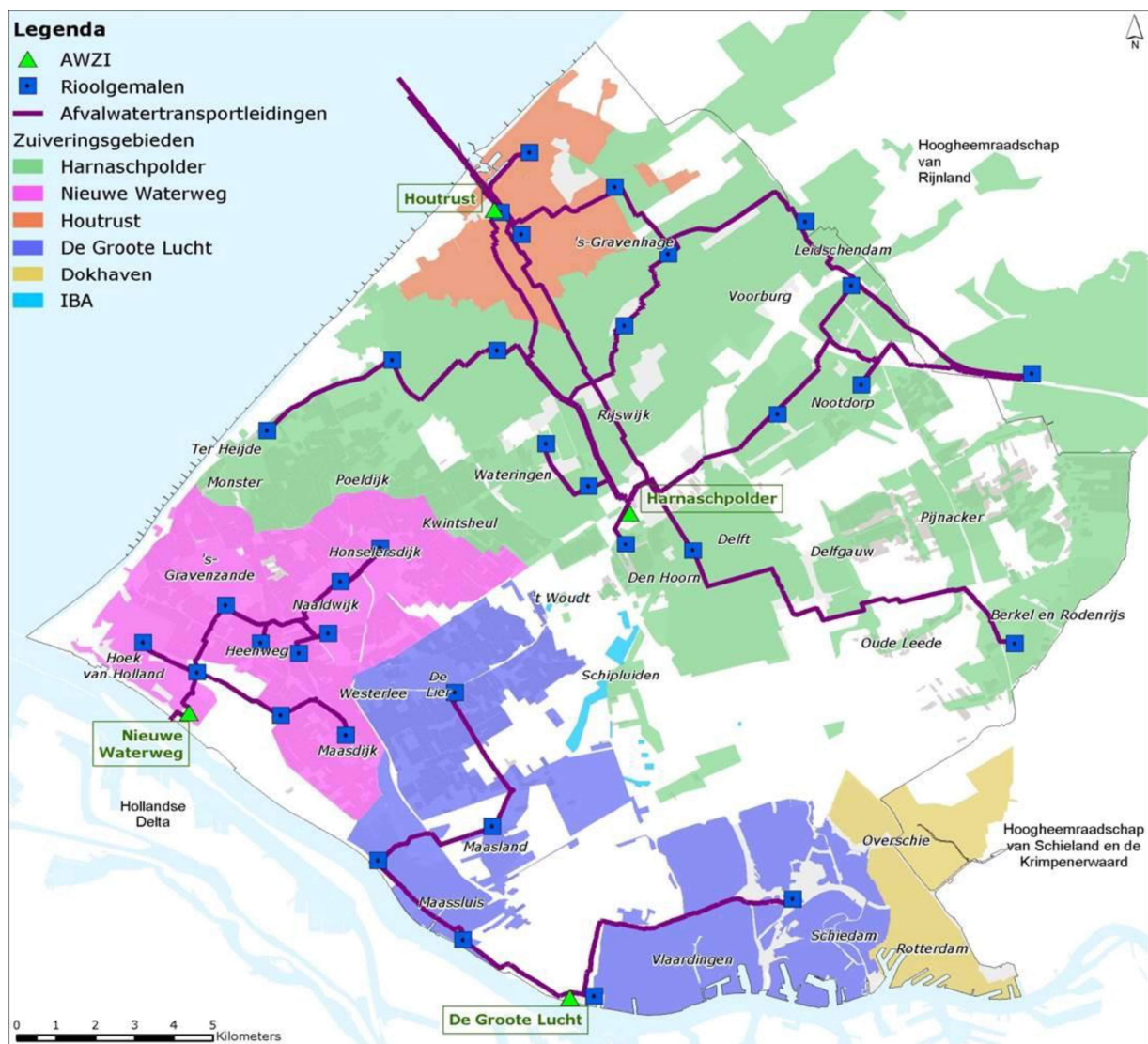
2 Water in onze gemeente (huidige situatie)

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de aanwezige gemeentelijke voorzieningen voor riolering en water en de toestand en het functioneren hiervan. Tevens gaat dit hoofdstuk in op de stand van zaken in het proces van klimaatadaptatie. Het hoofdstuk eindigt met de toetsing van de huidige situatie aan de doelen van de gemeentelijke watertaken.

2.1 Inventarisatie voorzieningen

2.1.1 Zuiveringskring Harnaspolder

Een zuiveringskring bestaat uit het gebied waarvan het rioolwater wordt gezuiverd op één rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). De aanwezige voorzieningen voor inzameling, transport en zuivering van het stedelijke afvalwater en hemelwater in de zuiveringskring kunnen worden beschouwd als één systeem.

Figuur 2.1 Begrenzing van de zuiveringskringen binnen Delfland

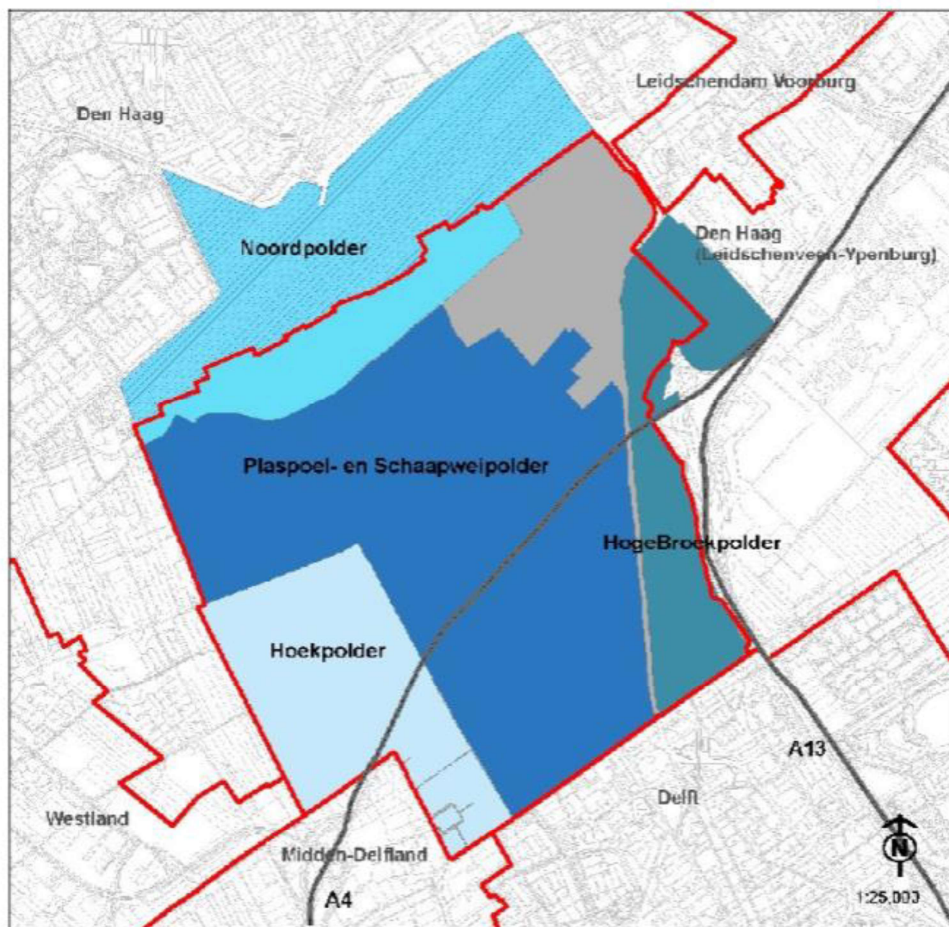
Binnen het beheersgebied van Delfland zijn vier zuiveringskringen te onderscheiden: Harnaschpolder, De Groote Lucht, Nieuwe Waterweg en Houtrust.

Het rioolstelsel van Rijswijk voert het afvalwater af naar de zuivering Harnaschpolder. De zuiveringen zijn eigendom van Delfland. Delfluent Services BV draagt zorg voor het beheer en onderhoud van de zuivering Harnaschpolder inclusief het bijbehorende transportsysteem.

Een groot deel van het afvalwater van Rijswijk gaat via het rioolstelsel van Den Haag naar de afvalwaterzuivering. Alleen RijswijkBuiten loost via de gemalen Sion en 't Haantje op twee verschillende transportleidingen van Delfland.

2.1.2 Watersysteem

De gemeente Rijswijk ligt grotendeels in de Noordpolder, Plaspoel en Schaapweipolder, Hoekpolder en Hoge Broekpolder en een stuk boezemland in het noordoostelijke deel van Rijswijk (oude centrum). Het watersysteem van de gemeente Rijswijk functioneert redelijk onafhankelijk van de buurgemeenten. De gemeentegrens valt grotendeels samen met de poldergrenzen waarbij Rijswijk wordt omringd door boezemwater. Grootste uitzondering daarop is de Noordpolder, waarvan ongeveer een kwart op Rijswijks grondgebied is gelegen (de zogenaamde Landgoederenzone tot aan de Van Vredenburgweg). De rest ligt op het grondgebied van de gemeente Den Haag.

Figuur 2.2 Polders in Rijswijk en de buurgemeenten van Rijswijk

Door Rijswijk loopt De Delftsche Vliet. De Delftsche Vliet maakt deel uit van het boezemsysteem tussen Den Haag en Rotterdam. Via het boezemstelsel wordt neerslag uit het agrarische achterland en het stedelijke gebied afgevoerd.

Bijlage A1 bevat gedetailleerder informatie over de waterhuishouding van de gemeente Rijswijk en haar plaats binnen het regionale watersysteem.

Aanwezige voorzieningen riolering en water

Onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van de objecten waaruit het (afval)watersysteem in gemeente Rijswijk is opgebouwd. In bijlage A3 zijn tabellen en een tekening opgenomen die de beschrijving van de aanwezige voorzieningen (nader) duiden.

Tabel 2.1 Overzicht aanwezige voorzieningen

Omschrijving	Hoeveelheid	Eenheid
<i>Vrijvalstelsel</i>		
Hoofdriool gemengd (vrijval)	93,48	km
Hoofdriool gescheiden & verbeterd gescheiden regenwater (vrijval)*	72,482	km
Hoofdriool gescheiden & verbeterd gescheiden vuilwater (vrijval)*	47,038	km
Kolken	18800	stuks
Rioolgemalen	51	stuks
Overstorten (gemengd stelsel, inclusief randvoorzieningen)	93	stuks
Regenwater uitlaten gescheiden stelsel	33	stuks
Randvoorzieningen hemelwater (bv helofytenfilter, wadi of lamellenfilter)	5 (6025 m2)	stuks
<i>Mechanische riolering</i>		
Minigemalen (drukrioolstelsel)	67	stuks
Persleidingen en drukriolering	18,784	km
<i>Particuliere voorzieningen</i>		
Septic tanks	2	stuks
Warmte-koude opslagsystemen (WKO's)**	121	Stuks
<i>Grondwatervoorzieningen</i>		
Grondwaterstandmeters	59	stuks
Neerslagmeters	0	stuks
Drainageleidingen	17,302	km
<i>Oppervlaktewater (in eigendom en beheer gemeente)</i>		
Lengte watergangen	63,5	km
Lengte oevers	Onbekend	km
- waarvan beschoeiingen	135	km
- waarvan kademuren	6,5	km
Opp waterbodem (baggeren)	562.725	km ²

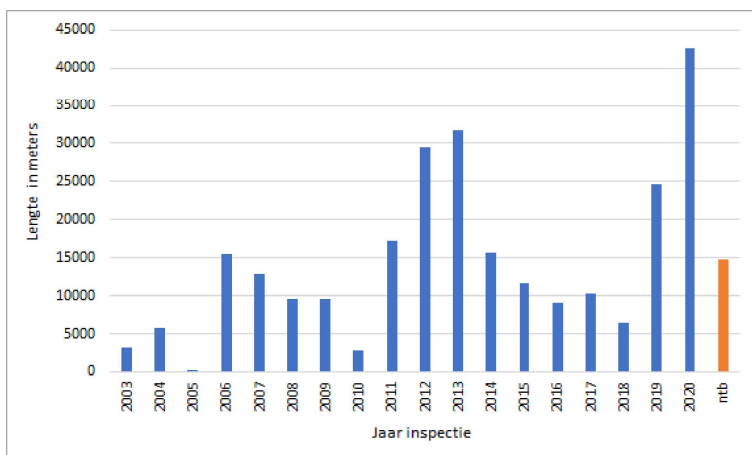
*Het betreft zowel gescheiden als verbeterd gescheiden riool. Er is in het beheersysteem geen onderscheid gemaakt en daarmee geen zicht op de onderlinge verhouding.

** Bron: www.wkotool.nl

Conform de bepalingen in het Besluit Lozingen Buiten Inrichtingen (Blbi) zijn in Bijlage A3 van deze rapportage de kenmerken van overstorten en uitlaten opgenomen, zodat deze zonder vergunning mogen lozen op het watersysteem.

2.2 Toestand van de riolering

Op basis van de uitgevoerde inspecties verkrijgt de gemeente inzicht in de toestand van de vrijvervalriolering. De volgende figuur toont de lengtes van uitgevoerde inspecties per jaar.

Figuur 2.3 Lengte geïnspecteerde riolering per jaar

De inspectieresultaten zijn vastgelegd overeenkomstig NEN 3399 'Classificatiesysteem bij visuele inspectie van riolen'. Deze NEN-norm geeft een eenduidig beoordelingskader van zaken die tijdens de inspectie geconstateerd worden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het type schade en de omvang ervan.

De resultaten van de inspecties zijn hieronder weergegeven en geven een indicatie van de staat van het stelsel:

- Het totale stelsel omvat ca. 6000 strengen. Van 80% van het stelsel (ca. 4800 strengen) is een inspectie beschikbaar. 20% is niet geïnspecteerd, maar het overgrote deel daarvan betreft nog op te leveren nieuwbouw. Kortom: vrijwel alles in eigendom van de gemeente is geïnspecteerd en de inspectiegegevens zijn bijna allemaal niet ouder dan 10 jaar.
- Ca. 60% van de geïnspecteerde strengen bevat een of meerdere schadebeelden groter of gelijk aan de ingrijpmaatstaf. In 60% van die gevallen heeft het schadebeeld betrekking op de stabiliteit van de buis of de omgeving (BAA, BAB, BAC, BAF).
- Het schadebeeld "infiltratie" komt veel voor (3000 keer). Volgens de laatste inspectiegegevens is in ca. 20% van de geïnspecteerde strengen infiltratie aangetroffen (klasse 3-5). In 9% gaat het om situaties waarbij er een continue stroom water het riool binnenkomt (klasse 4-5).
- In 10% van de gevallen waarbij er sprake is van een schadebeeld groter of gelijk aan de ingrijpmaatstaf, zijn te treffen maatregelen vastgesteld en geprogrammeerd in het Meerjarenprogramma Rioolstelsel.
- In 90% van de gevallen waarbij er sprake is van een schadebeeld groter of gelijk aan de ingrijpmaatstaf, moeten nog maatregelen worden bepaald en worden vastgelegd in het Meerjarenprogramma Rioolstelsel (rekening houdend met de aard van de schade, de functie van het betreffende object en de relatie met systeem en omgeving). In paragraaf 5.3 staat uitgelegd hoe we komende planperiode gaan programmeren.

2.3 Functioneren van de systemen

2.3.1 Het functioneren van de riolering

Het theoretisch functioneren van het gemeentelijke systeem wordt periodiek getoetst. In dit kader worden basis rioleringsplannen (BRP's) opgesteld en worden optimalisatiestudies afvalwatersystemen (OAS) verricht. Deze studies geven inzicht in het huidige functioneren van de systemen, en geven aan welke maatregelen er moeten worden genomen om de gewenste prestaties met het systeem te bereiken. In toenemende mate worden de modelberekeningen (theorie) aangevuld met de analyse van metingen aan het praktijk functioneren.

Theoretisch functioneren

In samenwerking met de gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Westland heeft de gemeente Rijswijk in 2015 het stelsel hydraulisch opnieuw doorgerekend. De eerste resultaten laten zien dat het stelsel hydraulisch goed functioneert. Hierbij is ook een eerste inzicht verkregen in de effecten van toekomstige zwaardere neerslag ten gevolge van klimaatverandering.

Van enkele plekken is bekend dat zich bij hevige regenval problemen kunnen voordoen. De riolering in de Delftweg is afgelopen planperiode tijdens onderhoudswerkzaamheden verbeterd en zijn nu geen problemen meer. Voor de situatie bij de Hoornbrug komt aankomende planperiode een reconstructie waarbij o.a. de pomp in het gemaal zal worden vervangen.

Praktijk functioneren

Om inzicht te krijgen in het praktijk functioneren van de gemeentelijke voorzieningen en om niet afhankelijk te zijn van alleen theoretische modellen meet de gemeente op strategische locaties in het systeem. Op basis van deze metingen is onderstaande tabel ingevuld. De onderstaande tabel geeft de relevante meetpunten van gemeente en hoogheemraadschap weer.

Tabel 2.2 Overzicht meetvoorzieningen

Type meetpunt	Meetgegevens	Beheerder	Aantal
Overstorten	Frequentie en duur	I-real	13
Gemalen	Niveaumeting	Xylem	50
Minigemalen	Frequentie en looptijd	Xylem	28
Peilbuizen	Niveaumeting	Van Essen	59
Eindgemalen	Niveau en –debiet	Xylem	2

De verzamelde meetgegevens van de afvalwaterketen zijn beschikbaar voor analyse en vergelijking met het theoretische functioneren van de riolering. Gegevens worden nu nog niet structureel ingezet voor het optimaliseren van het functioneren van voorzieningen, maar straks wel gecombineerd met het model. Daarnaast biedt het klachten- en meldingenregistratiesysteem informatie over het werkelijk functioneren.

Een aandachtspunt tijdens de afgelopen planperiode was het uitwerken van de aanpak van foutieve aansluitingen en starten met het opsporen hiervan. Doormiddel van sensoren is de wijk De Strijp onderzocht op foutaansluitingen. Er zijn een aantal rioolstrengen waar foutaansluitingen geconstateerd zijn. In een vervolgonderzoek worden de exacte locaties bepaald.

Effect van vuilemissie op de ontvangende wateren

Volgens het Waterplan Rijswijk en het Basis Rioleringsplan (BRP) zijn de effecten van de emissie van de gemeentelijke riolering acceptabel voor de ontvangende watergangen. Er zijn geen knelpunten in het watersysteem bekend bij gemeente en hoogheemraadschap ten gevolge van de aanwezige voorzieningen voor de riolering.

2.3.2 Waterkwaliteit

Gemeente Rijswijk en Delfland werken samen aan het verbeteren van de waterkwaliteit in het gebied. In de eerste plaats voor de inwoners van het gebied, maar ook vanuit de verplichting die voortvloeit uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). In het kader van het nieuwe stroomgebiedsbeheerplan 2022-2027 (SGBP3) onderzoekt Delfland de huidige stand van de waterkwaliteit. Daarbij is niet alleen gekeken naar de doelen voor de KRW-waterlichamen, maar ook naar doelen voor de lokale wateren. Deze zijn door Delfland en de gemeente besproken. Voor de gemeenten zijn maatregelen denkbaar op het gebied van emissiereductie, de waterbeheerpraktijk, inrichting (ecologisch netwerk, met natuurvriendelijke oevers en waterplantzones) en anticiperen op de toekomst. Deze maatregelen krijgen een plek in het voorliggend plan.

De KRW kent drie planperiodes: 2009-2015, 2016-2021 en 2022-2027. Op dit moment bereidt Delfland samen met de gebiedspartners de planperiode 2022-2027 voor. De meest recente informatie over waterkwaliteit, plannen en maatregelen zijn te vinden op [de website van Delfland](#).

2.3.3 Waterkwantiteit

Voor alle polders zijn watersysteemanalyses uitgevoerd om de stand van zaken ten opzichte van de normen uit de provinciale milieuverordening in beeld te hebben.

- Uit de resultaten van de watersysteemanalyse voor de Noordpolder (2021) is gebleken dat deze voldoet aan de normen van de waterverordening van de Provincie Zuid-Holland. De effecten van wateroverlast zijn zo gering dat maatregelen niet noodzakelijk zijn.
- Uit de effectstudie Plaspoel- en Schaaapweipolder en Hoekpolder (2012) bleken wel enkele knelpunten, in het zuidelijke gebied. In dat gebied is inmiddels veel bijgebouwd en nog bouwactiviteit gaande. Voor deze polder wordt momenteel een nieuwe watersysteemanalyse uitgevoerd, rekening houdend met de ontwikkelingen. Deze analyse wordt eind 2021 of begin 2022 afgerond.
- Uit de analyse voor de Hoge Broekpolder (2013) is geconcludeerd dat het watersysteem goed functioneert onder normale en extreme omstandigheden. Er zijn geen knelpunten benoemd en dus geen maatregelen nodig. Een nieuwe analyse wordt uitgevoerd en in 2021 of 2022 afgerond.

2.4 Klimaatadaptatie

Het proces van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA, zie bijlage A2) omvat een aantal stappen die gemeenten doorlopen om te komen tot een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland. In het kader van het DPRA-proces heeft de gemeente Rijswijk in samenwerking met Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Westland klimaatstresstesten uitgevoerd op de thema's: wateroverlast en hittestress. De provincie Zuid-Holland heeft op alle thema's kaarten laten maken. Als onderdeel hiervan is getest waar er risico's optreden als gevolg van extreme neerslaggebeurtenissen.

2.5 Toetsing huidige situatie

We werken volgens de DoFeMaMe-methode. Die gaat uit van Doelen, Functionele eisen, Maatstaven en Meetmethodes. De methode houdt onder andere in dat we de huidige situatie toetsen aan de functionele eisen die de gemeente voor de drie watertaken (afval-, hemel- en grondwater) heeft geformuleerd. Aan de hand van maatstaven wordt bepaald in hoeverre aan de functionele eisen wordt voldaan. Maatstaven maken de functionele eisen toetsbaar. De maatstaven die nog niet voldoen aan de gestelde ambities verdienen de komende planperiode extra aandacht om deze alsnog naar het gewenste niveau te brengen. Deze paragraaf bevat de conclusies van die toetsing. De volledige methode van toetsing is te vinden in Bijlage A4.

Geconcludeerd wordt dat in de huidige situatie al aan de meeste maatstaven wordt voldaan. Voor die aspecten is het dus zaak ervoor te zorgen dat we daaraan blijven voldoen (consolideren). Voor de andere maatstaven (zie Tabel 2.3) geldt dat er eerst nog activiteiten moeten worden ontplooid om het gewenste kwaliteitsniveau te halen. Daarna is het de opgave om dat niveau vast te houden. Er zijn geen maatstaven waar op dit moment nog helemaal niet aan wordt voldaan.

Tabel 2.3 Maatstaven waar gedeeltelijk aan wordt voldaan

Code	Maatstaven	Toelichting
2d	(grond)Wateroverlast en/of gevolgschade zijn beperkt.	De reconstructie van de Hoornbrug gaat de situatie verbeteren.
2e	Het effect van foutaansluitingen en rioolvreemd water op het functioneren van het systeem is acceptabel voor gemeente, zuiveringsbeheerder en waterbeheerder.	Aanpak foutaansluitingen loopt en wordt verder uitgewerkt.
3c	De kwaliteit van het object vormt geen risico voor het systeem functioneren en/of leefomgeving	Een deel van het stelsel (situatie Hoornbrug) voldoet nog niet aan de gesteld eisen.
4a	Voldoen aan, en handhaving op, wet- en regelgeving (o.a. indirecte lozingen)	Gemeente Rijswijk gebruikt komende planperiode om een waterverordening op te stellen. Een belangrijk onderdeel na de inwerkingtreding is controle op naleving.
4c	Er is inzicht in de juistheid en compleetheid van de huidige en toekomstige systemen, het theoretisch en werkelijk functioneren, en de toestand van de objecten.	Voldoet conform BRP uit 2015. Nieuw inzicht volgt uit resultaten van de OAS Harnaschpolder in 2021.
4h	Adequaat klantcontact: - meldingssysteem is toegankelijk (melder - beheerder) - afhandeling meldingen binnen gestelde termijn - informatie uit melding wordt gebruikt voor verbeteringen rioleringsbeheer	Er is een nieuw meldingssysteem. Verdere ontwikkeling is nodig zodat meldingen beter te gebruiken zijn voor beleidsmatige doeleinden.
7c	Doelstellingen zijn gericht op anticiperen op klimaatverandering en bodemdaling.	Invulling geven aan het DPRA-proces: o.a. de risicodialogen en het uitvoeringsprogramma.
7e	Er is voldoende aandacht voor bewonersparticipatie, zodat de klimaatadaptatie opgave gezamenlijk met bewoners en bedrijven wordt opgepakt.	Voor klimaatadaptatie (het DPRA-proces en klimaat adaptief Bouwen) was er te weinig personeel en geen coördinator. Komende planperiode wordt hier meer aandacht aan gegeven. De klimaatadaptatie campagne 'Bewust van Rijswijks water' wordt aankomende planperiode doorgezet en verder uitgewerkt. Ook gaat Operatie Steenbreek verder om samen met Delfland en bewoners te zorgen voor meer groen in de gemeente.

3 Hoe is het de afgelopen jaren gegaan (evaluatie)

Bij het opstellen van een nieuw plan is het belangrijk om het beleid uit het vigerende plannen te evalueren. Het is niet alleen belangrijk om te weten in hoeverre de doelstellingen zijn behaald. Het is minstens zo belangrijk om te weten wat de ervaringen zijn na vijf jaar werken met het beleid. Wat ging goed en waar liepen we tegen aan? Door de aandachtspunten in te bedden in het nieuwe beleid en in nieuwe maatregelen, realiseren we elke planperiode een verbeterslag.

3.1 Resultaten evaluatie planperiode 2016-2020

Uit de evaluatie van het vGRP 2016-2020 en het Waterplan (Wateragenda tot 2021) blijkt dat een groot deel van de doelen uit het vGRP 2016 - 2020 en het Waterplan zijn behaald. Een klein aantal maatregelen is niet uitgevoerd of uitgesteld. Er zijn onder andere maatregelen voor het voorkomen van wateroverlast genomen, er is een onderzoek gedaan naar foutieve aansluitingen, er heeft groot onderhoud plaatsgevonden op diverse locaties in de gemeente en er zijn maatregelen uit de Bestuursovereenkomst schoon en gezond water Delfland uitgevoerd. Voor de volledige lijst met uitgevoerde maatregelen en projecten wordt verwezen naar bijlage A6.

Er spelen momenteel een aantal ontwikkelingen die in 2016 nog niet (genoeg) in beeld waren, zoals de energietransitie (invloed van warmtenet in de grond, bodemenergiesystemen, etc.) en klimaatverandering (klimaatadaptatie, invloed van droogte en hevige neerslag). Deze ontwikkelingen komen niet terug in de doelen van de afgelopen planperiode. Ze hebben wel invloed op het beleidsveld en er is in de afgelopen termijn ook aan maatregelen op deze gebieden gewerkt. Bijvoorbeeld de quick scan die in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is uitgevoerd – en daaropvolgend de uitvoeringsagenda die in ontwikkeling is. Omdat deze ontwikkelingen nog volop voortduren zullen ze ook in de aankomende planperiode aandacht krijgen en in dit Riolerings- en Waterplan opgenomen worden.

Gebaseerd op de beide evaluaties hebben we een aantal aandachtspunten benoemd (zie tabel 3.1). Bij het opstellen van het beleid en de maatregelen voor de planperiode 2021-2025 zijn deze aandachtspunten meegenomen.

Tabel 3.1 Aandachtspunten planperiode 2021-2025

Onderwerp	Aandachtspunt
Huidige ontwikkelingen	Energietransitie (invloed van warmtenet in de grond, bodemenergiesystemen, etc.)
	Klimaatverandering (klimaatadaptatie, invloed van droogte en hevige neerslag)
Klimaatadaptatie	Onderzoek naar klimaatbestendigheid van Rijswijk heeft uitgewezen dat hitte een probleem is in de gemeente.
	Vervolgonderzoek op gebied van klimaatbestendigheid,
	Thema klimaatadaptatie verder uitwerken in beleid en concrete doelstellingen opstellen.
	Verkennen van mogelijkheden voor afdwingen van maatregelen, met een verordening.
	Meer doelmatig afkoppelen en meer groen en biodiversiteit in de gemeente
	Onderzoek naar infiltratie
	Meer personele capaciteit voor klimaatadaptatie.
Hemelwater	Nadruk ligt op klimaatadaptatie (zie Klimaatadaptatie)
Grondwater	De grondwateronttrekking op het terrein van DSM blijft een aandachtspunt op het gebied van grondwaterzorg
Afvalwater	Achterstand in onderhoud wegwerken
	Verfijningsslag in onderzoek foutaansluitingen

	Beheerstrategie doorontwikkelen, door inspecties gestructureerder, integraler en visueler te maken prioritering van rioolvervangning en verbetering mogelijk te maken.
Samenwerking waterketen	Samenwerking binnen NAD doorzetten conform de Bestuurlijke Overeenkomst NAD 2021- 2027
Communicatie	Communicatie en voorlichting gezamenlijk in NAD-verband oppakken
	Kansen op gebied van groen-blauwe schoolpleinen en Operatie Steenbreek inventariseren
Waterkwaliteit	Samenwerking op KRW en doelen lokaal water gaat door in de periode 2022-2027. Hiervoor wordt geen nieuwe bestuursovereenkomst afgesloten, maar is de afspraak dat gemeente en waterschap de resterende opgaven verder uitwerken en maatregelen definiëren. Besluitvorming over de uitkomsten van de uitwerking vindt plaats in bilateraal overleg. Daarin wordt de borging van de afspraken meegenomen.
Samenwerking Rijswijk-Delfland	Afstemmen van taken en vastleggen van verantwoordelijkheden op gebied van beheer en onderhoud van vaarwegen vanuit het Waterplan

3.2 Terugblik op personele en financiële aspecten

Er was over het algemeen voldoende fte, kennis en kunde beschikbaar binnen de gemeente, waar nodig is dit aangevuld met externe adviseurs of met kennis vanuit het Netwerk Afvalwaterketen Delfland. De personele bezetting is te krap om klimaatadaptatie (DPRA-proces en klimaatadaptief bouwen) goed op te pakken. Het is wenselijk om de aankomende planperiode een coördinator voor klimaatadaptatie aan te stellen.

Er waren voldoende financiële middelen voor handen om de taken uit te voeren. Het exploitatie-budget bleek in de praktijk voldoende om de werkzaamheden zoals deze in het vGRP 2016-2020 waren onderbouwd en vastgelegd naar behoren uit te voeren. De investeringsbudgetten zijn taakstellend ingezet: het beschikbare budget is geïnvesteerd op de locaties waar dat het meeste nodig was. Bijvoorbeeld om problemen (waar de gemeente niet voldeed aan haar zorgplichten) structureel op te lossen of om risico's (op bijvoorbeeld instorten van riolering) te verminderen.

4 Aan welke opgaven werken we (visie)

Dit hoofdstuk beschrijft de visie op het gebied van de waterketen in onze gemeente. Deze visie is tot stand gekomen in NAD-verband en gebaseerd op de opgaven uit de Watervisie van Delfland. De samenwerking in het Netwerk Afvalwaterketen Delfland is gericht op verbeteren van de kwaliteit, verminderen van kwetsbaarheid en beheersbaarheid van kosten.

4.1 Kwaliteit: klimaatadaptatie en duurzaam omgaan met water

Als NAD-gemeenten en Delfland hebben we een aantal thema's gekozen waaraan wij gezamenlijke en individueel op de korte- en lange termijn kunnen samenwerken en waarbij onze inspanningen elkaar zullen versterken. Per thema hebben we speerpunten benoemd die in hoofdstuk 5 (strategie) nader worden uitgewerkt. Onder het thema kwaliteit "klimaatadaptatie en duurzaam omgaan met water" stellen wij ons water en onze watersystemen in het middelpunt. Samenwerken aan water. Speerpunten daarin zijn:

Zeespiegelstijging

Waterveiligheid is een randvoorwaarde bij alle ruimtelijke ontwikkeling en planvorming:

- We zoeken naar robuuste (ruimtelijke) oplossingen voor de waterkeringen in cultuurhistorische binnensteden.
- We beperken schade door overstromingen door waterrobuust te bouwen met oog op meerlaagse veiligheid op lange termijn.

Zoetwatervoorziening in relatie tot droogte

Er is voldoende zoet water nodig om verdroging tegen te gaan en om de maatschappelijke, economische en ecologische functies te waarborgen. In de ruimtelijke planvorming dragen ontwikkelingen positief bij aan de hoeveelheid zoet water in het gebied. Droogte wordt bestreden door het vasthouden van gebiedseigen water:

- We benutten het hemelwater wat in het gebied valt voor periodes van droogte, door dit (ondergronds) te bergen en her te gebruiken.
- We houden zoet water zo lang mogelijk vast, door het in het gebied te circuleren.
- We laten de vraag naar zoet water beter aansluiten bij het aanbod van zoetwater, door zelfvoorzienendheid en besparing te stimuleren.
- We hergebruiken het gezuiverde water uit de AWZI's in de zoetwaterkringloop.

Extreme neerslag

Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming worden wateroverlast risico's als gevolg van extreme neerslag signaleerd en geadresseerd. Bij ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming blijven wateroverlast-risico's minimaal gelijk en nemen bij voorkeur af.

- We richten het stedelijke gebied en de openbare ruimte zodanig in dat dit leidt tot meer ruimte voor water en infiltratie.
- We vergroten de sponswerking van het bestaande bebouwde gebied door het vergroenen van daken, tuinen en openbare ruimte.
- De capaciteit van het boezemstelsel is uitgebreid voor een betere berging en afvoer van overtollig water.
- We anticiperen op wateroverlast door ruimte te geven voor wateropvang en waterrobuust te bouwen.
- We verlagen de druk op het boezemstelsel tijdens extreme neerslag, door water in het boezemland (de Hoekpolder) te bufferen en overlast in het veenweidegebied te accepteren.
- We benutten door slim sturen de bestaande overcapaciteit in de rioolstelsels.

Waterkwaliteit

Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming wordt rekening gehouden met de waterkwaliteit, zodat deze minimaal gelijk blijft en bij voorkeur kan verbeteren. Gestreefd wordt naar een goede, gebiedseigen waternatuur.

- We zetten in op emissiereductie, door het zo ver mogelijk terugdringen van lozingen op het oppervlaktewater vanuit de riolering en door verminderen van uitspoeling van honden- en ganzenpoep en voeren van eendjes.
- We stimuleren de aanleg van natuurvriendelijke oevers en optimaliseren de waterbeheerpraktijk op een ecologische manier.
- We anticiperen op de toekomst, door effecten van klimaatverandering en andere ontwikkelingen op de waterkwaliteit in beeld te brengen en waar nodig maatregelen te nemen.

Schoon en gezond water

Vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn ecologische en chemische doelen gesteld voor grotere wateren, de aangewezen 'KRW-lichamen'. De kwaliteit van deze KRW wateren is ook afhankelijk van de kwaliteit van de kleinere wateren, 'overige wateren' genoemd. Delfland werkt samen met gemeenten en andere gebiedspartners aan de waterkwaliteit.

Hitte

We beperken de risico's veroorzaakt door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen:

- We vergroenen de openbare ruimte en gebouwen om het hitte-eiland effect te beperken.
- We zetten in op meer oppervlaktewater.

Bodemdaling

We signaleren risico's en we nemen maatregelen om maatschappelijke schade door zetting/bodemdaling te voorkomen:

- We streven naar een stabiel oppervlaktewaterpeil in historische kernen om verzakking en wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen.
- We streven naar gebiedgerichte grondwaterpeilen om grondwateronderlast en zettingen (en overlast) zoveel mogelijk te voorkomen.
- Bij stedelijke vernieuwingen herstructureren we wijken die gevoelig zijn voor bodemdaling om schade aan woningen te beperken.
- Door de verandering in denken van "peil volgt functie" naar "functie volgt peil" willen we zettingen/bodemdaling remmen.
- We voorkomen zoveel mogelijk de bouw van nieuwe wijken op plaatsen met een slappe bodem, of we bouwen op een bodemdaling bestendige manier.

4.2 Kwetsbaarheid: vermindering van de kwetsbaarheid

Onder het thema kwetsbaarheid "vermindering van de kwetsbaarheid" stellen wij ons als samenwerkende organisaties dienstbaar op ten aanzien van water, de burger en naar elkaar. Speerpunten daarin zijn:

- We zorgen voor draagvlak binnen de organisaties, voldoende kennis, personele capaciteit en competenties om dit aan te pakken.
- Partijen geven ruimte om te komen tot de maatschappelijk meest gewenste oplossingen; organisatiegrenzen staan die oplossingen niet in de weg.
- We zorgen via gestandaardiseerd gegevensbeheer, uniforme uitwisseling van data, en metingen aan onze systemen voor een betrouwbare dataset op basis waarvan data gestuurde beslissingen mogelijk zijn.

4.3 Kosten: minder-meerkosten

Onder het thema kosten “minder-meerkosten” zorgen wij ervoor dat de kosten die wij maken in verhouding zijn tot de maatschappelijke meerwaarde (waterwinst) die ze creëren.

- We erkennen dat waterwinst niet altijd in geld is uit te drukken en dat de gerealiseerde winst niet altijd terugvloeit naar onze eigen organisaties. Een tevreden burger en een aantrekkelijke stad is ook winst.
- We werken toe naar een uniformere wijze van administreren en onderbouwen van gemaakte kosten, zodat die gemakkelijker met elkaar te vergelijken zijn en zodat we van elkaar kunnen leren.

5 Hoe gaan we er komen (strategie)

In de vorige hoofdstukken zijn de huidige en gewenste situatie beschreven en is de afgelopen planperiode geëvalueerd. Daaruit blijkt dat we als gemeente al veel goed doen, maar dat we ook nog wel wat uitdagingen hebben voor de toekomst. Dit hoofdstuk beschrijft de strategie waarop de gemeente de uit te voeren activiteiten baseert, die moeten leiden tot het behalen van onze doelstellingen. Het bevat het beleid voor omgaan met hemelwater, grondwater, afvalwater en oppervlaktewater.

5.1 Hemelwater

De gemeente draagt als eigenaar en beheerder van het rioleringsstelsel zorg voor de inzameling en verwerking van het hemelwater in het openbare gebied. Ook heeft de gemeente een zorgplicht indien de particulier het hemelwater niet op eigen terrein kan verwerken.

Deze paragraaf beschrijft hoe de gemeente binnen deze zorgplicht invulling geeft aan een duurzame omgang met hemelwater en wateroverlast zoveel mogelijk tracht te beperken.

5.1.1 Duurzame omgang met hemelwater

In navolging op het landelijke beleid vastgesteld in de Wet Milieubeheer (art.10. 29a), het Nationaal Bestuursakkoord Water en Waterbeheer 21^e eeuw hanteren gemeenten en hoogheemraadschap de volgende tritsen voor de omgang met hemelwater:

Waterkwantiteit	Waterkwaliteit
• Vasthouden	• Schoonhouden
• Bergen	• Scheiden
• Afvoeren	• Schoonmaken

Waterverordening

Komende planperiode gebruiken we om een waterverordening op te stellen. Met de verordening worden regels opgesteld voor verwerking van hemel- en grondwater op openbaar en particulier terrein. In de uitwerking kan onderscheid gemaakt worden naar bestaand en nieuw te ontwikkelen gebied.

Verantwoordelijkheden particulier

- Perceeleigenaar is primair verantwoordelijk voor het verwerken van hemelwater op eigen terrein.
- Pas als de perceeleigenaar het hemelwater redelijkerwijs niet zelf kan verwerken, treedt de zorgplicht voor de gemeente in werking.
- In gescheiden gerioleerde wijken en bij nieuwbouw zal de particulier het hemelwater gescheiden van het afvalwater moeten aanbieden.
- In drukrioleringsgebieden en bij gebruik van een IBA dient de particulier het hemelwater op zijn perceel zelf te verwerken.

Nieuwbouw

Hoewel niet alle situaties conform de wet- en regelgeving watersleutelplichtig zijn hanteerde gemeente en hoogheemraadschap het uitgangspunt dat zij nieuwbouwsituaties onderling afstemmen. Met de waterverordening gaan we voor deze niet watersleutelplichtige situaties aanvullende regels opstellen. In lijn met de voorkeursvolgorde voor verwerking van hemelwater streeft de gemeente bij nieuwbouw naar een volledig gescheiden inzameling en verwerking van afval- en hemelwater, zolang de lokale situatie dit toelaat:

1. Zoveel mogelijk verwerken hemelwater op eigen terrein.
2. Overtollig hemelwater gescheiden aanleveren van het vuilwater (afkoppelen).
3. Hemelwater waar mogelijk terugbrengen in de bodem, in het watersysteem óf in de riolering.

Voor inbreidingsprojecten en nieuwe bedrijventerreinen geldt in beginsel de voorkeur voor een volledig gescheiden stelsel gelijk aan andere nieuwbouwlocaties, tenzij het type bedrijven en transport over het terrein aanleiding geven tot andere keuzes.

Het ontwerp van nieuwe stelsels moet hydraulisch voldoen aan een belasting met Bui08 (T=2 jaar) vanuit de Kennisbank Riolering zonder dat er water-op-sstraat situaties ontstaan. Hierbij dient er een minimale waking van 20 cm aanwezig te zijn. Daarnaast toetst de gemeente op eventuele knelpunten aan de hand van zwaardere controlebuizen (Bui09 en Bui10 vanuit de Kennisbank Riolering). Bij een belasting met Bui09 mag er niet langer dan 30 minuten water op straat staan. Bij aanleg dient de ontwikkelaar te anticiperen op eventuele effecten van bodemdaling zodat het systeem ook op lange termijn conform de gestelde eisen blijft functioneren.

Het hemelwaterbeleid van Delfland gaat uit van het stand-still beginsel voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat de kans op wateroverlast niet mag toenemen als gevolg van een ingreep in het watersysteem of een handeling die invloed heeft op het functioneren van het watersysteem. Ontwikkelingen waarbij het verhard oppervlak toeneemt, zoals nieuwbouw, zorgen voor een snellere afstroming van hemelwater naar het oppervlaktewater. Dit kan leiden tot wateroverlast en moet worden gecompenseerd door extra waterberging aan te leggen. Daarnaast vindt Delfland het belangrijk dat bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met heviger neerslag door klimaatverandering. Om te berekenen hoeveel waterberging moet worden gerealiseerd om de effecten van nieuwbouw te compenseren kan gebruik worden gemaakt van de watersleutel. Deze rekentool houdt eveneens rekening met heviger neerslag in de toekomst. Zie voor meer informatie [Watersleutel \(hhdelfland.nl\)](https://www.delfland.nl/watersleutel).

Bestaande openbare ruimte

In bestaande situaties zal steeds een afweging gemaakt worden of het actief scheiden van waterstromen de meest doelmatige en duurzame wijze van hemelwaterverwerking is. Met name investeringsmomenten zoals vervangings- en renovatiewerkzaamheden zijn een logisch moment om deze afweging op basis van een doelmatige balans tussen prestaties, risico's en kosten opnieuw te maken, maar ook mogelijkheden om mee te liften met andere werkzaamheden in de openbare ruimte kunnen hier aanleiding toe geven.

Afkoppelen wordt daarbij gezien als een middel om knelpunten te reduceren en/of ambities te behalen – bijvoorbeeld vanuit afspraken voor de Kaderrichtlijn Water. Het verkrijgen en behouden van een actueel overzicht van de aanwezige (hydraulische) knelpunten in het stelsel en in de afvalwaterketen is daarvoor essentieel. Afkoppelen is niet altijd wenselijk, daarom is het belangrijk om af te wegen of het ontvangend oppervlaktewater het afgekoppeld hemelwater zowel kwalitatief als kwantiteit kan verwerken. Zo zijn gebieden (polder of peilvak) met een bergingstekort of met belangrijke natuurwaarde in principe niet geschikt.

Voor het maken van een goede afweging kan de gemeente gebruikmaken van het afwegingskader voor hemelwater van de gemeente Westland en Delfland of van het Programma van Eisen bij het Convenant Klimaatadaptief bouwen in Zuid-Holland⁴.

In geval van het afkoppelen van het hemelwater ontvangen de particulieren in deze gebieden actief voorlichting over mogelijkheden en de werking van stelsels voor afkoppelen. Daarbij wordt gekeken of afkoppelen gecombineerd kan worden met andere werkzaamheden in de openbare ruimte.

⁴ <https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/21795/convenantklimaatadaptiefbouwen.pdf>

5.1.2 Hemelwateroverlast

Voorkomen wateroverlast

De afvoercapaciteit van rioolstelsels is en blijft beperkt, waardoor water-op-straat tijdens hevige neerslag onvermijdelijk is. Bij zware regenbuien kan dit leiden tot wateroverlast en vuilemissie via gemengde riooloverstorten. Het is de verwachting dat dergelijke zware buien in de toekomst vaker zullen voorkomen.

Vaak is water-op-straat kortdurend van aard en leidt dit niet tot noemenswaardige overlast of schade. Bewoners accepteren een incidentele waterschijf op straat wanneer het extreem regent of geregend heeft, maar de acceptatie is aan grenzen gebonden.

De gemeente spreekt van regen- of afvalwateroverlast indien:

- Vuilwater wat op straat komt te staan of vanuit de openbare ruimte gebouwen instroomt (gezondheidsrisico).
- Er als gevolg van water vanuit het rioolsysteem materiële schade aan gebouwen of objecten in de openbare ruimte optreedt (tevens emotionele schade).
- Water-op-straat het verkeer op belangrijke wegen langdurig belemmert.

Toetsingsnorm voor wateroverlast

Veel rioolstelsels binnen de gemeente zijn ooit ontworpen op basis van een theoretische neerslag belasting (Bui07 of Bui08 vanuit de Leidraad Riolering). De hierbij gehanteerde uitgangspunten kunnen in de loop der jaren echter zijn gewijzigd, bijvoorbeeld ten gevolge van bodemdaling of de toename van verharding op particulier terrein. Ook de introductie van nieuwe berekeningsbuien/ hydrogrammen waarin het huidige en transformerende klimaat zijn verwerkt zorgen voor een aanleiding om uitgevoerde toetsen periodiek te herhalen.

Periodiek brengt de gemeente het hydraulische en milieutechnische functioneren van de stelsels in beeld. Gecombineerd met praktijkervaringen, uitkomsten uit stresstesten en risicodialogen, meetgeven en een actueel inzicht in meldingen en klachten geeft dit inzicht in de aanwezige knelpuntlocaties binnen de gemeente. Daarbij bepaalt de gemeente welke risico's zij nog acceptabel vindt en wanneer maatregelen gewenst zijn. Op basis van de verkregen resultaten maakt de gemeente een afweging waar welke maatregelen gewenst en doelmatig zijn (in de riolering, openbare ruimte, watersysteem).

Anticiperen op klimaatverandering

Om meer inzicht te verkrijgen in de gevolgen van klimaatverandering brengt de gemeente de komende planperiode ook de effecten van toekomstig zwaardere buien in beeld. Bij de studie OAS Harnaspolder worden twee klimaatbuien doorgerekend: een blokbui en een bui waarin de intensiteit verloopt over de tijd. Voor beide buien is gerekend met 70 mm in 1 uur ($T=100$ volgens het WH2050 scenario van het KNMI). vanuit de Kennisbank Riolering. Klimaatverandering verloopt geleidelijk, waardoor het mogelijk is om wijkrenovaties aan te grijpen om het stedelijk gebied hier op lange termijn op aan te passen.

Klimaat

Vanuit de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (september 2014) is afgesproken dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten in Nederland een vanzelfsprekend onderdeel moet zijn bij ruimtelijke (her)ontwikkelingen.

Rijswijk heeft de klimaatstresstesten in NAD regioverband uitgevoerd. Eind 2020 is het Actieplan Klimaatadaptief Rijswijk opgesteld en is er een eerste quick-scan geweest met interne collega's en Delfland.

Gemeenten en hoogheemraadschap moeten anticiperen in werkzaamheden op de verwachte klimaatverandering en risicolocaties om in de toekomst zoveel mogelijk klimaatoverlast te voorkomen. Het klimaatbestendig handelen wordt in de planperiode 2021-2025 verankerd in gemeentelijk beleid zodat gemeente Rijswijk in 2050 daadwerkelijk klimaatbestendig is. Hiervoor stelt gemeente Rijswijk een gemeentelijke strategie op voor klimaatadaptatie en een waterverordening voor verwerking van hemel- en grondwater op openbaar en particulier terrein.

Omdat water slechts één van de thema's binnen de klimaatbestendige stad vormt zal er een integrale strategie binnen de gemeente nodig zijn om invulling te geven aan de Deltabeslissing. Daarnaast zijn oplossingsrichtingen in de openbare ruimte onderling sterk met elkaar verweven waardoor een breed gedragen visie voor ontwerp, uitvoering en financiering van maatregelen vereist is. Het verder uitnuttend van de kracht van "Klimaatkrachtig Delfland" is hierbij erg belangrijk. Klimaatkrachtig Delfland is een initiatief van Hoogheemraadschap van Delfland vóór de regio Delfland. Het netwerk Klimaatkrachtig Delfland verbindt partijen, initiatieven en projecten en wisselt kennis en kunde uit. Het inspireert en faciliteert hen om samen te werken.

Het coalitieakkoord en Stadsvisie 2030 geven samen met het DPRA-proces (klimaatstresstesten en risicodialogen) richting voor klimaatadaptatie in Rijswijk. In Rijswijk willen we dat je prettig kunt wonen in een groene omgeving. Dit gebeurt door op een creatieve manier groen en water in het stedelijk gebied te integreren om wateroverlast en hittestress tegen te gaan. We pakken kansen wanneer dat mogelijk is. Zo wordt bij elk project gekeken naar mogelijkheden om af te koppelen en om de berging te vergroten. Bijvoorbeeld bij het nieuwbouwproject RijswijkBuiten waar hemelwater wordt afgekoppeld en afstroming over de weg naar groenzones wordt gerealiseerd.

Water kent geen (bestuurlijke) grenzen. Daarom wordt de komende planperiode in NAD-verband een aanvraag gedaan in het kader van de impulsregeling. Via deze regeling draagt het Rijk bij aan de realisatie van klimaatadaptatiemaatregelen. Daarnaast zal ook worden verkend of een samenwerkingsagenda op het gebied van klimaat kan bijdragen aan het behalen van de (gezamenlijke) doelstellingen.

Naast een investeringsbudget voor vervangen van bestaande riolering is er in het kostendekkingsplan (zie bijlage A7) ook rekening gehouden met een apart investeringsbudget voor aanleg van nieuwe hemelwaterriolering ten behoeve van het verder ontvlechten van de gemeentelijke (afval)waterstromen en het anticiperen op de klimaatverandering. Daarnaast is rekening gehouden een investeringsbudget voor overige DPRA-gerelateerde maatregelen. Daarbij valt te denken aan aanpassingen in de openbare ruimte zoals aanpassingen aan het maaiveld t.b.v. het kunnen afvoeren van hemelwater naar locaties waar het niet leidt tot overlast. Ook is er in de exploitatie rekening gehouden met de financiering van kleinschalige grondwater gerelateerde maatregelen in algemeen belang op gemeentegrond.

Communicatie over klimaatadaptatie

De gemeente heeft de burgers en bedrijven nodig om Rijswijk klimaatbestendig te krijgen in 2050. Belangrijk hierbij is het zorgen voor bewustwording en het helpen bij het nemen van het juiste soort maatregelen op het goede moment. Om burgers en bedrijven goed te kunnen laten participeren is voorlichting en communicatie over riolering, afkoppelen, vergroening en waterberging van belang. Zie paragraaf 5.5 voor meer informatie over communicatie en participatie.

5.2 Grondwater

Op basis van de Waterwet heeft de gemeente de zorgplicht voor het in de openbare ruimte van bebouwd gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het hoogheemraadschap of de provincie behoort. De grondwaterstand is, zeker in bebouwd gebied, niet volledig te sturen. Daarom heeft de gemeentelijke grondwaterzorgplicht het karakter van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Dit betekent dat de gemeente aanspreekbaar is voor grondwaterproblemen, maar niet dat zij ook aansprakelijk is. De particulier (perceeleigenaar) is zelf verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen op eigen terrein. Mede om precedentwerking te voorkomen is het aan te raden dat de scheiding van verantwoordelijkheden goed nageleefd wordt.

De gemeente kan op drie manieren iets betekenen voor bewoners met grondwateroverlast:

- Door op te treden als aanspreekpunt en adviseur.
- Door overtollig grondwater van bewoners in ontvangst te nemen op het gemeentelijk stelsel.
- Door de grondwaterstand op openbaar terrein te gaan beheersen.

Verantwoordelijkheden grondwater

Een visie op de verantwoordelijkheden van de perceeleigenaar:

- Perceeleigenaar is primair verantwoordelijk voor tegengaan van grondwaterlast op eigen terrein. Dit geldt ook voor funderingsproblemen.
- De eigenaar moet zorgen dat voldaan wordt aan de bouwkundige regelgeving, o.a. zodat ondergrondse gebruiksruimtes van panden, zoals een kelder of een souterrain, volgens de bouwregelgeving vochtdicht zijn.

Ook het hoogheemraadschap en de provincie spelen (indirect) een rol op het gebied van het stedelijk grondwater.

- De provincie Zuid-Holland en het hoogheemraadschap van Delfland verlenen beide vergunningen voor grondwateronttrekkingen.
- Het hoogheemraadschap beheert daarnaast het peil van het oppervlaktewater. Dit kan lokaal de grondwaterstanden beïnvloeden.

5.2.1 Drooglegging bij nieuwbouw

Vanzelfsprekend is het beter om grondwater-problemen te voorkómen dan om de ontstane overlast of onderlast te moeten beperken. De gemeente streeft bij nieuwbouwplannen naar de ontwateringsdieptes zoals opgenomen in tabel Tabel 5.1.

Tabel 5.1 Ontwateringseisen nieuwbouw

Bestemming	Ontwateringsdiepte*
Woningen met kruipruimte	0,8 m
Woningen zonder kruipruimte	0,8 m
Groenvoorzieningen	0,5 m
Wegen	0,7 m
Bedrijventerreinen	0,8 m

* Ontwateringsdiepte = maaiveldhoogte – gemiddeld hoogste grondwaterstand

In overleg met de gemeente en het hoogheemraadschap zal aanvullend op de bovenstaande eisen getoetst worden in hoeverre de voor individuele nieuwbouwlocaties geanticipeerd moet worden op:

- Effecten van eventuele bodemdaling over 20 – 50 jaar.
- Effecten van klimaatverandering op grondwaterstanden.

Hiervoor verwijzen we naar het [Convenant Klimaatadaptief bouwen](#).

Ten behoeve van een goede beoordeling van de lokale grondwaterhuishouding dient de initiatiefnemer van de ontwikkeling voorafgaand aan de ontwikkeling de benodigde bodem- en grondwatermetingen aan te leveren. Deze metingen beslaan ten minste één volledig hydrologisch jaar. Bij aanleg van ondergrondse objecten dient de initiatiefnemer de effecten op de omgeving te onderzoeken.

Om te voldoen aan de ontwateringseisen zijn verschillende oplossingen denkbaar. Niet alle oplossingen zijn echter even gewenst. De initiatiefnemer dient bij het ontwerp en uitvoering de onderstaande voorkeursvolgorde aan te houden:

1. Aanleg van (extra) open water.
2. Integraal ophogen van het gebied.
3. Grondverbetering.
4. Aanpassing bouwwijze of gebruik.
5. Toepassen robuuste ontwateringsmiddelen (zowel particulier als openbaar).

De initiatiefnemer onderbouwt als de voorkeursmethode niet mogelijk geacht wordt.

5.2.2 Omgaan met grondwateroverlast

De gemeente voorziet in een loketfunctie voor vragen, meldingen en/of klachten over grondwater. Vervolgens handelt de gemeente de melding of klacht zorgvuldig af volgens de onderstaande stappen.

1. Beoordelen en uniform registreren van melding of klacht.
2. Beoordelen of er sprake is van structurele grondwateroverlast (zie *hinder of structurele overlast*); Indien, ja:
3. Nader (laten) onderzoeken van de situatie.
4. Doelmatigheidsafweging maken (mate van overlast, hoeveel bewoners ervaren overlast, wat zijn de mogelijkheden om overlast te verminderen).
5. Gebiedsgerichte aanpak voor treffen van eventuele maatregelen.

Belangrijk is dat de gemeente een zorgvuldige afhandeling regisseert, maar daarmee niet verantwoordelijk is voor het oplossen van alle meldingen. Ook zal de particulier zijn eigen verantwoordelijkheid behouden in het onderzoeken van de situatie (bijvoorbeeld het inventariseren van overlast bij de burens).

Hinder of structurele overlast

Er is sprake van structurele grondwateroverlast indien:

- de gewenste voor het specifieke gebied geldende ontwateringsdiepte met inachtneming van de daarvoor geldende bandbreedte in de openbare ruimte niet wordt gehaald, én
- ten gevolge hiervan er overlast optreedt in relatie tot een bestemming van particulier of openbare terrein, én
- de overlast structureel van aard is: meerdere aaneengesloten weken (bijv. twee of meer) gedurende meerdere aaneengesloten jaren (bijv. drie of meer), én
- er geen andere (bouwkundige) oorzaken zijn voor de ondervonden overlast.

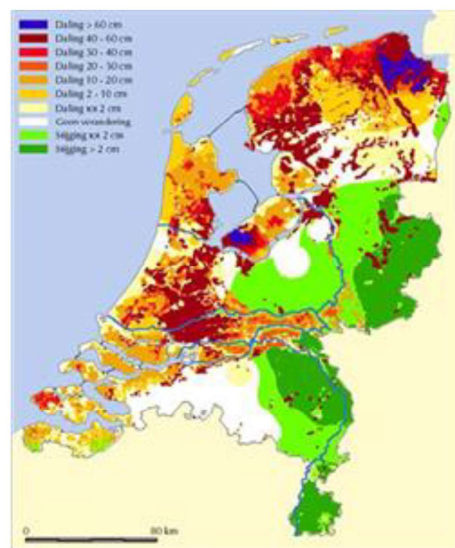
Bodemdaling

In de regio Delfland is bodemdaling (a.g.v. zetting, oxidatie van veen, tektoniek) op lange termijn van belang. Lokaal kan dit leiden tot maatregelen zoals bemaalde drainage, echter de verschillen tussen de NAD-gemeenten zijn groot.

Bodemdaling is een brede maatschappelijke uitdaging, die op regionaal niveau moet worden opgepakt. De oplossingen voor bodemdaling moeten breed worden gezocht in allerlei domeinen, waarvan water en riolering slechts een onderdeel is.

Ook zal bodemdaling meegenomen moeten worden in de gemeentelijke strategie ten aanzien van klimaat adaptatie.

In grote delen van Nederland daalt de bodem: De verwachte daling en stijging van het oppervlak van Nederland voor het jaar 2050 ten opzichte van de huidige situatie (bron: Rijkswaterstaat, NAM)

Als beheerder van de openbare ruimte streeft de gemeente naar de ontwateringsdieptes zoals opgenomen in onderstaande tabel. Het zijn *gewenste* ontwateringsdieptes, omdat het gezien de historische groei van veel situaties niet altijd mogelijk is deze ontwateringsdieptes daadwerkelijk te behalen. Daarnaast zijn de grondwaterstanden en daarmee de haalbare ontwateringsdiepten gebiedsafhankelijk.

Tabel 5.2 Gewenste ontwateringsdieptes openbare ruimte

Bestemming	Ontwateringsdiepte*
Groenvoorzieningen	0,5 m
Secundaire wegen en woonstraten	0,7 m
Primaire wegen	0,7 m

* Ontwateringsdiepte = maaiveldhoogte – gemiddeld hoogste grondwaterstand

Maatregelen bij structurele grondwateroverlast

Zoals hiervoor beschreven beoordeelt de gemeente eerst of er sprake is van structurele overlast veroorzaakt door afwijkende grondwaterstanden in openbaar gebied.

Voor een zorgvuldige afhandeling zal de gemeente (mede) onderzoeken waar oplossingen voor de problemen kunnen liggen. Daarbij neemt de gemeente de volgende aspecten mee:

- er geen andere partij (particulier, hoogheemraadschap, provincie) verantwoordelijk is voor het probleem;
- de mogelijke maatregel doelmatig is en niet leidt tot nieuwe knelpunten.

Bij structurele problemen op zowel particulier als openbaar terrein streeft de gemeente naar een gezamenlijke en doelmatige oplossing.

Inzicht in grondwatersituatie

Rijswijk beschikt over een uitgebreid grondwatermeetnet van 59 peilbuizen waarmee de gemeente de grondwaterhuishouding monitort. Deze metingen worden o.a. gebruikt voor analyse en beoordeling van klachten. De grondwaterstanden zijn voor derden te bekijken op de website van de gemeente.

5.2.3 Grondwatermaatregelen bij rioolvervang

Bij werken in de openbare ruimte zoals het vervangen van oude riolering is de gemeente alert op ongewenste stijging van de grondwaterstand als gevolg van het wegvallen van de drainerende werking van oude lekkende riolen. Indien nodig legt de gemeente drainage mee met de nieuwe riolering of wordt wanneer dit doelmatiger is dan drainage de nieuwe RWA-riolering uitgevoerd als (opgeboeid) DT/DIT riool.

5.2.4 Grondwateronttrekkingen

Grootschalige grondwaterwinning DSM

Een aandachtspunt binnen de regio Delfland vormt het stopzetten van de grondwaterwinning van 1.200 m³/uur op het terrein van DSM. Het water werd gebruikt voor de industrie. Na 2009 was dat niet meer nodig. Sinds 2016 is de gemeente Delft verantwoordelijk voor het oppompen van het grondwater. Uit een onderzoek van Deltares blijkt dat het stoppen van de winning mogelijk grote gevolgen voor de regio kan hebben, met stijgende grondwaterstanden en schade aan woningen tot gevolg.

Het oppompen van het water verstoort de natuurlijke stand van het grondwater in de omgeving. Ook daalt de bodem en kost het oppompen elk jaar veel geld. Daarom wordt er naar gestreefd het oppompen van het grondwater te verminderen. En in de toekomst helemaal te stoppen. Als het oppompen plotseling stopt, kan het grondwater in de omgeving snel stijgen. En kan de ondergrond onregelmatig zwellen. Hierdoor kan schade ontstaan. Om de schade te voorkomen is het onttrekken van grondwater langzaam en zorgvuldig afgebouwd:

- 2017: van 1.200 naar 1.080 m³ per uur
- 2018: van 1.080 naar 960 m³ per uur
- 2019: van 960 naar 840 m³ per uur

Hierbij zijn geen problemen ontstaan. In 2020 gaat gemeente Delft het oppompen van grondwater dan ook verder verminderen naar 720 m³ per uur. Met toestemming van provincie Zuid-Holland. Gemeente Rijswijk ondersteunt het afbouwen van de onttrekking met een jaarlijkse financiële bijdrage. Dit is nodig voor monitoring en gebeurt met honderden peilbuizen en satellietbeelden. De gemeente Delft kan zo op tijd zien of er problemen ontstaan. Komende planperiode blijven we bijdrage aan het monitoren van de grondwaterstand en onderzoeken we de mogelijke gevolgen van droogvallende fundering en de effecten daarvan.

Bronneringswater

Het hoogheemraadschap is bevoegd gezag voor de grondwateronttrekkingen, o.a. tijdens bouwwerkzaamheden. Bij het verlenen van de vergunning houdt het hoogheemraadschap rekening met alle belangen in de omgeving die kwetsbaar zijn voor grote veranderingen in de grondwaterstand, zoals bebouwing, wegen en de groenvoorziening. Ook wordt nagegaan of bodemverontreinigingen niet verplaatsen. Lozing van bronneringswater vindt bij voorkeur, in overleg met Delfland, plaats op het oppervlaktewater.

Warmte- en koudeopslag (WKO)

Het grondwater dat vrijkomt bij de ontwikkeling van de WKO-bronnen mag in overleg met Delfland op de riolering geloosd worden. Het grondwater dat vrijkomt bij het tweejaarlijks onderhoud dient geretourneerd te worden in de bodem. Binnen het NAD wordt er een projectgroep opgezet om gezamenlijk te kijken hoe om te gaan met indirecte lozingen waaronder de WKO-lozingen. In de “Nota bevordering doelmatige werking zuiveringstechnische werken 2016” staat ook beschreven hoe met WKO-lozingen omgegaan dient te worden.

5.3 Afvalwater

Volksgezondheid is de belangrijkste reden voor het aanleggen van de riolering. Door het inzamelen en transporteren van (stedelijk) afvalwater, wordt contact met rioolwater zo veel mogelijk voorkomen. Dit draagt in grote mate bij aan een gezonde, veilige en comfortabele leefomgeving.

Ook het hoogheemraadschap draagt bij aan deze doelen door het ontvangen, transporteren en zuiveren van het afvalwater.

De verantwoordelijkheid voor de zorgplicht voor inzameling van het (stedelijk) afvalwater ligt volledig bij de gemeente. De gemeente heeft een resultaatsverplichting om het geproduceerde afvalwater in te zamelen en af te voeren naar een overnamepunt (hoofdrioolgemaal). De ontvangst en zuivering van het door de gemeente ingezamelde (stedelijke) afvalwater vanaf het overnamepunt is vervolgens de taak van het Hoogheemraadschap van Delfland.

5.3.1 Wijze van inzameling

Alle percelen en woonschepen binnen het gemeentelijk grondgebied waar afvalwater vrijkomt, moeten zijn voorzien van een voorziening. In het stedelijk gebied zijn panden aangesloten op het vrijvervalstelsel. In het buitengebied wordt het huishoudelijk afvalwater hoofdzakelijk ingezameld met drukriolering. Waar dit niet mogelijk of niet doelmatig is, dient het huishoudelijk afvalwater te worden verwerkt met een lokaal behandelingssysteem.

Bij nieuwe aanleg wordt het huishoudelijke en bedrijfsmatige afvalwater zoveel mogelijk afzonderlijk van hemel- en grondwater ingezameld en afgevoerd naar een zuivering. Rijswijk streeft er naar schoon hemelwater zoveel mogelijk lokaal vast te houden en terug te brengen in het milieu (zijnde de bodem of het oppervlaktewater).

In de ‘Wijzigingsovereenkomst overdracht/overname zuiveringstechnische werken’, d.d. 6 november 2012, hebben de gemeente Rijswijk en Delfland nader afspraken gemaakt over de overdracht van het ingezamelde stedelijke afvalwater vanuit de riolering aan het hoogheemraadschap.

Voor de gemeente Rijswijk zijn de ontvangstkelders van de volgende gemalen aangewezen als overnamepunt:

- Riooleindgemaal Laakwijk, Neherkade 102, postcode 2521 VC te Den Haag.
- Riooleindgemaal Leyweg, Zuidwoldestraat 5, postcode 2545 CA te Den Haag.

Aangezien de overnamepunten binnen de gemeente Den Haag zijn gelegen, wordt het afvalwater van Rijswijk via het vrijvervalstelsel van Den Haag afgevoerd naar bovengenoemde gemalen. Deze doorvoer is vastgelegd in het afvalwaterakkoord tussen Den Haag en Delfland. Aangezien het voor Rijswijk van wezenlijk belang is dat deze doorvoer goed geregeld is, maakt het afvalwaterakkoord tussen Den Haag en Delfland deel uit van de overeenkomst. Daarnaast is afgesproken dat de nieuwbouwlocatie RijswijkBuiten op twee locaties inprikt ('t Haantje is aangesloten op 2e Delftleiding en Sion op de 1^e Delftleiding) op de Delft persleiding naar de RWZI Harnaschpolder.

5.3.2 Lozingen vanuit gemeentelijke stelsels

In het kader van het Besluit Lozingen Buiten Inrichtingen zijn lozingen op het watersysteem vanuit de gemeentelijke stelsels in principe toegestaan, mits alle lozingspunten zijn vastgelegd. De gemeente behoudt daarbij wel een eigen verantwoordelijkheid voor het voorkomen van nadelige gevolgen van de lozingen. Een volledig overzicht van de lozingspunten van de gemeentelijke stelsels is opgenomen in de tabellen van bijlage A3.

5.3.3 Beheer, renovatie en vervanging

Risicoafweging bij beheer, renovatie en vervanging

Ten behoeve van de instandhouding van de aanwezige rioleringsvoorzieningen maakt de gemeente een afweging tussen beheermaatregelen, renovatie en vervanging. Daarbij weegt de gemeente de risico's af ten aanzien van de onderstaande niveaus:

- Het object: de technische staat van bijvoorbeeld de rioolbuis.
- Het systeem: het hydraulisch functioneren van het rioolsysteem.
- De omgeving: de maatschappelijke kosten en baten van de maatregel.

Kenmerkend voor Rijswijk is dat een groot deel van de riolering in het verleden onderheid is. Daardoor is de verticale ligging over het algemeen nog erg goed. Er zijn weinig verzakkingen. Hierdoor is de riolering in Rijswijk uitermate geschikt voor relinen.

De huidige situatie wordt op de bovenstaande niveaus beoordeeld op kans van falen en de ernst van de gevolgen daarvan. De keuze voor de te treffen maatregel hangt daarbij mede af van de oorzaak voor een eventueel falen (bijv. het gebruik van andere materialen bij aansluitpunten van persleidingen op de vrijvervalriolering).

Op termijn wil de gemeente toewerken naar een meer risicogestuurde benadering op basis van de bovengenoemde criteria voor zowel investeringen als beheer. Zo wordt momenteel al per gebied bekeken of hemelwaterriool wel of niet gereinigd en geïnspecteerd moet worden. Binnen het NAD is de ambitie op het gebied van risicomanagement in de rioleringszorg de afgelopen planperiode nader uitgewerkt. Het blijkt lastig om met éénzelfde risicogestuurde benadering voor de gehele NAD te werken. Daarom wordt per gemeente gekeken wat de mogelijkheden zijn. Wel blijven we hierover praten om van elkaar te leren.

Strategie voor vrijvervalriolering

Afgelopen planperiode is jaarlijks de planning van grootschalig onderhoud in de wijken toegespitst naar het Meerjarenprogramma Rioolherstel. De gemeente Rijswijk hanteerde bij het groot onderhoud zoveel mogelijk een wijkgerichte aanpak. Belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Het beperken van de overlast voor bewoners in de wijk.
- Voordelen van gebiedsgerichte aanleg van riolen vanuit het beheer (uniforme voorzieningen en gelijktijdige veroudering).
- Efficiënter werken voor zowel aannemer als gemeente in o.a. planning, uitvoering, toezicht, verkeersmaatregelen.

Een aanzienlijk deel van de geïnspecteerde strengen bevat een of meerdere schadebeelden groter of gelijk aan de ingrijpmaatstaf. Een deel hiervan is opgenomen in het Meerjarenprogramma Rioolherstel. Het betreft de wijken Te Werve en Oud Rijswijk (deze investeringen staan in paragraaf 7.1).

Aankomende planperiode gebruiken we voor het verder uitwerken van de programmering. De meerjarenplanning wordt op basis van de toestand beoordeling van de vrijvervalriolen opgesteld, waarin de wijken met de meeste urgente schadebeelden prioriteit krijgen. Voor de wijkgerichte aanpak zal de gemeente ook de minder urgente strengen in de werkzaamheden meenemen.

Met de bovenstaande aanpak kan een deel van de defecten worden verholpen. De overige schades worden aangepakt door het treffen van individuele levensverlengende maatregelen. De betreffende schades zitten in strengen die zijn gelegen in relatief jonge wijken, welke niet op korte termijn toe zijn aan groot onderhoud. De maatregelen bestaan veelal uit gerichte deelreparaties waarmee Rijswijk op een doelmatige wijze grootschalige vernieuwing weet uit te stellen.

Nieuwe (sleufloze) vervangingstechnieken (zoals relinen) maken het mogelijk om een groot deel van de oude riolen te vernieuwen zonder de weg op te hoeven breken. In deze gevallen kan vernieuwing in principe los van geplande wijkrenovaties plaatsvinden. Echter, om overlast voor bewoners te minimaliseren en in verband met het vervangen van de aanwezige huisaansluitingen is het wel gewenst om een goede afstemming met werkzaamheden in de openbare ruimte na te streven, zoals wegen en groen.

Relinen

In plaats van het vervangen van een aangetast (betonnen)riool kan in bepaalde situaties een rioolbuis ook worden voorzien van een nieuwe kunststofbekleding aan de binnenzijde van de buis. Deze techniek wordt relinen genoemd. Gezien het potentiële kostenvoordeel van relinen voor de ontwikkeling van de rioolheffing kan het toepassen van deze techniek op termijn een kostenbesparing opleveren.

Om een actueel inzicht te houden in de staat van het stelsel blijft de gemeente jaarlijks inspecteren. Eventuele acute schades worden daarbij direct op strengniveau aangepakt. Op basis van nieuwe inspecties wordt de meerjarenplanning zo nodig tussentijds bijgesteld.

5.3.4 Inspectie en reiniging

Inspectie

Rijswijk streeft naar een actueel beeld van de staat van de gemeentelijke voorzieningen. Inspecties zijn hierin een belangrijk onderdeel. Jaarlijks wordt ca. 10% van het rioolstelsel geïnspecteerd. De komende planperiode richten de inspecties zich op het kleine deel van de strengen die nog niet in beeld gebracht

zijn en wordt er gestart met de tweede ronde inspecteren. Op basis van de inspectieresultaten geeft de gemeente verdere invulling aan de opgestelde vervangingsstrategie voor de riolering.

Bij de aanleg van nieuwe voorzieningen vindt standaard een opleveringsinspectie plaats. De hiervoor geldende eisen zijn vastgelegd in het Programma van Eisen Openbare Ruimte. Op basis van de inspectieresultaten besluit de gemeente of zij de nieuwe voorziening in beheer neemt.

Reiniging

Rijswijk reinigt de riolering om het functioneren van de stelsels te waarborgen en vuiluitworp naar het oppervlaktewater te beperken. Gemiddeld wordt de riolering eens in de tien jaar gereinigd. De gemeente streeft er naar de reinigingsfrequenties verder te differentiëren naar type streng. Dit zal de komende planperiode verder worden vormgegeven.

Voor een goede werking van nieuw aangelegde drainagebuizen worden deze voorafgaand aan de definitieve oplevering nog een keer doorgespoten zodat de buis goed schoon is. Tevens kan zo worden gecontroleerd of de buis goed is aangelegd.

De gehanteerde reinigingsfrequenties zijn weergegeven in de onderstaande tabel:

Tabel 5.3 Reinigingsfrequenties

Activiteit	Reinigingsfrequentie
Schoonspuiten gemalen	1 maal per jaar
Kolken zuigen	1-2 maal per jaar
Reiniging infiltratieriolen	1 maal per 10 jaar
Hogedruk reiniging riolen dwa	1 maal per 10 jaar
Hogedruk reiniging riolen hwa	1 maal per 10 jaar

Om bovenstaande reinigingsfrequenties te handhaven is het belangrijk de straten voldoende te vegen en op het juiste moment bladeren te ruimen. Vuil van de straat komt tenslotte met afstromend regenwater terecht in de kolken en bij een volle zandvang heeft straatvuil de kans om in de rioolbuis te geraken. Bladeren van de bomen vergroten de kans op verstoppingen van kolken en rioolbuizen. Vanuit de GRP-middelen is er dan ook een jaarlijkse bijdrage aan het straatvegen in Rijswijk.

5.3.5 Meten & monitoren

Binnen het project 'Samen meten en monitoren' werkt Rijswijk in NAD-verband aan een gezamenlijke aanpak voor meten en monitoren. Deze aanpak bestaat op hoofdlijnen uit twee sporen: een technisch spoor en een procesmatig spoor.

Technisch spoor

De technische monitoring is gericht op de verzameling, verwerking en analyse van systeemgegevens. Dit bestaat o.a. uit:

- Monitoren van de toestand van het systeem;
- Monitoren van het functioneren van het rioolsysteem.

Procesmatig spoor

Een ander deel van de monitoring richt zich op de voortgang van de gestelde samenwerkingsdoelen voor kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten.

- Het NAD monitort de gestelde doelmatigheidswinsten aan de hand van de lokale lasten afgezet tegen de prognose van de riool- en zuiveringsheffing. Hiermee worden de effecten van de samenwerking voor de burger/belastingbetaler direct zichtbaar gemaakt.
- Daarnaast monitort het NAD de ontwikkeling van de kwetsbaarheid aan de hand van een jaarlijkse vragenlijst over hoe de kwetsbaarheid in de eigen organisatie wordt ervaren.

Hoe gaan we te werk?

In het kader van het (gezaamenlijk) meten en monitoren bepalen we eerst het doel van de meting, de gegevens die we nodig hebben, de meetnauwkeurigheden die daarbij horen en de informatie die we uit de metingen willen halen. Aan de hand daarvan stellen we gebied dekkende of locatie specifieke meetplannen op, realiseren en onderhouden die.

Foutaansluitingen

Foutaansluitingen kunnen leiden tot zowel waterkwaliteitsknelpunten in het watersysteem (lozing van vuilwater op hemelwaterriool) als hydraulische knelpunten in de riolering of op de afvalwaterzuivering (lozing van hemelwater op vuilwaterriool). Gemeente Rijswijk heeft daarom de ambitie om de aanwezige foutieve aansluitingen in beeld te brengen. Een voorbeeld is de Strijp, waar de foutaansluitingen worden opgespoord d.m.v. sensoren of monsternames. Als in een streng een foutaansluiting wordt aangetroffen kan er aanvullend onderzoek worden gedaan. Hier is het verkennende onderzoek gedaan en volgt op termijn de verfijning. Komende planperiode gaan we verder met het opsporen van foutieve aansluitingen.

5.3.6 Gegevensbeheer

De gemeente wil de komende jaren toegroeien naar een meer risicogestuurd beheer. Hierbij is het ontsluiten van de actuele staat en het functioneren van de rioleringsobjecten essentieel. Ten behoeve van de risicogestuurde beheerstrategie werkt de gemeente nader uit:

1. Op welke situaties en ontwikkelingen de gemeente wil sturen.
2. Welke gegevens vereist zijn om de gemeente in staat te stellen om tijdig te sturen op deze situaties en ontwikkelingen.
3. Hoe de benodigde gegevens verzameld worden en op welke wijze de gemeente deze in het gegevensbeheer dient vast te leggen.

In het kader van gestandaardiseerd gegevensbeheer en uniforme gegevensuitwisseling werkt Rijswijk volgens het GWSW (gegevens woordenboek stedelijk water) Binnen het NAD werken we toe naar een gezaamenlijk gegevensbeheer,

5.3.7 Controle & handhaving

Controle en handhaving is tweerichtingsverkeer. Het betekent enerzijds 'in control' zijn door tijdig op te hoogte te zijn van nieuwe ontwikkelingen, prognoses daarop af te stemmen en met de systemen tijdig op deze prognoses te kunnen anticiperen. Anderzijds betreft dit het toezien en handhaven op de geplande bouw (zijn de ontwikkelingen conform de prognoses) als het handhaven op de lozingen gedurende de gebruiksfase.

Nieuwe aansluitingen

Particuliere huishoudens en bedrijven zijn verplicht bij het afvoeren van afvalwater gebruik te maken van, en aangesloten te zijn op het gemeentelijk riool. De gemeente stelt een verordening op die de kaders stelt

voor de aanleg, vervanging en de verwijdering van rioolaansluitingen, alsmede voor het beheer en onderhoud van bestaande rioolaansluitingen.

Naleving lozingsvergunningen

De afdeling Milieu van de gemeente is bevoegd gezag voor (handhaving op) lozingen op de riolering en op de bodem. De taken vanuit de Waterwet ten aanzien van het toezicht op de indirecte lozingen zijn in 2013 door gemeente en provincie overgedragen aan de Omgevingsdienst Haaglanden.

Naleving waterverordening

Gemeente Rijswijk gebruikt komende planperiode om een waterverordening op te stellen. Met deze verordening worden regels opgesteld over de wijze waarop een aansluiting van een particulier riool op het openbaar riool tot stand dient te worden gebracht en voor verwerking van hemel- en grondwater op openbaar en particulier terrein. Een belangrijk onderdeel na de inwerkingtreding van de verordeningen is controle op naleving. Hiervoor zijn verschillende opties, zoals het verplicht delen van beeldmateriaal van het uitgevoerde of het inzetten van handhaving. Komende planperiode wordt bekeken welke manier van controle geschikt is voor Rijswijk.

5.3.8 Klachten & meldingen

Klachten en meldingen zijn de thermometer voor ons om te toetsen of wij ons werk goed uitvoeren. Daarom is het belangrijk dat wij zorgvuldig en accuraat met klachten en meldingen omgaan. Zeker wanneer die een structureel karakter krijgen.

De gemeente is voor de inwoners en bedrijven het eerste aanspreekpunt voor alle waterzaken. De gemeente beschikt over een Klant Contact Centrum (KCC) waar bewoners terecht kunnen met water gerelateerde vragen en klachten. Klachten en meldingen die binnen komen worden geregistreerd in het meldingssysteem en volgens afgesproken regels afgehandeld door deskundige medewerkers. Op de gemeentelijke website plaatst de gemeente praktische informatie en voorlichting naar burgers over afvalwater, hemelwater en grondwater. Zo wordt invulling gegeven aan het Waterloket.

De gemeente streeft de komende planperiode naar het opzetten van een systeem voor meldingen dat bijdraagt aan een meer effectgerichte manier van werken. Binnen het NAD zal dit samen met andere deelnemers in gezamenlijkheid worden opgepakt. Als onderdeel hiervan zullen de huidige scripts bij meldingen worden herzien.

Communicatie van werkzaamheden

Overlast tijdens werkzaamheden aan de riolering dient beperkt te zijn. Als onderdeel van de voorbereiding van projecten vindt afstemming met andere overheidsdiensten (binnen en buiten de gemeente) plaats. Daarnaast bepaalt de gemeente voorafgaand aan de uitvoering van projecten de aard en omvang van de benodigde communicatie met de omgeving, zoals het aankondigen van werken bij direct omwonenden.

5.4 Oppervlaktewater

Rijswijk en Delfland werken al jaren samen binnen het waterbeheer. Het eerste Waterplan uit 2009 en de daaropvolgende actualisaties inclusief de lopende Wateragenda tot 2021, met daarin het uitvoeringsprogramma 2017-2018, vormen de basis voor deze samenwerking. Als onderdeel van het Riolerings- en Waterplan van Rijswijk is de Wateragenda geactualiseerd en kijken we vooruit op de samenwerking voor de komende jaren.

5.4.1 Wateragenda 2021-2025

Delfland en Rijswijk hebben ieder een duidelijke eigen verantwoordelijkheid in het waterbeheer. In de dagelijkse praktijk is Delfland verantwoordelijk voor het peilbeheer (het afvoeren van water en het op niveau houden van het waterpeil in de sloten) en voor beheer en onderhoud van waterkeringen en sloten. Daarbij bewaakt Delfland ook de (zwem)waterkwaliteit en verzorgt voor de hele regio de zuivering van het afvalwater. Rijswijk draagt zorg voor de riolering, het inzamelen en afvoeren van hemelwater en onderhoudt de walkanten en oevers.

De komende jaren willen we de samenwerking tussen Delfland en de gemeente Rijswijk nog verder vergroten, door op álle onderdelen van de wateropgave efficiënt en effectief samen te werken. Het is de bedoeling om dit proces niet alleen op projectniveau verder uit te bouwen, maar ook op managementniveau, op strategisch niveau en bij ruimtelijke plannen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of herstructureringen is het belangrijk dat het waterbelang, zowel waterkwantiteit als -kwaliteit, tijdig benoemd en geborgd wordt. Om zicht te houden op de ruimtelijke ontwikkelingen informeren Rijswijk en Delfland elkaar structureel.

Om elkaar goed en structureel op de hoogte te kunnen houden hanteren we onderstaande overlegstructuren.

Wat voor soort overleg?	Hoe vaak vindt het overleg plaats?
1. Bestuurlijk overleg Delfland-Rijswijk (regulier)	2 keer per jaar
2. Algemeen Overleg Delfland-Rijswijk (regulier)	2 keer per jaar
3. Bestuurlijke watertafel (regulier)	3 keer per jaar
4. Bouwactiviteiten overleg	4 keer per jaar
5. Overleg over gezamenlijk onderhoud (baggeren, maaien en krozen) binnen Rijswijk	1 keer per jaar
6. Overleg over uitvoeringsprogramma waterplan	1 keer per jaar
7. Wateroverleg RijswijkBuiten	Maandelijks

Om gezamenlijk de doelen en ambities na te streven worden jaarlijks de maatregelenlijst uit het waterplan besproken met Delfland. Het waterplan is de komende planperiode leidend wat betreft het oppervlaktewaterbeheer. In het waterplan zijn de werkzaamheden opgenomen die beide partners uitvoeren, met een nadruk op werkzaamheden waar een gezamenlijke opgave bestaat en/of waar afstemming een meerwaarde kan betekenen bij de uitvoering. Het vorige onderhoudsconvenant voor de werkzaamheden die horen bij het baggeren, maaien en krozen is verlopen. Komende planperiode gaan Rijswijk en Delfland werken aan een nieuw onderhoudsconvenant met overlegstructuur.

Zowel Rijswijk als Delfland concentreren zich hierbij op een efficiënte uitvoering van hun wettelijke taken en op het leefbaar houden van de stad. Binnen de kaders van vastgestelde beleidsnota's en beschikbare middelen kunnen Rijswijk en Delfland dit uitvoeringsprogramma realiseren. Het streven is om in ieder geval per project en bij voorkeur ook op programmaniveau concrete, meetbare en haalbare doelen te formuleren en die vervolgens ook te monitoren. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan aantallen nieuwe groenblauwe schoolpleinen, hoeveelheid afgekoppelde m2 oppervlak, de lengte van nieuwe natuurvriendelijke oevers, waar maatregelen genomen worden etc.

Voor het uitvoeren van watertaken, projecten, activiteiten en maatregelen is geld en capaciteit nodig. Voor een deel van de genoemde projecten, activiteiten en maatregelen is in het verleden al budget vrijgemaakt. Voor de overige projecten, activiteiten en maatregelen geldt dat de budgettering plaatsvindt met inzet van eigen menskracht en via reguliere budgetten binnen Rijswijk en via de programma's en reguliere budgetten binnen Delfland.

5.4.2 Oppervlaktewater kwantiteit

De afvoercapaciteit van het oppervlaktewater en van de riolering beïnvloeden elkaar. Daarom is het noodzakelijk om ook in gezamenlijkheid naar waterkwantiteit te kijken. Gemeente en Delfland trekken gezamenlijk op in de uitvoering van watersysteemanalyses.

Waterveiligheid

Veilig en beheerst water gaat ook om veilige kades in de stad. Waterkeringen horen aan voorgeschreven normen te voldoen, die door het hoogheemraadschap periodiek worden getoetst. Keringen die niet voldoen worden opgehoogd of versterkt om de situatie te verbeteren, bij voorkeur in combinatie met onderhoud aan de openbare ruimte. Een voorbeeld hiervan zijn waterkeringen waarop een weg is gelegen. Maatschappelijk is het wenselijk dat het ophogen van de waterkering gelijktijdig met het onderhoud en/of de herprofilering van de weg plaatsvindt. Zo besparen we kosten en voorkomen onnodige hinder voor bewoners en bedrijven.

Daar waar een weg op de kering ligt hebben we in de afgelopen jaren de meest risicovolle onderhoudstrajecten, die voor 2021 aan de hoogte- en stabiliteitsnormen moeten voldoen, aangepakt. Nu resteren alleen de minder risicovolle trajecten, die in 2030 op orde moeten zijn. Verspreid binnen de gemeente Rijswijk kennen wij een totale lengte van ca. 0,5 km minder risicovolle keringen.

Verder kennen we een aantal andere kadetrajecten waar een weg op ligt die ook aan onderhoud toe zijn. Hoewel deze nu niet risicovol zijn, vragen ze ook onze aandacht zodat we nieuwe risicovolle trajecten voorkomen. Het gaat hierbij om kades die nu nog voldoen aan de veiligheidsnormen, maar vanwege de zetting/zakking op termijn niet meer. Hiervoor ligt een opgave van iets meer dan 2 km in de nabije toekomst.

Wateroverlast door neerslag

Bij wateroverlast door neerslag is sprake van twee situaties: het gaat hierbij om overstromingen vanuit het oppervlaktewater en overlast vanuit het riool en/of afstromend regenwater. Rijswijk heeft voor wateroverlast in 2018 een zogeheten "stresstest" uitgevoerd. Op basis van die modelberekeningen voor het huidige en toekomstig klimaat (2050) voldoet het watersysteem voor inundatie vanuit het oppervlaktewatersysteem. De risico's voor wateroverlast vanuit het riool en/of door afstromend regenwater zijn goed in beeld.

Hoewel de gemeente Rijswijk nog niet over een strategie en specifiek maatregelenpakket voor klimaatadaptatie beschikt, past de gemeente de klimaatscenario's en de modelberekeningen wel toe in de planvorming. Om te bepalen hoe Rijswijk om wil gaan met de risico's voor wateroverlast en welke maatregelen daarvoor nodig zijn, gaat zij met alle belanghebbenden een risicodialoog voeren. Rijswijk volgt hiermee de aanbevelingen uit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie van 2018.

Een gesloten afvalwaterketen

Bij werken aan het riool of bij aanpassingen in de openbare ruimte bekijkt Rijswijk of het mogelijk is de situatie verder te verbeteren. Dit zijn onder andere maatregelen zoals afkoppelen, aanleg van grotere duikers en het treffen van doorspoelvoorzieningen om de kwaliteit van het watersysteem duurzaam te verbeteren. Er wordt voor de gehele stad gestreefd naar nog doelmatiger samenwerken bij onderhoud en

beheer van het water. Ook op het gebied van de ondergrondse infrastructuur voor water (persleidingen, riolering e.d.) willen Rijswijk en Delfland goede afspraken maken over beheer & onderhoud, planologische bescherming en risicobeheersing.

Het NAD heeft als ambitie om een gesloten watersysteem te creëren. Het afvalwater wordt zodanig gezuiverd dat het effluent op het oppervlaktewater kan worden geloosd (Zoetwaterfabriek). Ook willen we op een duurzame manier omgaan met hemel- en grijswater door het een dubbele functie mee te geven. Omdat deze ontwikkelingen nog gaande zijn, zal er in de komende periode worden bekeken waar de kansen voor Rijswijk en Delfland liggen.

5.4.3 Oppervlaktewater kwaliteit

De kwaliteit van het oppervlaktewater wordt beïnvloed door een groot aantal factoren, waaronder de afvoer van afvalwater, hemelwater en grondwater. Rijswijk en Delfland zetten zich in voor duurzaam schoon en gezond water door het oppervlakte- en grondwater schoon te maken en te houden en een deel van de watergangen en oevers ecologisch in te richten.

In de afgelopen jaren hebben Rijswijk en Delfland veel geïnvesteerd in een betere waterkwaliteit. Bijvoorbeeld door het terugdringen van lozingen en het natuurvriendelijk inrichten van watergangen (maatregelen uit eerdere GRP's en Waterplannen) verbetert de algehele waterkwaliteit in Rijswijk al jaren. Dit is goed te zien in de zwemvijver Wilhelminapark, waar door investeringen van Delfland de waterkwaliteit aanzienlijk verbeterd is. Andere voorbeelden van gezamenlijke projecten zijn de waterspeelplaats Tubasingel, maatregelen uit het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD), het baggeren van de Rijswijkse Haven en het onderzoek naar mogelijke maatregelen ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit van De Put (particulier water).

Schoon en gezond water

In de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) staat dat alle lidstaten moeten voldoen aan de doelen voor chemische en ecologische waterkwaliteit. Voor de aangewezen KRW-waterlichamen geldt een resultaatverplichting, voor de overige wateren een inspanningsverplichting. Alle overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) staan samen aan de lat voor het behalen van de doelstellingen uit de KRW. Ieder neemt maatregelen binnen de eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Voor alle wateren geldt: dat minimaal geen achteruitgang van de waterkwaliteit mag plaatsvinden. De komende planperiode worden de doelen en maatregelen verder uitgewerkt ten behoeve van het nieuwe Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP3) voor de periode 2022-2027 en voor lokaal water.

Chemische waterkwaliteit

Waterkwaliteit is een belangrijk punt binnen de waterhuishouding van de gemeente Rijswijk. Voor de chemische waterkwaliteit gelden twee soorten normen voor zowel KRW-waterlichamen als overige wateren:

- Normen voor prioritair stoffen. Dit zijn Europese normen, voor Nederland zijn deze vastgelegd in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 (Bkmw 2009).
- Normen voor specifieke verontreinigende stoffen. Dit zijn Nederlandse normen en vastgelegd in de Regeling monitoring kaderrichtlijn water (MR Monitoring).

Ecologische waterkwaliteit

Voor KRW-waterlichamen zijn de huidige ecologische doelen, alsmede de normen voor de ecologie-ondersteunende stoffen, vastgelegd in het KRW-programma Hoogheemraadschap van Delfland 2016-2021. Deze is als bijlage opgenomen in het [Waterbeheerplan 2016-2021](#) van Delfland. De ecologische

doelen, alsook de normen voor de ecologie-ondersteunende stoffen, voor de periode 2022-2027 zijn vastgelegd in het Ontwerp KRW-programma Hoogheemraadschap van Delfland 2022-2027 en zal worden verankerd in het Waterbeheerplan 2022-2027 van HDD.

Bij de ecologische waterkwaliteit van KRW-waterlichamen kijken we naar:

- vier biologische kwaliteitselementen: fytoplankton (algen), waterplanten (overige watervegetatie), macrofauna (met het blote oog zichtbare ongewervelde dieren, zoals slakken en libellen) en vissen;
- een aantal biologie-ondersteunende parameters: fosfaat- en stikstofgehalte in het water, concentratie van zuurstof, chloride (zoutgehalte), zuurgraad, temperatuur en doorzicht.

Voor de overige wateren leidt Delfland ook ecologische doelen af. In december 2021 worden deze vastgesteld door de Provincie Zuid-Holland en vastgelegd in regionale waterplannen en het waterbeheerplan 2022-2027 van Delfland. Delfland en Rijswijk gaan in 2021 de ambities scherp krijgen en verkennen wat er daadwerkelijk gedaan gaat worden.

Natte Ecologische Zones

Bij de ecologische waterkwaliteit kijken wij onder andere naar de biodiversiteit die aanwezig is in en rond de watergangen. Delfland wil samen met de regio verder gaan met het aanleggen van een ecologisch netwerk met o.a. natte ecologische zones (NEZ), waarbij het in Rijswijk vooral gaat om natuurvriendelijke oevers en waterplantzones. Deze worden aangelegd in logische structuren en zoveel mogelijk verspreid over het oppervlak van Delfland. Dit betekent dat er ook binnen Rijswijk een zoekopgave ligt. Vooral langs de Vliet zoeken we nog naar goede locaties voor NEZ. Bij een zijtak van de Vliet, ter hoogte van de locatie Pasgeld, zien Delfland en Rijswijk kansen voor de aanleg van een NEZ, maar het is nog niet duidelijk of deze kansen verzilverd kunnen worden. Kansen voor de aanleg van vispaaiplaatsen lijken beperkt maar worden wel beschouwd, bijvoorbeeld bij RijswijkBuiten. In het beschoeiingsplan van Rijswijk uit 2018 is opgenomen dat er bij groot onderhoud steeds een afweging wordt gemaakt tussen een nieuwe beschoeiing of een natuurvriendelijke oever.

Zwemwaterkwaliteit

De provincie Zuid-Holland wijst jaarlijks de zwemwaterlocaties in natuurwater aan. Dit zijn de officiële locaties waar regelmatig de kwaliteit en veiligheid wordt beoordeeld tijdens het zwemwaterseizoen (1 mei tot 1 oktober). Voor deze aangewezen locaties gelden normen voor zwemwater in oppervlaktewater. Deze normen zijn te vinden in bijlage 1 van de Europese Zwemwaterrichtlijn.

Vanuit eigen taken en verantwoordelijkheden hebben Delfland en Rijswijk een gedeelde verantwoordelijkheid voor een goede zwemwaterkwaliteit. Vanuit deze gedeelde verantwoordelijkheid wil Delfland samen met gemeenten een Regionaal Zwemwaterplan opstellen. Dit plan zal een gezamenlijke visie (doelen en uitgangspunten) op zwemwaterlocaties in het beheergebied van Delfland moeten geven. De visie beschrijft per zwemwaterlocatie wat we de komende 5 jaar willen bereiken en biedt daarmee kaders voor gezamenlijke afspraken over hoe we daar gaan komen. Voor de gemeente Rijswijk betreffen dit de zwemwateren “de Put” (particulier water), Waterspeelplaats Tubasingel en het Wilhelminapark.

Op zwemwaterlocatie Put te Werve is een pilot met ijzerzakken gestart. De verwachtingen van de pilot zijn positief, de pilot loopt nog tot 2022. Rijswijk en Delfland hebben maatregelen uitgevoerd om de zwemlocatie in het Wilhelminapark en de waterspeelplaats Tubasingel te verbeteren. Beide locaties presteren goed na de genomen maatregelen, zelfs onder de extreme warme weersomstandigheden tijdens de zomers van 2018 t/m 2020.

Voor de bescherming van NEZ en de zwemwaterkwaliteit is het van belang dat de ganzenpopulatie binnen Rijswijk beheersbaar gehouden wordt. Elk jaar worden de nesten in heel Rijswijk opgezocht door vrijwilligers en worden de eieren ondergedompeld in olie. Hierdoor vermindert het aantal jongen. Jaarlijks worden de ganzen geteld. Uit de telling blijkt dat de hoeveelheid ganzen de laatste jaren ongeveer gelijk blijven. Gemeente Rijswijk gaat hiermee door.

5.4.4 Beheer en onderhoud watergangen

Jaarlijks vormt het beheer en onderhoud een belangrijke kostenpost voor de gemeente Rijswijk. Dit zorgt ervoor dat Rijswijk veel belang hecht aan dit onderdeel van het uitvoeringsprogramma. Het beheer en onderhoud van watergangen hangt ook nauw samen met de duurzaamheidsopgave. Deze verduurzaming kan leiden tot een andere aanpak van het onderhoud maar dit kan pas over een lange periode bereikt worden. Met name de koppeling met groenbeleid is hierin belangrijk. De gemeente Rijswijk is de trekker van dit onderdeel, maar gaat in de planperiode nauw samenwerken met Delfland en omliggende gemeenten om het beheer en onderhoud efficiënter en duurzamer uit te voeren.

De verantwoordelijkheden op het gebied van oeverconstructies, waaronder beschoeiingen zijn nog niet benoemd en vastgelegd. Daar werken we in aan in deze planperiode.

Vanuit de waterbeheerpraktijk kunnen ecologisch maaien van de watergangen en ecologisch baggeren bijdragen aan een verbetering van de ecologische waterkwaliteit.

5.5 Bewust van water

Rijswijk en Delfland zijn van mening dat de beleidsdoelen van dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan alleen haalbaar zijn als de inwoners, bezoekers en bedrijven van de stad daar ook een bijdrage aan leveren. Ieders gedrag heeft immers invloed op de kwaliteit en beleving van water. Afval weggooien op straat, auto's wassen in afgekoppeld gebied, afvalwater lozen en steeds meer stenen in de achtertuin zijn zaken waar bewoners zelf verandering in kunnen brengen. Ook kunnen ze helpen bij het onderhouden en het schoonvissen van stukken van watergangen.

Voor de 'bewustwording van Rijswijks water' geven Rijswijk en Delfland aandacht aan de betekenis van water (oppervlakte-, grond- en afvalwater) in de directe leefomgeving. Ook aan de onmogelijkheden. Bij zeer hevige regenval kan er immers altijd sprake zijn van enige mate van overlast. Inwoners kunnen ook zelf bijdragen aan het bereiken van een duurzaam schoon, aantrekkelijk en veilig watersysteem. Om de bewoners te bereiken zullen zoveel mogelijk bestaande communicatie en educatie-trajecten worden benut.

Aanvullend daarop willen we mensen in de stad ook stimuleren. Door hun directe betrokkenheid beschikken bewoners en bedrijven vaak over grote daadkracht, die zeker in de mazen van het waternetwerk een belangrijke factor van verbetering kunnen betekenen. Het verder concretiseren van de samenwerking binnen het initiatief "Klimaatkrachtig Delfland" zal hieraan bijdragen.

De Groene Karavaan

De Groene Karavaan is een initiatief van Platform Groen in Rijswijk. Met een bakfiets plus aanhanger vol planten en tuinmaterialen willen de initiatiefnemers burgers enthousiasmeren om hun tuin en woonomgeving water- en natuurvriendelijker te maken. Zo helpen zij mee om Rijswijk regenbestendig, kleurrijker, biodiverser en gezonder te maken.

Voorlichting goed gebruik van de riolering

De gemeente Rijswijk sluit periodiek aan bij landelijke voorlichtingscampagnes voor een juist gebruik van de riolering. Daarnaast plaatst de gemeente geregeld artikelen over rioleringswerken en een goed gebruik van de riolering in het regionale weekblad. Ook verstrekt Rijswijk algemene en projectgebonden informatie over de riolering en grondwater(overlast) via de gemeentelijke website. Wanneer de hemelwater- en aansluitverordening in werking treedt, zullen we hierover ook duidelijk communiceren.

Communicatie over klimaatadaptatie

De gemeente heeft de burgers en bedrijven nodig om Rijswijk klimaatbestendig te krijgen in 2050. Belangrijk hierbij is het zorgen voor bewustwording en het helpen bij het nemen van het juiste soort maatregelen op het goede moment. Om burgers en bedrijven goed te kunnen laten participeren is voorlichting en communicatie over riolering, afkoppelen, vergroening en waterberging van belang.

Gemeente Rijswijk is intern en extern gestart met communicatie over 'bewust van Rijswijks water'. Door Operatie Steenbreek is de bewustwording van de bewoners vergroot: er zijn een paar tuintjes omgebouwd en er is een watermarkt geweest waar ca. 50 mensen informatie hebben gevraagd over vergroenen van de tuin. Met de stimuleringsregeling van Delfland en operatie Steenbreek is één groen schoolplein aangelegd. Komende planperiode willen we blijven inzetten op communicatie en participatie. Door lespakketten over klimaatadaptatie en waterbewustzijn aan te bieden aan basisscholen, de campagne 'bewust van Rijswijks water' voort te zetten en te bekijken hoe in NAD verband gezamenlijk gecommuniceerd kan worden. Dat werken we uit in een communicatie- en participatieplan.

5.6 Duurzaamheid & circulariteit

Rijswijk wil een duurzame en groene gemeente zijn. Dit betekent energie neutrale wijken, met uitstekend openbaar vervoer en voorzieningen voor elektrisch rijden. De wijk RijswijkBuiten is een mooi voorbeeld waar deze ambitie is uitgewerkt. Ook bestaande wijken worden verduurzaamd. Waar mogelijk worden kansen gepakt om met de wijkgerichte aanpak groot onderhoud, vergroening en verduurzaming tegelijk op te pakken. Biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt.

Klimaatadaptief bouwen

In 2018 heeft gemeente Rijswijk het convenant Klimaatadaptief bouwen Zuid-Holland ondertekend. Bouwbedrijven, gemeenten, de provincie, waterschappen, maatschappelijke organisaties en projectontwikkelaars gaan samen werken aan bebouwing die beter bestand is tegen weersextremen en bodemdaling.

Het convenant is erop gericht om nieuwe ontwerpprincipes en standaarden te ontwikkelen, innovaties te stimuleren en meer proeflocaties mogelijk te maken. Verder wil het de 'klassieke aanbestedingen' ombuigen tot nieuwe manieren van financiering zoals een klimaathypotheek.

In de nieuwe ontwerpprincipes worden uitgangspunten vastgelegd die leiden tot minder wateroverlast en hittestress, minder nadelige gevolgen van langdurige droogte en bodemdaling, en meer biodiversiteit. De coalitie legt deze principes vast in een 'programma van eisen' voor klimaatadaptief bouwen dat vanaf begin 2019 gehanteerd wordt. Verder wordt er een methode ontwikkeld waarmee je kunt bepalen of een bouwproject aan de norm voor klimaatadaptief bouwen voldoet.

Komende planperiode gaan we verder met het implementeren van klimaatadaptief bouwen in Rijswijk. Bijvoorbeeld door het opnemen van uitgangspunten hierover in de te realiseren verordeningen:

- Refereren naar klimaatadaptatie
- Materiaalgebruik
- Materiaal
- Aanbestedingen / inkoop
- Gevolgen voor toezicht en past performance

Duurzaam doen

Het instrumentarium van DuurzaamGWW biedt gemeenten een praktische werkwijze om duurzaamheid in GWW-projecten een plaats te geven, gebaseerd op de volgende vijf basisprincipes:

- 1 Vertaal de duurzaamheidsdoelen van je organisatie naar projecten en opgaves.
- 2 Neem duurzaamheid zo vroeg mogelijk mee, het liefste al in het integrale gebiedsontwikkeling stadium. In de planfase liggen namelijk de grootste duurzaamheidskansen. Benut kansen om samen met andere partijen duurzaamheidsdoelen te bereiken.
- 3 Focus per project of opgave op thema's waar de meeste duurzaamheidswinst te behalen is.
- 4 Creëer ruimte voor innovaties en nieuwe duurzame oplossingen door ruimte te laten om zelf met oplossingen te komen. Zo krijgen markt en innovaties meer kansen.
- 5 Om duurzaamheid op uniforme wijze te toetsen, is er een set instrumenten gekozen, zodat duurzaamheid op een consistente wijze getoetst en geborgd wordt. Maak gebruik van het gezamenlijk instrumentarium zoals Omgevingswijzer, Ambitiweb, CO2-Prestatieladder en DuboCalc.

Deze principes kunnen worden toegepast in projecten op het gebied van de gemeentelijke watertaken.

Materiaalgebruik

Ten aanzien van keuzes met betrekking tot (circulair) materiaalgebruik volgt de gemeente de pilots die landelijk en in de regio lopen. Voor materialen die voor langere tijd in de ondergrond moeten functioneren blijft 'degelijkheid' een hele belangrijke eigenschap. Voor de riolering is het toepassen van gerecyclede grondstoffen van belang, maar het is alleen minder opportuun om voorop te lopen met de riolering, omdat het materiaal in de grond ligt en de levensduur zo ontzettend belangrijk is. Optie is om bijvoorbeeld in andere sectoren proeven te doen en lessen te trekken over de levensduur van gerecyclede producten. Bewezen ontwikkelde producten kunnen dan worden 'overgeheveld' naar de rioleringssector.

Energie en grondstoffen

Vanuit de visie van Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) streven we naar een gesloten watercyclus. Voor het gebied van Delfland is zoet water een belangrijke grondstof, die kan worden teruggewonnen uit afvalwater. Ook andere grondstoffen en energie zijn terug te winnen uit afvalwater. Hoogheemraadschap en gemeenten werken nauw samen om de kansen te onderzoeken. In het kader van de energietransitie onderzoeken we in Rijswijk, samen met de relevante stakeholders, de komende planperiode de mogelijkheden van aquathermie (energie uit oppervlaktewater).

6 Wat gaan we doen (maatregelen)

In dit hoofdstuk zijn de maatregelen beschreven die gemeente treft om de doelen voor de rioleringszorg te behalen. Deze bestaan enerzijds uit de vereiste reguliere activiteiten voor de instandhouding en vervanging van de voorzieningen. Anderzijds zijn er specifieke onderzoeken en beleidsmatige activiteiten die de komende periode worden opgepakt, al dan niet vanuit de samenwerkingsregio. Tevens zijn de maatregelen van het uitvoeringsprogramma bij de Wateragenda opgenomen.

6.1 Investerings

De prioritering en planning van wijken die worden opgepakt zijn opgenomen in het Meerjarenprogramma Rioolherstel. Dit programma wordt aan de hand van de beoordeling van de inspectieresultaten en met een vernieuwde strategie voor vervanging aankomende planperiode herzien. Voor de komende jaren liggen de plannen voor wijkgerichte aanpak al vast. Naast de investeringen gericht op de instandhouding van het systeem zijn er ook enkele uitbreidingen en verbeteringen van het stelsel voorzien in de komende planperiode.

Tabel 6.1 Investerings in uitbreiding en verbeteringen van het stelsel

Investerings	Omschrijving	Planning
I.1	Reconstructie Hoornbrug	2021-2022
I.2	Wijkaanpak Te Werve	2021-2023
I.3	Wijkaanpak Oud Rijswijk	2021-2022

6.2 Beheeractiviteiten

Ten behoeve van het functioneren en de instandhouding van de gemeentelijke riolering voert de gemeente Rijswijk beheeractiviteiten uit. Deze werkzaamheden zijn veelal periodiek en/of cyclisch van aard en worden bekostigd vanuit de exploitatiebegroting. Het reguliere beheer en onderhoud bestaat o.a. uit:

- Het (laten) uitvoeren van inspecties en het beoordelen van de inspectieresultaten;
- Het laten reinigen van de riolering, kolken en drainage;
- Voorbereiden en (laten) uitvoeren van kleine reparaties aan de riolering;
- Periodiek onderhoud en beheer van gemalen;
- Het opvolgen en verhelpen van storingen aan gemalen;
- Op orde houden van een volledig en actueel gegevensbeheer;
- Beheren aanwezige meetnetten en verzamelen monitoringsgegevens
- Etc.

De gemeente wil de komende jaren toegroeien naar een meer risicogestuurd beheer. Hierbij is het ontsluiten van de actuele staat en het functioneren van de rioleringsobjecten essentieel. Ten behoeve van de beheerstrategie werkt de gemeente nader uit:

1. Op welke situaties en ontwikkelingen de gemeente wil sturen;
2. Welke gegevens vereist zijn om de gemeente in staat te stellen om tijdig te sturen op deze situaties en ontwikkelingen;
3. Hoe de benodigde gegevens verzameld worden en op welke wijze de gemeente deze in het gegevensbeheer dient vast te leggen.

Met het bovenstaande proces stelt de gemeente zich in staat de verschillende beheeractiviteiten te optimaliseren. Rijswijk sluit daarbij aan bij het NAD waar de ambitie op het gebied van risicomanagement in de rioleringszorg de komende planperiode nader wordt uitgewerkt. Tevens zal het NAD het gezamenlijk onderhoud van het transportsysteem en gezamenlijk oppakken van storingen verder onderzoeken. Een aantal aspecten van de rioleringszorg heeft nadere uitwerking nodig. Hieronder zijn de onderzoeks- en beheeractiviteiten die de gemeente gedurende de planperiode 2021-2025 zal oppakken nader omschreven.

Tabel 6.2 Onderzoeks- en beheeractiviteiten planperiode 2021-2025

Onderzoek	Omschrijving	Planning
O.1	Achterstand in onderhoud wegwerken.	2021-2025
O.2	Doorontwikkeling van het meldingssysteem zodat meldingen beter te gebruiken zijn voor beleidsmatige doeleinden.	2021-2025
O.3	Beheerstrategie doorontwikkelen, door inspecties gestructureerder, integraler en Visueel te maken prioritering van rioolvervanging en verbetering mogelijk te maken.	2021-2024
O.4	Vervolgonderzoek op gebied van klimaatbestendigheid. O.a. het effect van bodemdaling en klimaatverandering op grondwaterstanden.	2021-2022
O.5	Onderzoek naar infiltratie.	2023-2025
O.6	Basisgegevens mechanische riolering in beeld brengen	2021-2022

6.3 Uitvoeringsprogramma Wateragenda

Samen met Delfland is de gezamenlijke Wateragenda geactualiseerd en opgenomen in dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan. De maatregelen vormen het uitvoeringsprogramma en zijn gebaseerd op de evaluatie van de wateragenda (zie bijlage A6) en de strategie zoals geschetst in hoofdstuk 5. Komende planperiode wordt er in de samenwerking opnieuw intensief gewerkt aan de gezamenlijke doelen. Bijlage 8 bevat het nieuwe uitvoeringsprogramma dat ook door Delfland wordt vastgesteld.

Duurzaam, schoon en gezond water: het Rijswijkse watersysteem is uiterlijk in 2027, (doeljaar voor de Kader Richtlijn Water), chemisch schoon en gezond én ecologisch robuust ingericht. Aangewezen zwemwater voldoet aan de normen voor zwemwater. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel 6.3 Maatregelen Duurzaam, schoon en gezond water

#	Duurzaam, schoon en gezond water	Planning	Trekker
WKL.1	Uitvoering maatregelen Bestuursovereenkomst schoon en gezond water Delfland 2015-2021.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.2	Uitwerken bouwstenen voor het nieuwe Stroomgebiedsbeheerplan SGBP3 2022-2027.	2021	Delfland
WKL.3	Uitwerken ecologische doelen lokaal water + definiëren maatregelen.	2021	Delfland
WKL.4	Lange duikers (deels) openmaken en watergangen creëren.	Meeliften indien kans zich voordoet	Delfland en Rijswijk
WKL.5	Baggercyclus verbeteren op een ecologische manier i.s.m. andere gemeenten. Optimaliseren door afstemming van de baggerwerkzaamheden van de watergangen om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren.	2021-2025	Rijswijk
WKL.6	Uitvoeren van het project ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit in het Wilhelminapark: blijvende aandacht voor aanpak ganzenoverlast.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.7	Onderzoek naar mogelijkheden verbeteren zwemwaterkwaliteit "De Put". Pilot met ijzerzakken is medio 2020 gestart.	Lopend onderzoek	Delfland en Rijswijk
WKL.8	Bijdrage leveren aan het Regionaal Zwemwaterplan van Delfland	Start uiterlijk begin 2022	Delfland

WKL.9	Vervolgonderzoek (verfijningsslag) futaansluitingen voor het bepalen van de exacte locaties van foutieve aansluitingen.	Lopend proces	Rijswijk
WKL.10	Realiseren van natuurvriendelijke oevers in het Wilhelminapark.	Project loopt	Rijswijk
WKL.11	Onderzoek naar de mogelijkheid om 9 kansen te realiseren van natte ecologische zones in de Rijswijkse KRW-waterlichamen (boezemwater, o.a. bij de locatie Pasgeld).	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.12	Het benutten van de kansen om bij het vervangen van waterkerende constructies natte ecologische zones te realiseren in het Rijswijkse water	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.13	Het samen opnieuw beoordelen van de Rijswijkse natte ecologische zones en deze informatie verwerken in de legger.	Aansluiten op lopend proces waterkwaliteit	Delfland en Rijswijk
WKL.14	Onderzoek naar aanpassing beheer (inclusief peilbeheer) t.b.v. bereiken goede ecologische toestand (in het kader van De Groene Motor).	2021-2022	Delfland

Veilig en beheerst water: veilige waterkeringen en goed doorstroombare boezemkanalen / watergangen houden overtollig water 'van de straat'. In 2027 voldoet het gehele beheersgebied van Delfland aan de gestelde beschermingsnormen. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel 6.4 Maatregelen Veilig en beheerst water

#	Veilig en beheerst water	Planning	Trekker
WKN.1	Buitengewoon onderhoud water (baggeren) volgens nog op te stellen uitvoeringsconvenant.	2021-2022	Delfland en Rijswijk
WKN.2	Afkoppelen verhard oppervlak met lopende projecten nu bekend Karel Doormanlaan, het Rembrandkwartier, Te Werve en het Havengebied.	Lopend proces	Rijswijk
WKN.3	Uitvoeren operatie Steenbreek in openbare ruimte en ondersteunen van de Groene Karavaan. Met allereerst een inventarisatie van vergroeningskansen.	Lopend proces	Rijswijk
WKN.4	Programma van Eisen klimaatadaptieve maatregelen in Handboek Openbare Ruimte opnemen	Lopend proces	Rijswijk
WKN.5	Afronden WSA Plaspoel-, Schaapwei-, en Hoekpolder. Daarbinnen extra aandacht voor de ontwikkelingen rond RijswijkBuiten (Parkwijk) en de A4.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKN.6	Afronden WSA Hoge Broekpolder	2021-2022	Delfland
WKN.7	Afronden interne risicodialogen, opstellen eerste versie van de uitvoeringsagenda en starten met de dialogen met alle externe belanghebbenden.	Lopend proces	Rijswijk en Delfland
WKN.8	Afstemmen planning en uitvoering van kade- en wegonderhoud op de kering met het oog op kansen voor werk-met-werk. Werkzaamheden van beide partijen synchroniseren en afspraken vastleggen in samenwerkingsovereenkomst (SOK). Op korte termijn dienen de risicovolle trajecten opgepakt te worden (0,5 km) en daarna de, door zettingen, toekomstig risicovolle trajecten (2 km).	2021-2025	Delfland en Rijswijk

Een gesloten afvalwaterketen: een gesloten afvalwatersysteem (dat wil zeggen met zo min mogelijk gebruik van grondstoffen en energie van buiten het beheergebied van Delfland) dat bestand is tegen toekomstige buien en afvalwaterzuiveringen doorontwikkelen tot energie-, grondstoffen- en zoetwaterfabrieken. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel 6.5 Maatregelen 'Een gesloten afvalwaterketen'

#	Een gesloten afvalwaterketen	Planning	Trekker
AWK.1	Het in kaart brengen van de bronnen van rioolvreemd water om dit te kunnen verminderen i.s.m. gemeente Den Haag (locaties met onder andere grondwateronttrekking en lekkage)	2022-2023	Den Haag en Rijswijk
AWK.2	3Di modellen (stresstesten) aanpassen in NAD-verband. Hoort bij OAS Harnaschpolder waarvoor een integraal model is ontwikkeld.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
AWK.3	Afspraken maken over beheer & onderhoud en planologische bescherming van ondergrondse infrastructuur.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk

Bewust van Rijswijks water: inwoners van Rijswijk waarderen het water in hun directe leefomgeving en weten welke bijdragen zij kunnen leveren aan het bereiken en in stand houden van een duurzaam schoon, gezond en veilig Rijswijks watersysteem. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel 6.6 Maatregelen 'Bewust van Rijswijks Water'

#	Bewust van Rijswijks water	Planning	Trekker
BvW.1	Schoon en gezond water: gezamenlijke communicatie staat op de samenwerkingsagenda van de NAD.	2021-2025	Delfland en Rijswijk
BvW.2	Communicatie (intern en extern) en participatieplan 'Bewust van Rijswijks water' verder concretiseren inclusief vastleggen van de daarbij behorende taken en verantwoordelijkheden. Aandachtspunt hierbij is rekening houden met de nieuwe verordeningen.	2021-2025	Delfland en Rijswijk
BvW.3	Aanleg groenblauwe schoonpleinen. Met allereerst het inventariseren van kansen.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
BvW.4	Communiceren over lespakket voor basisscholen over klimaatadaptatie en waterbewustzijn.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk

Beheer, vaarwater en grondwater: Rijswijk hecht veel belang aan het beheer en onderhoud van watergangen. Belangrijk is de verduurzaming van het beheer en onderhoud en daarbij met name de koppeling met groenbeleid. Het vaarwegbeheer is in ontwikkeling met als doel dit in de komende jaren te verbeteren. De gemeente Delft monitort de consequenties van de vermindering van de grondwateronttrekking door DSM en zet dit komende planperiode voort. Voor komende planperiode staan voor beheer, vaarwater en grondwater de volgende maatregelen op het programma:

Tabel 6.7 Maatregelen 'Beheer, vaarwater en grondwater'

#	Beheer, vaarwater en grondwater	Planning	Trekker
BO.1	Visstandbeheer bevat naast het tellen van de hoeveelheid vis ook het inventariseren welke soorten aanwezig zijn. De Rijswijkse Hengelsportvereniging is aangesloten bij de Visstand beheercommissie Delfland.	Lopend proces	Hengelsport i.s.m. Delfland en Rijswijk
BO.2	Afstemmen dagelijks onderhoud beschoeiingen/kades en waterkeringen (maaien etc.). De mogelijkheden voor meer gedifferentieerd maaionderhoud onderzoeken	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
BO.3	Benoemen en vastleggen verantwoordelijkheden oeverconstructies, waaronder beschoeiingen.	2021-2022	Delfland en Rijswijk
GW.1	Nagaan wat de effecten zijn van de toekomstige verminderende grondwateronttrekkingen van DSM, o.a. door afstemming en samenwerking met het monitoringssysteem(peilbuizen) van Delfland.	Lopend proces met jaarlijks terugkoppeling meetresultaten	Delfland en Rijswijk
GW.2	Maatregelen opstellen om de effecten van verminderde grondwateronttrekking te minimaliseren, in overleg met de gemeente Delft en Delfland. Vooralsnog is geen effect gemeten.	Lopend proces	Delfland, Delft en Rijswijk

De samenwerking Rijswijk Delfland: Beide partijen streven naar een doelmatige samenwerking met voldoende afstemmingen over de voortgang van projecten. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel 6.8 Maatregelen 'De samenwerking Rijswijk Delfland'

#	De samenwerking Rijswijk Delfland	Planning	Trekker
AO.1	Borgen van afspraken en maatregelen middels bestuurlijke besluitvorming aanvullend op het geactualiseerd waterplan: Samenwerking aan waterkwaliteit wordt voortgezet voor de periode 2022-2027.	2022-2025	Delfland en Rijswijk
AO.2	Samenwerking tussen Delfland en de gemeente Rijswijk verder vergroten, door op alle onderdelen van de wateropgave efficiënt en effectief samen te werken. Het is de bedoeling om dit proces niet alleen op projectniveau verder uit te bouwen, maar ook op managementniveau, op strategisch niveau en bij ruimtelijke plannen. De Watervisie" van Delfland biedt hiervoor goede input	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
AO.3	Structureel (vier keer per jaar) overleg ruimtelijke ordening/water	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
AO.4	Een nieuw onderhoudsconvenant met overlegstructuur uitwerken voor al het onderhoud van en door Delfland.	2021-2022	Delfland en Rijswijk

6.4 Beleidsmatige activiteiten en planvorming

De strategie voor de komende planperiode is in dit Riolerings- en Waterplan beschreven. Op de onderstaande onderwerpen is echter nog behoefte aan een nadere uitwerking van het beleid voor de rioleringszorg en de programmering.

Beleid	Omschrijving	Planning
B.1	Waterverordening (hemelwater, grondwater en afvalwater) opstellen. Met allereerst een verkenning van mogelijkheden voor afdwingen van maatregelen.	2021-2025
B.2	Aansluitverordening opstellen	2021-2025
B.3	Meerjarenprogramma Rioolherstel herzien	2021-2023
B.4	Leveren van een bijdrage aan opstellen van een integrale strategie om invulling te geven aan de Deltabeslissing. Het in NAD-verband doen van een aanvraag in het kader van de impulsregeling en onderzoeken of een samenwerkingsagenda op het gebied van klimaat kan bijdragen aan het behalen van de (gezamenlijke) doelstellingen maakt hier onderdeel van uit	2022-2023
B.5	Opstellen communicatie- en participatieplan waarbij aansluiting wordt gevonden met bestaande initiatieven zoals "klimaatkrachtig Delfland"	2022-2023
B.6.	Leveren van een bijdrage aan het opstellen van een integrale visie en strategie omtrent de energietransitie / Transitievisie Warmte (incl. uitwerking kansen voor aquathermie).	2022-2023

7 Financiën en organisatie

In dit hoofdstuk worden de kosten en baten (inning van de rioolheffing) van de rioleringszorg behandeld. De Commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt dat de rioolheffing maximaal kostendekkend mag zijn (de gemeente mag besluiten om een deel van de kosten uit andere middelen te financieren). Het is daarnaast toegestaan om voor toekomstige (riool)vervangingen of groot onderhoud een spaarvoorziening in het leven te roepen en voor deze toekomstige uitgaven te sparen. Een meer dan 100% kostendekkende rioolheffing is niet toegestaan.

Aan de uitgavenzijde wordt onderscheid gemaakt in lopende kapitaallasten, nieuwe investeringen (vervanging en afkoppeling), exploitatielasten (personele inzet, onderzoek, plannen, beheer en onderhoud stelsel) en btw. Deze aspecten worden onderstaand in hoofdstuk 7.1 behandeld.

De inkomstenkant is de exponent van de uitgavenzijde. In hoofdstuk 7.2 wordt de heffing berekend die nodig is om een kostendekkend geheel te hebben en in de toekomst te houden.

Om deze reden wordt een langere periode dan de looptijd van het plan in ogenschouw genomen. Er kan geanticipeerd worden op een toekomstige stijging of daling van de lasten.

Oppervlaktewaterbeheer wordt in een aparte paragraaf behandeld. De reden is dat de kosten grotendeels niet uit de rioolheffing bekostigd kunnen en/of mogen worden, waardoor er ander financieringsbronnen benodigd zijn dan de rioolheffing. De lasten (exploitatie en investeringen) en benodigde baten (vanuit de algemene middelen) worden in hoofdstuk 7.3 behandeld.

Voor de herleidbaarheid maken wij onderscheid in kosten(dekking) van de **rioleringszorg** (zorgplichten, dekking uit rioolheffing) en **oppervlaktewaterbeheer** (dekking uit algemene middelen).

Naast de financiën, moet ook de personele kant niet uit het oog verloren worden. In hoofdstuk 7.4 wordt de formatie voor riolerings- en stedelijk waterbeheer binnen de gemeente Rijswijk nader belicht.

7.1 Lasten rioleringszorg

7.1.1 Algemeen

Investeringen in de riolering moeten op grond van de gemeentelijke financiële voorschriften worden geactiveerd. Activeren leidt tot kapitaallasten.

Indien de gemeente beschikt over een spaarvoorziening, zoals in Rijswijk, mógen investeringen bij voldoende saldo direct worden afgeboekt in de balanssfeer. Op deze wijze wordt het ontstaan van nieuwe kapitaallasten zoveel mogelijk gereduceerd of zelfs voorkomen, waardoor de rente-afhankelijkheid beperkt wordt.

Onderzoekskosten en voorbereidingskosten die leiden tot een actief worden conform het BBV geactiveerd. Reguliere onderzoeken worden gedekt vanuit de exploitatie. Jaarlijks is hiervoor een bedrag gereserveerd.

De gemeente Rijswijk kent zowel een (vaste) **eigenarenheffing** als een **gebruikersheffing**. De gebruikersheffing is in de basis voor ieder perceel gelijk, tenzij de van het perceel afgevoerde hoeveelheid afvalwater meer bedraagt dan 500 m³ per jaar⁵.

⁵ Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Rijswijk houdende regels omtrent de heffing en invordering van rioolheffing (Verordening Rioolheffing 2021)

Voor percelen van waaruit meer dan genoemde 500 m³ per jaar geloosd wordt is de hoogte van de rioolheffing afhankelijk gemaakt van de lozingshoeveelheid (kostenveroorzaker betaalt).

Voorziening

De gemeente Rijswijk kent in dit kader voorziening, te weten de voorziening vervanging riolering.

De **voorziening vervanging riolering c.q. spaarvoorziening** dient voor de egalisatie van de kosten van de vervangingsinvesteringen riolering die gedekt worden door de rioolheffing. Het saldo van de voorziening is gebaseerd op een meerjarenraming van uit te voeren vervangingsinvesteringen riolering. We brengen het bedrag dat we hebben opgenomen ('gespaard') in de voorziening in mindering op de betreffende vervangingsinvestering riolering.

De dotatiebedragen aan de voorziening worden optimaal aangewend om investeringen (direct) 'af te boeken in de balanssfeer' en het ontstaan van nieuwe kapitaallasten daarmee te voorkomen. Hierdoor wordt het saldo van de voorziening in bijna ieder jaar volledig uitgeput. Indien een investering verschoven wordt in de tijd of vertraagd uitgevoerd wordt, wordt het eventuele 'overschot' tijdelijk in de voorziening gesteld tot het moment dat de financiële afrekening plaatsvindt.

Een eventueel positief rekeningresultaat op riolering wordt afgerekend via deze voorziening; de gelden die opgehaald worden met de rioolheffing, maar nog niet besteed zijn, worden toegevoegd aan de voorziening. Via de rioolheffing geïnd geld moet altijd besteed worden aan het rioleringsdoel. De gelden blijven dan ook verplicht in een voorziening.

Iedere 5 jaar, wanneer er ook een nieuw Water- en rioleringsprogramma (opvolger van het GRP) komt, wordt er een nieuw kostendekkingsplan opgesteld waarin de doorkijk ook telkens 5 jaar opschuift.

Tussentijds wordt het kostendekkingsplan geactualiseerd indien daar aanleiding toe is (substantiële afwijkingen ten opzichte van de prognoses). Bij een actualisatie wordt berekend of de ontwikkeling van de rioolheffing nog volstaat.

Wij kijken financieel vooruit tot en met 2050 (circa 30 jaar). Dit sluit aan bij de BBV Notitie Riolering (2014), waarin gepleit wordt voor een beperktere planningshorizon dan 'gebruikelijk in een GRP'⁶.

Daarnaast dient de openbare ruimte van gemeenten in 2050 klimaatbestendig ingericht te zijn; deze termijn wordt geheel in ogenschouw genomen.

Uitgangspunt voor de berekeningen is kostendekkendheid in de periode 2021-2050, waarbij dotaties aan de voorziening volledig aangewend worden om het ontstaan van nieuwe kapitaallasten te reduceren.

Deze paragraaf start met de kostenposten, vervolgens wordt de kostendekking behandeld.

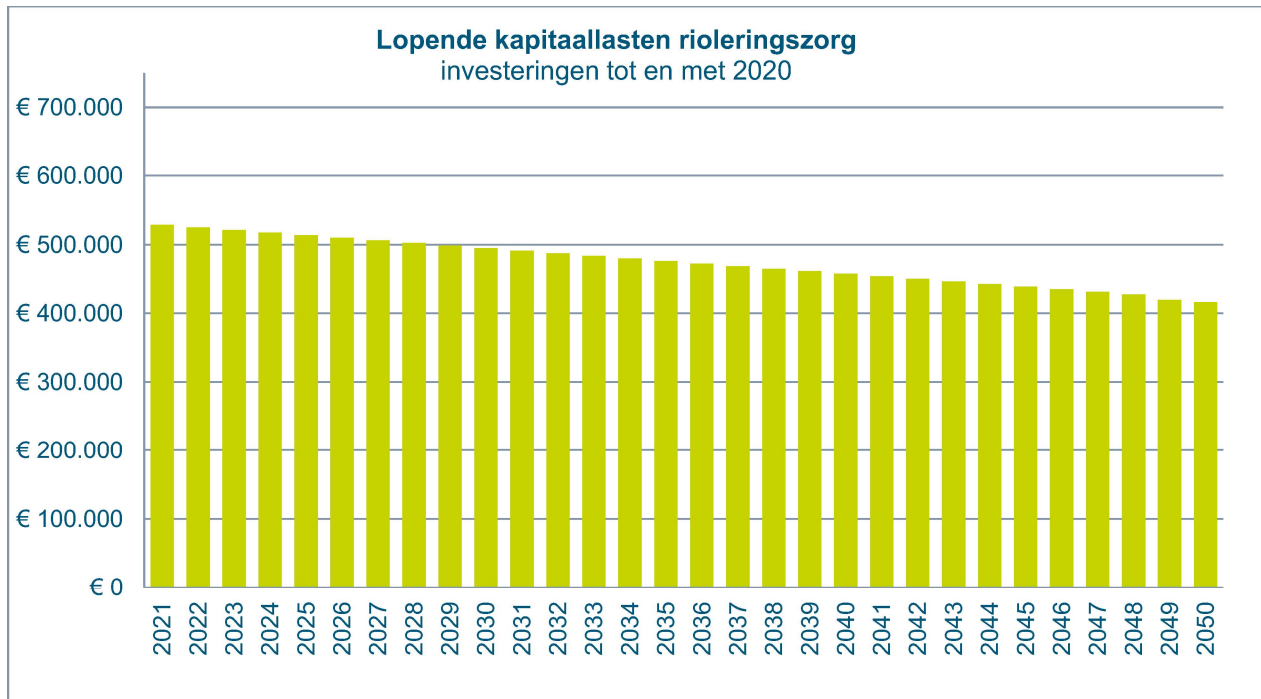
7.1.2 Kapitaallasten

Indien investeringen geactiveerd en langjarig afgeschreven worden wordt een financiële afschrijvingstermijn (economische levensduur) van 60 jaar voor leidingen (rioolvervanging en relining), alsmede voor verbeteringsmaatregelen, zoals afkoppelvoorzieningen. Investeringen ten behoeve van de vervanging van bouwkundig en mechanisch/elektrische onderdelen van pompen en gemalen worden financieel in 15 jaar afgeschreven. De interne rekenrente voor geactiveerde en nieuwe investeringen bedraagt 1,0% (2020-2021). Het rentepercentage wordt jaarlijks vastgesteld.

Investeringen in het verleden, ten behoeve van vervangingen en/of verbeteringen, de aanleg van randvoorzieningen, dan wel aansluiting van het buitengebied, zijn geactiveerd; dit heeft geleid tot

⁶ De gebruikelijke planningshorizon komt globaal overeen met een volledige vervangingscyclus van de aanwezige assets (oplopend tot meer dan 60 jaar, afhankelijk van onder andere de kwaliteit van het materiaal en de bodemgesteldheid (zettingsgevoeligheid) binnen het betreffende gebied).

kapitaallasten. Onderstaande grafiek toont de lopende kapitaallasten van geactiveerde investeringen tot en met het jaar 2020. In 2021 bedragen de kapitaallasten 9% van de geraamde baten uit de rioolheffing.

Figuur 7.1 Lopende kapitaallasten rioleringszorg

7.1.3 Nieuwe investeringen planperiode

Zoals in de vorige hoofdstukken aangegeven, zullen de komende jaren investeringen plaatsvinden door riool gerelateerde maatregelen uit te voeren.

- Vervangings- en verbeteringsinvesteringen ten behoeve van riolering alsmede overige investeringen die gefinancierd mogen worden vanuit de rioolheffing omdat deze één of meerdere zorgplichten dienen, worden geactiveerd en financieel afgeschreven over 60 jaar, indien het saldo in de spaarvoorziening onvoldoende is om de investering volledig af te boeken in de balanssfeer. Bij vervangingen maakt het niet uit of de riolering vervangen wordt, dan wel in zijn geheel gerelined.⁷ Zie bijlage A7 voor de vervangingsprognose.
- Bouwkundige en mechanisch/elektrische vervangingen van pompen en gemalen worden geactiveerd en financieel afgeschreven over 15 jaar. Hiervoor geldt eveneens dat de investering volledig afgeboekt wordt in de balanssfeer indien het saldo van de spaarvoorziening dat toelaat.
- Plannen en onderzoeken worden, zoals aangegeven, direct ten laste van de exploitatie gebracht.

⁷ Grootschalige relining wordt gelijkgesteld aan vervanging, waardoor hiervoor dezelfde financiële (rekenkundige) uitgangspunten gelden. 'grootschalige' relining is een relatief begrip; als stelregel geldt dat het meerdere strengen betreft en dat als uitgangspunt geldt dat deze strengen (na relining) zullen blijven liggen, indien de overige strengen een aantal jaren later vervangen zouden worden.

De volgende tabel toont de jaarlijkse investeringen in de planperiode.

Tabel 7.1 Investerings rioleringszorg periode 2021-2025

Investerings	2021	2022	2023	2024	2025
rioolvervanging en relining	€ 1,700,000	€ 2,180,000	€ 2,180,000	€ 2,180,000	€ 2,180,000
aanleg hemelwaterriolering en afkoppeling		€ 435,000	€ 435,000	€ 435,000	€ 435,000
maatregelen DPRA		€ 80,000	€ 80,000	€ 80,000	€ 80,000
vervanging persleidingen		€ 93,000	€ 87,000	€ 80,000	€ 73,000
gemalen - bouwkundige vervangingen		€ -	€ 55,000	€ 110,000	€ 55,000
gemalen - elektromechanische vervangingen		€ -	€ 199,500	€ 199,500	€ 199,500
pompunits - bouwkundige vervangingen		€ 8,000	€ 8,000	€ 8,000	€ 8,000
pompunits - elektromechanische vervangingen		€ 11,000	€ 11,000	€ 11,000	€ 11,000
Totale investeringen rioleringszorg	€ 1,700,000	€ 2,807,000	€ 3,055,500	€ 3,103,500	€ 3,041,500

7.1.4 Exploitatielasten

De exploitatielasten bedragen in 2022 nagenoeg € 2,4 miljoen, zie onderstaande tabel. Dit bedrag is exclusief kapitaallasten, exclusief toerekening compensabele btw en exclusief dotaties aan de voorziening.

Tabel 7.2 Exploitatielasten rioleringszorg (jaarlijks, met ingang van 2022)

Omschrijving		Jaarbudget	BTW
Lasten aanslagoplegging rioolrechten	Overige goederen en diensten	€ 3,790	
Lasten aanslagoplegging rioolrechten	Porto- en verzendkosten	€ 3,590	
Doorbelasting beleidsproduct 67220	Urentoerekening 62200	€ 46,840	
Doorbelasting beleidsproduct 67220	Toegerekende goederen en diensten	€ 15,800	
Doorbelasting beleidsproduct 67220	Toe te rekenen rente gemeentewerf	€ 610	
Doorbelasting beleidsproduct 67220	Toe te rekenen afschrijving gemeentewerf	€ 12,600	
Faciliteiten riolen	Energie	€ 65,000	
Inspectie en reiniging	Uitbestede werkzaamheden	€ 95,000	Ja
Onderzoek en advies	Uitbestede werkzaamheden	€ 135,000	Ja
Onderhoud en reparatie	Uitbestede werkzaamheden	€ 340,000	Ja
Deelreparaties	Uitbestede werkzaamheden	€ 130,000	Ja
Doorbelasting beleidsproduct 7290	Urentoerekening 62100	€ 43,900	
Doorbelasting beleidsproduct 7290	Urentoerekening 62200	€ 39,040	
Doorbelasting beleidsproduct 7290	Toegerekende goederen en diensten	€ 69,330	
Doorbelasting beleidsproduct 7290	Toe te rekenen rente gemeentewerf	€ 3,420	
Doorbelasting beleidsproduct 7290	Toe te rekenen afschrijving gemeentewerf	€ 55,530	
Kolkenzuigen	Uitbestede werkzaamheden	€ 68,000	Ja
Doorbelasting beleidsproduct 7300	Urentoerekening 62100	€ 34,390	
Doorbelasting beleidsproduct 7300	Toegerekende goederen en diensten	€ 7,020	
Doorbelasting beleidsproduct 7300	Toe te rekenen rente gemeentewerf	€ 360	
Doorbelasting beleidsproduct 7300	Toe te rekenen afschrijving gemeentewerf	€ 5,630	
Maatregelen grondwater (onderzoek en advies)	Uitbestede werkzaamheden	€ 30,000	Ja
Maatregelen grondwateronttrekking DSM	Overige goederen en diensten	€ 125,000	Ja
Doorbelasting beleidsproduct 7310	Urentoerekening 62100	€ 9,450	
Overhead toerekening (circa 45% salariskosten)		€ 74,438	
Doorbelasting veegkosten 50%		€ 744,375	Deels
Kwijtschelding		€ 215,760	
Oninbaar		€ 25,000	
Totale exploitatie exclusief BTW en dotatie		€ 2,398,873	

7.1.5 Toerekening compensabele BTW

De BTW op zowel de exploitatie derden als op investeringen wordt volledig doorberekend in de rioolheffing. Onderstaande tabel toont de toerekenbare compensabele BTW op basis van de geraamde investeringen en exploitatielasten in de periode 2021-2025.

Tabel 7.3 Compensabele BTW planperiode 2021-2025

Compensabele BTW	2021	2022	2023	2024	2025
BTW exploitatie derden	€ 236,508	€ 231,214	€ 231,214	€ 231,214	€ 231,214
BTW investeringen	€ 357,000	€ 589,470	€ 641,655	€ 651,735	€ 638,715
Totale investeringen rioleringszorg	€ 593,508	€ 820,684	€ 872,869	€ 882,949	€ 869,929

7.2 Kostendekking rioleringszorg

7.2.1 Heffingseenheden

In 2021 worden 29.300 woningen aangeslagen voor de eigenarenheffing. Daarnaast kent de gemeente 27.900 heffingseenheden die vallen in de gebruikerscategorie <500 m3 per jaar. Er is tenslotte een beperkt aantal heffingseenheden die aangeslagen worden voor het extra verbruik boven de grens van 500 m3 per jaar.

Onderstaande tabel toont de (heffings)eenheden en begrote baten in het jaar 2021.

Tabel 7.4 Categorieën rioolheffing en verwachte baten 2021

Categorie	Heffing 2021	Netto (heffings) eenheden	Baten totaal 2021
Eigenarenheffing	€ 96,48	29.300	€ 2.826.864
Gebruikersheffing categorie < 500 m3	€ 96,48	27.900	€ 2.691.792
Gebruikersheffing categorie > 500 m3	€ 1,00 per m3 (boven de 500 m3)	360.000	€ 360.000
Totale baten rioolheffing 2021			€ 5.878.656

Woningbouwprognose – toename aantal heffingseenheden rioolheffing

Als gevolg van nieuwbouw zal het aantal heffingseenheden de komende jaren (fors) toenemen. In de berekeningen is voor de planperiode uitgegaan van een netto toename van het aantal eigenaren- en gebruikers heffingseenheden met 350 per jaar. In 2026 vindt nog eenmalig een stijging van 250 eenheden plaats; verondersteld wordt dat het aantal heffingseenheden in de jaren daarna constant blijft. Voor de categorie grootverbruik (boven de 500 m3 per jaar) wordt uitgegaan van constante eenheden en baten. Eventuele wijzigingen in de prognoses hebben effect op de hoogte van de kostendekkende rioolheffing.

7.2.2 Kostendekkende heffing

De kostendekkende rioolheffing is berekend voor een periode van 30 jaar, uitgaande van de in de voorgaande paragrafen aangegeven financiële en rekenkundige uitgangspunten.

De berekende ontwikkeling van de rioolheffing is **exclusief de jaarlijkse prijs- en loonindexatie** (inflatie).

Om de rioolheffing ook in de toekomst kostendekkend te houden kan bij het huidige rentepercentage van 1,0% en de begrote dotaties aan de voorziening volstaan worden met een verhoging van de rioolheffing met enkel de jaarlijkse indexatie.

In de planperiode wordt € 11,3 miljoen aan de voorziening gedoteerd, waarmee 82% van de € 13,7 miljoen aan investeringen direct afgeboekt kan worden. Dit leidt tot jaarlijks € 300.000 aan lagere (kapitaal)lasten.

Rentegevoeligheid

De rekenrente is met 1,0% historisch laag. Het taakveld riolering kent kapitaallasten uit het verleden en relatief grote investeringen, waardoor er een zekere afhankelijkheid is van de rente.

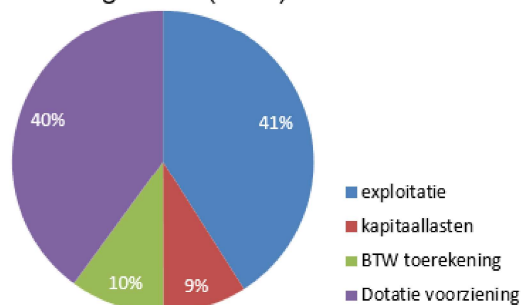
Aangezien het aandeel kapitaallasten in de totale lasten beperkt is (9%) en Rijswijk de komende jaren het grootste deel van de nieuwe investeringen direct af kan boeken in de balanssfeer, is het ontstaan van nieuwe kapitaallasten beperkt. Hierdoor neemt ook de afhankelijkheid van de rentestand af.

Berekend is wat het effect is van een rentestijging van 1% naar 2% (na de planperiode). Daaruit blijkt dat ook bij een rentepercentage van 2,0% in de periode tot en met 2050 volstaan kan worden met enkel een stijging ter grootte van de indexatie. Alleen de dotatiebedragen aan de voorziening nemen af, waardoor het percentage investeringen dat direct afgeboekt kan worden daalt van 75% tot circa 65% (in de periode 2021-2050).

7.2.3 Opbouw van de rioolheffing

De rioolheffing bedraagt in 2021 € 192,96 per heffingseenheid (eigenaren plus gebruikersdeel). De begrote baten bedragen circa € 5,88 miljoen. 41% van de inkomsten wordt besteed aan de exploitatie (€ 2,40 miljoen) en dient voor de uitvoering van onder andere het dagelijks beheer en onderhoud, personeelslasten, onderzoeken en maatregelen (zie tabel met exploitatielasten), inclusief kwijschelding en oninbaar. 9% van de kosten wordt besteed aan kapitaallasten (€ 0,53 miljoen); het betreft de rente en afschrijvingslasten van riool gerelateerde investeringen uit het verleden. Afgerond 10% van de lasten bestaat uit compensabele BTW (€ 0,59 miljoen), daarnaast vindt er in 2021 een dotatie plaats aan de voorziening, ter grootte van afgerond 40% van de baten. Deze dotatie wordt ingezet om in 2021 nieuwe kapitaallasten te voorkomen. Het geheel vormt een 100% kostendekkende rioolheffing.

Verdeling lasten (2021)

Figuur 7.2 Verdeling van de lasten binnen het taakveld riolering (peiljaar 2021)

In bijlage A7 is het kostendekkingsplan opgenomen, waarin zowel de lasten als de baten inzichtelijk zijn gemaakt.

7.3 Oppervlaktewaterbeheer

Een deel van de oppervlaktewaterbeheerkosten vallen niet onder de gemeentelijke zorgplichten zoals verwoord in de Gemeentewet (artikel 228a) en de Waterwet (artikel 3.4-3.6), waardoor deze niet bekostigd kunnen worden uit de rioolheffing. Het betreft in dit kader de kosten voor de in onderstaande tabel aangegeven maatregelen.

Tabel 7.5 Maatregelen en kosten niet toerekenbaar aan de rioolheffing

FCL	Omschrijving	Bedrag Primitief
62400101	Maaien en krozen(K)	€ 80.300
62400102	Baggeren	€ 144.996
62400106	Waterplan	€ 5.290
72405801	beschoeiing	€ 235.000
67310102	Maatregelen grondwater	*
62400104	oeververdediging	€ 4.229
Kosten te dekken (uit algemene middelen)		€ 469.815

* valt onder de grondwaterzorgplicht en wordt gedekt uit de rioolheffing

De in de tabel opgenomen kosten dienen uit de algemene middelen betaald te worden. De kosten betreffen jaarlijks terugkerende (beheer en onderhouds)kosten.

Alle onderhoudskosten die Delfland maakt komen vanuit de exploitatiebudgetten. Voor maatregelen die volgen uit het Waterplan wordt, indien nodig, budget aangevraagd bij het bestuur. Delfland financiert de werkzaamheden met eigen belastinggeld (watersysteemheffing en zuiveringsheffing).

7.4 Personele middelen

In de te verrichten taken wordt onderscheid gemaakt in:

- Planvorming, onderzoek en facilitaire taken;
- Onderhoudsactiviteiten;
- Voorbereiding, directievoering en toezicht voor uit te voeren investeringen.

Planvorming, onderzoek en facilitair zijn nog onder te verdelen in diverse deeltaken. In onderstaande tabel zijn deze deeltaken weergegeven.

Tabel 7.6 Overzicht deeltaken planvorming, onderzoek en facilitair

Planvorming	Onderzoek	Facilitair
Beleid (zoals GRP, waterplan)	Inventarisatie	Databeheer
Afstemming en overleg (o.a. regio)	Inspectie en beoordeling	Vergunningen
Jaarprogramma's	Metten & monitoren	Communicatie (in- en extern)
	Functioneren (b.v. OAS)	Klachtenanalyse en verwerking

Uitbesteden

Van de in tabel 10 genoemde deeltaken wordt een deel van de werkzaamheden uitbesteed zoals het opstellen van beleid (GRP, waterplan), het meten & monitoren, onderzoek naar het (stelsel)functioneren

en het opstellen van jaarplannen. Ook het merendeel van de specialistische onderhoudswerkzaamheden zoals onderhoud een gemalen en mechanische riolering wordt uitbesteed.

Daar tegenover staat dat Rijswijk ook een aanzienlijk aantal taken zelf uitvoert, zoals het databeheer, de afhandeling van klachten en meldingen, communicatie en kolkzuigen.

De voorbereiding en aanbesteding van en directie en toezicht op investeringswerken wordt voor een groot deel uitgevoerd door het gemeentelijk ingenieursbureau.

Formatie

Binnen het ingenieursbureau is de benodigde capaciteit én de kennis en ervaring aanwezig om de investeringswerken in goede banen te leiden. Er is voldoende capaciteit om pieken en dalen in het volume werk onderling op te vangen en om te kunnen inspelen op onvoorziene omstandigheden zoals uitval door ziekte of calamiteiten. Als de investeringen toenemen kan het nodig zijn extra projectleiders in te zetten.

De capaciteit van de binnendienst is kwantitatief en kwalitatief voldoende om de taken naar behoren te kunnen uitvoeren. Met slechts één medewerker voor de meer strategisch en tactische beheer- en beleidstaken is gemeente Rijswijk – ondanks de kennis die inmiddels aanwezig is binnen het Netwerk Afvalwaterketen Delfland- kwetsbaar. De gemeente is zich hier van bewust en accepteert de risico's die dit met zich meebrengt.

Een belangrijke conclusie naar aanleiding van het evalueren van de vorige planperiode is dat voldoende (personele) capaciteit een randvoorwaarde is voor het realiseren van de gezamenlijke ambitie van Rijswijk en Delfland met betrekking tot het oppervlaktewater en klimaatadaptatie. Beide partijen zijn zich hiervan bewust en hebben de intentie uitgesproken zich hier binnen de afzonderlijke organisaties hard voor te maken. Delfland zal een coördinator aanstellen. Gemeente Rijswijk mag een klimaatcoördinator niet (volledig) bekostigen vanuit de rioolheffing. Er zijn echter andere (financierings)mogelijkheden. In hoeverre dit gezien de bezuinigingsopgave binnen de gemeente wenselijk is, wordt de komende planperiode onderzocht.

7.5 Advies

7.5.1 Rioolheffing

De rioolheffing kan de komende planperiode gelijk blijven, behoudens jaarlijkse indexatie. Met de huidige heffing en voorgestelde werking van de voorziening kan het grootste deel van de investeringen direct afgeboekt worden, waardoor het ontstaan van nieuwe kapitaallasten in de planperiode gereduceerd wordt met € 300.000 per jaar.

De rentegevoeligheid is beperkt (zie kader hoofdstuk 7.2.2), waardoor een nulstijging van de heffing de komende planperiode mogelijk is.

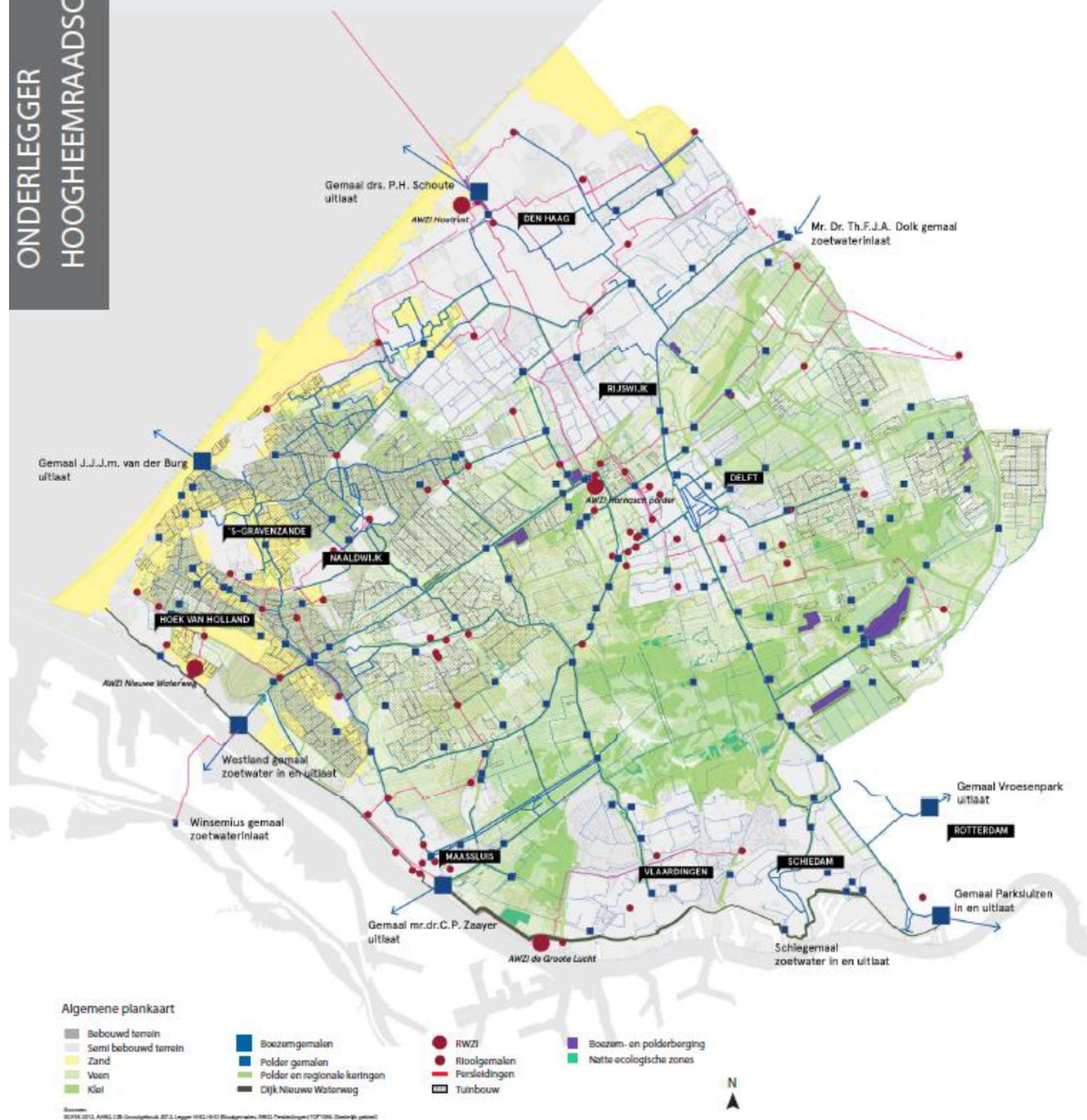
7.5.2 Oppervlaktewaterbeheer (benodigde opbrengst vanuit algemene middelen)

Voor het oppervlaktewaterbeheer is jaarlijks € 470.000 benodigd. Dit dient bekostigd te worden uit de algemene middelen, aangezien de maatregelen en kosten niet vallen onder de gemeentelijke zorgplichten zoals verwoord in de Gemeentewet (artikel 228a) en de Waterwet (artikel 3.4-3.6).

Bijlage 1

Watersysteem regio Delfland

ONDERLEGGER
HOOGHEEMRAADSCHAP

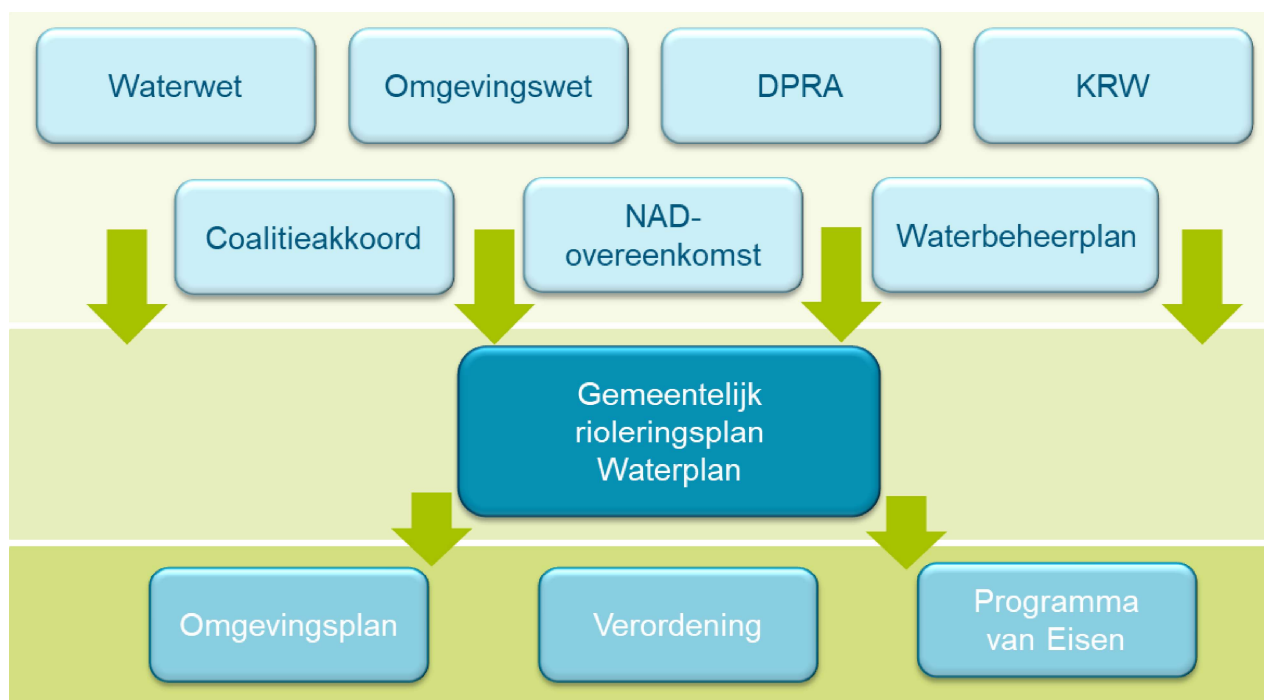

Bijlage 2

Wettelijk en beleidskader

In deze bijlage gaan we in op de plaats van dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan ten opzichte van wettelijke kaders en beleidsdocumenten. We beschrijven de kaders die invloed hebben op dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan, zoals de Waterwet en het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). Daarnaast gaan we in op het coalitieakkoord en het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA), die beide in meer of mindere mate richting geven aan maatregelen in dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan. Daarnaast beschrijven we de beleidsdocumenten waar dit plan invloed op heeft, zoals afvalwater- en hemelwaterverordeningen en het Programma van Eisen. De Omgevingswet heeft een bijzondere plek in dit hoofdstuk: die vormt een kader voor dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan, terwijl dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan tegelijkertijd ook input is voor de uitwerking van de Omgevingswet in de vorm van het Omgevingsplan. De Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Waterbeheerplan en Stroomgebiedbeheerplan van Delfland vormen ook belangrijke kaders.

Onderstaande schema is een weergave van de plaats van dit Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan in de wettelijke- en beleidskaders. Het schema geeft ook een overzicht van de subhoofdstukken in dit hoofdstuk.

Figuur A2-1: Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan: de plaats in de wettelijke- en beleidskaders

Verantwoordelijkheden in het waterbeheer

Rijksoverheid

De Rijksoverheid is verantwoordelijk voor het nationale beleid en landelijke maatregelen. Daarnaast is het Rijk verantwoordelijk voor de normen voor waterveiligheid van de primaire waterkeringen. Dit zijn dijken en duinen die het land beschermen tegen water uit zee en de grote rivieren.

De Provincie Zuid-Holland

De provincie is verantwoordelijk voor de vertaling van het nationale waterbeleid naar regionale maatregelen. Voor een deel van het waterbeheer heeft de provincie operationele taken. Bijvoorbeeld bij de verwijdering van grondwater uit de bodem. Het beheer van de grondwaterkwaliteit ligt volgens de Wet Bodembescherming ook bij de provincie.

Het Hoogheemraadschap van Delfland

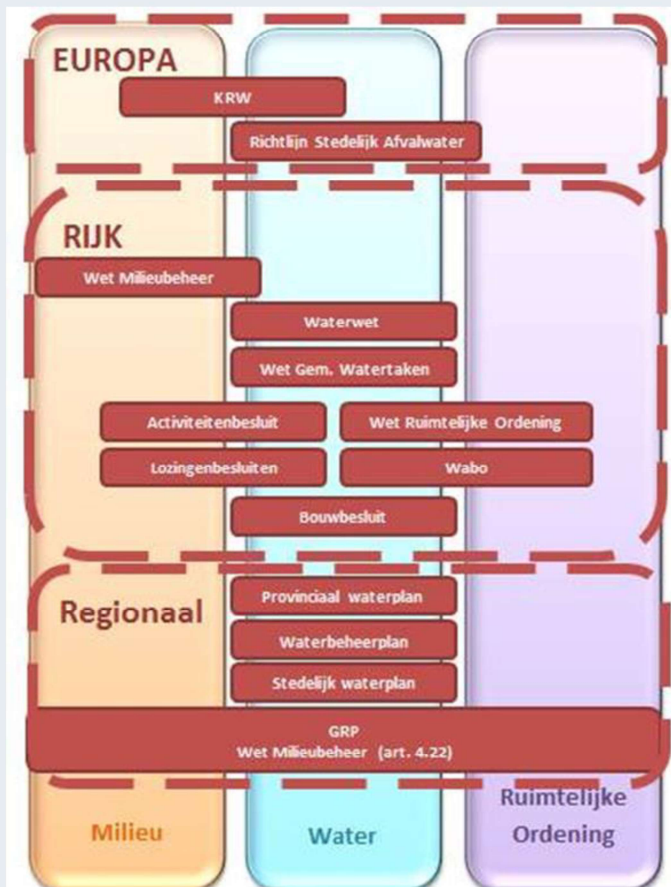
Het Hoogheemraadschap stelt beheerplannen op voor de waterkwantiteit en waterkwaliteit van de wateren in hun beheersgebied. Verder zorgt het Hoogheemraadschap voor het transport en zuivering van afvalwater van bedrijven en huishoudens. Het beheer en onderhoud van het transportstelsel en de zuiveringen is door het Hoogheemraadschap uitbesteed aan Delfluent Services BV. Ook is het Hoogheemraadschap verantwoordelijk voor de regionale waterkeringen. Deze beschermen het land bijvoorbeeld tegen water uit kanalen.

Gemeenten

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het grondwater in stedelijk gebied. Ook zorgt de gemeente voor het inzamelen en de afvoer van afvalwater en overtollig regenwater via de riolering. In dit kader vormt het taakveld riolering en stedelijk water een verbindende functie tussen de voornoemde stakeholders de gemeentelijke planvormers (ruimtelijk ordening, programmering) en de burger.

Samenwerking Hoogheemraadschap en Gemeenten

Hoogheemraadschap en Gemeenten zijn volgens de Waterwet verplicht tot samenwerking om te komen tot integraal waterbeheer. Bij de afstemming van taken gaat het in ieder geval om het beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater. Daarnaast is er afstemming over o.a. het vormgeven van de zorgplichten voor hemel- en grondwater, optimalisatie van de afvalwaterketen, waterkwaliteitsmaatregelen en over het opstellen van waterregels bij nieuwbouw (de watertoets).

A1.1 De Waterwet geeft een wettelijk kader

In de Waterwet is een aantal 'oude' wetten gewijzigd of aangevuld, waaronder de Wet milieubeheer, de Gemeentewet en de Wet op de waterhuishouding. De zorgplichten van de gemeente zijn verbreed en uitgewerkt. Gemeenten hebben de zorgtaak voor:

- a. **Afvalwater.** De doelmatige inzameling en het transport van het stedelijke afvalwater (huishoudelijk afvalwater, bedrijfsafvalwater, eventueel gemengd met hemelwater en/of grondwater), dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen.
- b. **Hemelwater.** De doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater.
- c. **Grondwater.** Het in openbaar gebied treffen van doelmatige maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken.

Ook het bekostigingssysteem van de rioolheffing is gewijzigd. Voorheen werden kosten van de aanleg en het beheer van voorzieningen voor stedelijk afvalwater uit de rioolheffing bekostigd. Sinds de Waterwet is er sprake van de verbrede rioolheffing. Die zorgt ervoor dat ook kosten die voortvloeien uit de aanleg en het beheer van voorzieningen voor hemelwater en grondwater uit de rioolheffing betaald mogen worden.

De rioolheffing is een belasting. Dat betekent dat het verband tussen het directe belang van de betalers en de gemeentelijke voorzieningen (het rioolstelsel) is losgelaten. Toch is de rioolheffing daarmee nog niet een 'normale' belasting. Anders dan bij bijvoorbeeld de onroerendezaakbelasting (OZB) mogen de opbrengsten van de rioolheffing maar aan één doel worden uitgegeven, namelijk: de gemeentelijke watertaken. Dit was voorheen zo en is ongewijzigd gebleven in de Waterwet. Ook na in werking treden van de Omgevingswet zal deze restrictie niet wijzigen.

De Waterwet heeft dus twee belangrijke consequenties voor dit plan: de gemeentelijke zorgplichten spelen een belangrijke rol en er geldt een verplichting de inkomsten uit de rioolheffing alleen te besteden aan de zorgplichten (bestemmingsheffing). Alle maatregelen die we voorstellen in dit plan dragen bij aan het vervullen van één of meerdere zorgplichten.

De waterwet zegt ook dat gemeenten en waterschappen samen moeten werken aan een doelmatig waterbeheer.

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft volgens de Waterwet de wettelijke taak om afvalwater te transporteren en te zuiveren. Als onderdeel van deze wettelijke taak is Delfland op het moment van schrijven bezig om de persleidingen beter te beschermen door deze in de verordening op te nemen. De verordening zal later in 2021 worden vastgesteld.

A1.1.1 Besluit lozen buiten inrichtingen heeft gevolgen voor GRP

Volgens de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) overstorten worden uitgezonderd van heffingsbetaling aan het waterschap. De overstortvergunning is hiermee vervallen. De algemene regel is dat een overstort moet zijn opgenomen in het GRP.

In bijlage A3 is een overzicht opgenomen van alle (kenmerken van) overstorten in de gemeente Rijswijk. Voor het milieutechnisch functioneren van het rioolstelsel verwijzen we naar het basisrioleringsplan of de systeemoverzicht stedelijk water en de samenvatting in Hoofdstuk 2.

Voor de uitgangspunten, (stelsel)kenmerken en berekeningsresultaten verwijzen we eveneens naar het BRP 2015 dat onlosmakelijk met dit gemeentelijk Riolerings- en Waterplan verbonden is.

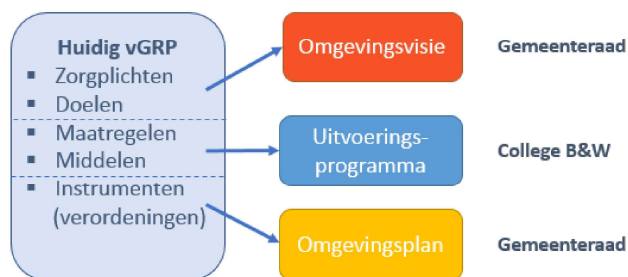
A1.2 We houden rekening met de Omgevingswet

In 2022 wordt de Omgevingswet naar verwachting van kracht⁸. Deze wet vereenvoudigt bestaande wetgeving voor de fysieke leefomgeving. Onderstaande figuur geeft hiervan een beknopt overzicht. Gemeentes zijn verplicht om één integrale visie op te stellen voor alle beleidsterreinen in de fysieke leefomgeving, zoals natuur, ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer. Op basis van de opgestelde omgevingsvisie stellen gemeentes uitvoeringsprogramma's en omgevingsplannen op. Samenwerken, participatie en integraal werken zijn belangrijke pijlers onder de nieuwe wet.

A1.2.1 De omgevingsvisie en dit Riolerings- en Waterplan

De komst van de Omgevingswet betekent dat de planverplichting voor het opstellen van een GRP verdwijnt. De drie waterzorgplichten blijven echter bestaan, net als de verplichting om de financiën te verantwoorden. Die onderwerpen krijgen een plaats in de omgevingsvisie, die gemeentes verplicht zijn op te stellen (voorlopig uiterlijk gereed op 1 januari 2024, zie voetnoot).

Op het gebied van water dient in de Omgevingsvisie namelijk ten minste de visie op de (drie) gemeentelijke watertaken beschreven te worden. De uitvoering wordt concreet gemaakt in het uitvoeringsprogramma Water- en rioleringsprogramma, terwijl in het omgevingsplan alle relevante gemeentelijke verordeningen samengevoegd worden. Figuur 4.2 is een schematisch overzicht van bovenstaande.

Figuur A2-2 Schematische weergave van de verhouding tussen het huidige GRP en de toekomstige situatie onder de Omgevingswet

Vooruitlopend op de overgang naar de Omgevingswet hebben we dit plan zo ingedeeld dat de onderdelen daarvan als input kunnen dienen voor de nieuwe planvormen (Omgevingsvisie en -plan).

Voor de Omgevingsvisie zijn (lange termijn) opgaven de basis. Daarom gaan we in dit plan ook uit van een aantal opgaven. De Omgevingsvisie en -plannen kijken vooral op lange termijn naar deze opgaven. In dit plan zullen we ons met name focussen op de eerste stappen die we kunnen zetten in deze opgaven binnen de looptijd van dit Riolerings- en Waterplan richting de lange termijn doelen. De watervisie van Delfland geeft hiervoor input.

Tevens sorteren we voor op de overgang naar de Omgevingswet, met zijn integrale karakter, door verschillende domeinen te betrekken in de totstandkoming van dit Riolerings- en Waterplan. We kijken hoe we onze individuele belangen, die samenhangen met de zorgplichten, kunnen versterken om zo bij te dragen aan de ambities in dit plan.

Input vanuit het taakveld Riolerings is belangrijk voor de gemeentelijke Omgevingsvisie. Daarom borgen wij de verweving van het gemeentelijk Rioleringsplan met de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Uitvoeringsprogramma plaatsvindt in een separaat proces. Door middel van jaarlijkse voortgangsnotities wordt invulling gegeven aan de monitoring van de programma's en wordt er (over en weer) input geleverd voor actualisaties. Dit sluit aan op de assetmanagement aanpak. De planning is enerzijds afhankelijk van de binnen de gemeente gehanteerde overall planning en anderzijds van het uitstel van de Omgevingswet (op Rijksniveau) en de hieraan gerelateerde planning en deadlines⁹.

⁸ Op 1 april 2020 heeft de minister van Milieu en Wonen aangekondigd dat de invoering van de Omgevingswet, op 1 januari 2021, uitgesteld zal worden. Op het moment van schrijven (voorjaar 2020) is nog niet bekend wanneer de wet daadwerkelijk in werking treedt, maar de verwachting is 1 januari 2022.

⁹ Vooralsnog is de uiterste datum voor het gereed hebben van de Omgevingsvisie 1 januari 2024.

A1.2.2 Wettelijk kader overgang GRP naar Omgevingswet

Het gemeentelijk rioleringsplan moet op grond van artikel 4.22 van de Wet milieubeheer door de gemeenteraad worden vastgesteld. De Tweede Kamer heeft op 1 juli 2015 ingestemd met de voorgestelde Omgevingswet, waarin het gemeentelijk rioleringsplan overgeheveld wordt naar artikel 3.13 van de Omgevingswet als facultatief programma dat wordt vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. De komende planperiode zal duidelijk worden hoe gemeenten hier in de nabije toekomst exact invulling aan (kunnen) geven.

A1.3 Het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie geeft input

In 2018 is het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) toegevoegd aan het Nationale Deltaprogramma. Dit DPRA heeft als doel: een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting; in 2020 in handelen en in 2050 gerealiseerd in de inrichting. Dit betekent dat vanaf 2020 bij iedere ruimtelijke ingreep rekening wordt gehouden met weersextremen.

Het DPRA richt zich op vier thema's: wateroverlast, hittestress, overstroming en droogte. Om op die thema's een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting te verwezenlijken, werkt het DPRA met zeven ambities:

1. Kwetsbaarheid in beeld brengen
2. Risicodialog voeren en strategie opstellen
3. Uitvoeringsagenda opstellen
4. Meekoppelkansen benutten
5. Stimuleren en faciliteren
6. Reguleren en borgen
7. Handelen bij calamiteiten

Figuur A2-3: De zeven ambities van het DPRA -
Bron: Deltacommissaris.nl

A1.3.1 Het DPRA en het GRP

Resultaten uit het DPRA-proces en de Watervisie van Delfland zijn een nuttige toevoeging voor een GRP. We nemen de resultaten dan ook mee in dit plan. Daarbij ligt de nadruk op de klimaatstresstest wateroverlast: *de hemelwaterstresstest (wateroverlast)*. Deze resultaten hebben namelijk (ook op de korte en middellange termijn) direct invloed op maatregelen die bekostigd (kunnen) worden uit de rioolheffing. Maatregelen in het kader van anticiperen op droogte kunnen betaald worden uit de rioolheffing voor zover er een link is met de grondwaterzorgplicht (zie hoofdstuk 4.1). Ook de consequenties, rolverdeling, kansen en potentiële maatregelen, nemen we mee in dit plan.]

A1.4 Het coalitieakkoord en Stadsvisie 2030 geven richting

Het *Coalitieakkoord Beter voor Rijswijk (2019-2022)* geeft een beeld van de visie en doelstellingen die wij hebben als gemeente. Onze ambitie is om de basis op orde te brengen en achterstanden in infrastructuur, groen en de openbare ruimte weg te werken. We hanteren daarbij de volgende standpunten:

1. We bouwen aan een gemeente waar iedereen die dat wil mee kan doen.
2. We houden Rijswijk veilig en leefbaar, we zorgen voor een doortastend handhavingsbeleid.
3. We ontwikkelen Rijswijk door, conform de stadsvisie 2030.
4. We werken aan uitmuntende service vanuit het stadhuis en betrekken inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers.
5. We houden de financiën op orde.

Het coalitieakkoord spreekt de ambitie uit voor een leefbare en veilige gemeente. Daarin hebben groenzones een belangrijke rol, met daarin ook aandacht voor 'blauw'. Om bijvoorbeeld te zorgen voor voldoende waterberging, behoort het ontwikkelen van een strategie voor klimaatadaptatie tot de ambities.

Het coalitieakkoord baseert zich voor een groot deel op de *Stadvisie 2030*. Daarin worden opgaven geschetst waar de gemeenten tot 2030 wil werken. Voor dit plan is met name het hoofdstuk "Groene buitenplaats voor stedelijk wonen" relevant. Daarin wordt ingegaan op de ambities voor ruimtelijke ordening in 2030. We ambiëren een groene stad te zijn. Met veel natuur, maar ook: energieneutrale wijken, uitstekend openbaar vervoer en voorzieningen voor elektrisch rijden. We maken ruimte voor gevarieerd woningaanbod en parken of groene zones. Groen en water zorgen in die zones voor een aantrekkelijke leef- en recreatieomgeving. De parken, groene zones en het water zijn ook cruciaal voor het leefklimaat in de stad, om de effecten van klimaatverandering, waaronder hittestress en hevige regenbuien, te temperen. We integreren groen en water op meer creatieve manieren in stedelijke gebieden.

A1.4.1 Het coalitieakkoord en dit Riolering- en Waterplan

In het coalitieakkoord en de *Stadvisie 2030* – waar het coalitieakkoord zich grotendeels op baseert – is veel aandacht voor water in Rijswijk. De ambitie om voldoende waterberging te realiseren in Rijswijk krijgt uiteraard een plek in dit plan. Daarnaast zullen (een deel van de) maatregelen die in het kader van klimaatadaptatie genomen worden ook onderdeel zijn van dit Riolering- en Waterplan.

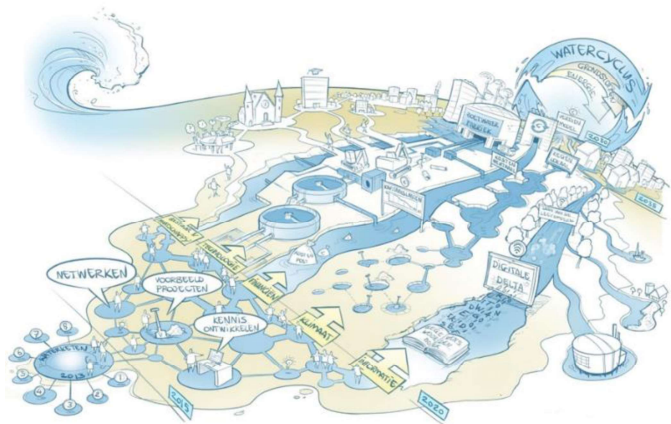
A1.5 NAD Samenwerkingsovereenkomst

De gemeenten Delft, Den Haag, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Schiedam, Vlaardingen, Westland, Zoetermeer, het Hoogheemraadschap van Delfland en de drinkwaterbedrijven Dunea en Evides Waterbedrijf werken samen binnen de bestuurlijke overeenkomst Netwerk Waterketen Delfland (NAD).

A1.5.1 Missie & langetermijnvisie NAD

Elke gemeente is er om burgers en bedrijven tot dienst te zijn. Dat vormt de basis van haar bestaansrecht. Van de gemeente wordt daarom verlangd dat zij streeft naar een goede en betrouwbare invulling van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater tegen de laagst maatschappelijke kosten. Daarbij houdt de gemeente rekening met toekomstige ontwikkelingen zodat de dienstverlening ook op lange termijn gecontinueerd kan worden.

Omdat water de grenzen van gebieden en organisaties overschrijdt, werken de NAD-gemeenten, het hoogheemraadschap en de drinkwaterbedrijven in het beheergebied van Delfland samen aan een betrouwbare, toekomstbestendige, betaalbare en duurzame waterketen. Daarom stelden ze in 2014 gezamenlijk een langetermijnvisie op (zie onderstaand tekstvak). Deze visie wordt momenteel (d.d. februari 2021) aangescherpt en geactualiseerd op basis van huidige inzichten in de Samenwerkingsagenda. In het kader hiervan is een aantal actuele ontwikkelingen geïdentificeerd waarop wij ons in de komende periode willen richten.

Duurzaamheid en circulariteit

Om onze werkzaamheden in te bedden in de wet- en regelgeving en te faciliteren sluiten we aan bij de omgevingswet, kijken we met een creatieve (*andere*) blik naar kosten, houden we de economische ontwikkelingen goed in beeld, en zorgen we ervoor dat we onze beslissingen baseren en/of kunnen toetsen aan betrouwbare (*big*) meet data. Duurzaamheid betekent voor ons óók toekomstbestendig en robuust. In dat kader focussen wij ons op de vervangingspijk in de riolering, de waterkwaliteit en het breder kijken dan alléén ons eigen systeem en/of belang. In dit kader verbreden wij onze blik vanuit de riolering naar de openbare ruimte. Klimaatadaptatie, een klimaat adaptieve inrichting van bestaande en nieuwe gebieden en een prominente plaats voor water in ruimtelijke ontwikkelingen zijn verbonden aan ons werkveld en verdienen onze aandacht en input. In dat kader mogen wij ons best wat vrijmoediger profilieren. We hebben een goed verhaal uit te dragen. En zeker niet in de laatste plaats; de wereld om ons heen is volop in beweging. We moeten bij blijven. Energietransitie, circulaire economie, technologische ontwikkelingen en particuliere initiatieven, we blijven ze volgen en staan open voor kansen.

Om uiteindelijk als duurzaam en circulair waterbedrijf te kunnen functioneren hanteren wij onderstaande lange termijnvisie.

Langetermijnvisie 2050 NAD; vastgesteld op 8 december 2014

De afvalwaterketen ontwikkelt richting een watercyclus waarbij alle partijen het fysieke systeem centraal stellen. Dat vraagt om samenwerking met verschillende partijen zoals drinkwaterbedrijven, energiebedrijven, onderzoeksinstituten en particuliere initiatieven. De samenwerkende partners laten zich inspireren door verdienmodellen en gaan flexibel en transparant om met investeringen. Gemeenten en Hoogheemraadschap zullen vanuit NAD steeds nauwer met elkaar gaan samenwerken richting één kaderstellende en faciliterende maatschappelijke onderneming die regie houdt op de kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid van de watercyclus, maar ruimte laat voor initiatief en innovatie.

A1.5.2 Korte termijn (tot 2027)

Vanuit de langetermijnvisie zijn acties op kortere termijn vastgesteld. Het Netwerk Waterketen Delfland werkt op de korte termijn (2027) aan:

- een minder sterke stijging van kosten van de keten. De kosten moeten in verhouding zijn tot de maatschappelijke meerwaarde (waterwinst) die we creëren.
- het minimaal handhaven van de huidige kwaliteit van de dienstverlening en de performance van de deelnemers in de waterketen.
- het waar mogelijk een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie en duurzaam omgaan met water (sluiten kringloop)
- het verminderen van de kwetsbaarheid en toekomstbestendig maken van de waterketen, met oog voor circulariteit, duurzaamheid en de ruimtelijke ontwikkeling in het gebied.

Daarvoor is binnen het NAD het volgende afgesproken:

- Partijen bouwen voort op eerder behaalde samenwerkingsresultaten, zoals het gezamenlijk formuleren van een gezamenlijk format voor (gemeentelijke) rioleringsplannen, het gezamenlijk aanbesteden van werkzaamheden en het delen van kennis en informatie. Projecten waaraan wordt gewerkt, zijn opgenomen in de Samenwerkingsagenda (bijlage 2).
- Partijen geven ruimte om te komen tot de maatschappelijk meest gewenste oplossingen; organisatiegrenzen staan die oplossingen niet in de weg.
- De prestatie indicatoren vanuit de Samenwerkingsovereenkomst 2013 blijven gehandhaafd (Kosten, Kwaliteit, Kwetsbaarheid). Voor deze prestatie indicatoren worden de huidige waarden en de na te streven waarden voor eind 2027 vastgesteld.

- Partijen zorgen voor draagvlak binnen de organisaties, voldoende kennis, personele capaciteit en competenties om dit aan te pakken.

Voor uitgebreidere toelichting op de visie en de ontwikkelingen verwijzen we naar de Bestuurlijke overeenkomst NAD, Netwerk Waterketen Delfland, november 2020.

A1.5.3 KPI en PI

Om nog concreter te maken waar we samen aan werken, zijn voor de samenwerking binnen NAD kernprestatie-indicatoren (KPI) vastgesteld. Deze zijn vervolgens uitgewerkt tot prestatie-indicatoren (PI), die concreet maken waar we de komende jaren aan willen werken.

- A. Kwaliteit, klimaatadaptatie en duurzaam omgaan met water (sluiten kringloop): 'Minimaal handhaven van de huidige kwaliteit van de dienstverlening en de performance van de waterketen'. Dat doen we met oog voor circulariteit, duurzaamheid en de ruimtelijke ontwikkeling in het gebied'.
1. Afvalwater van panden wordt ingezameld.
 2. Geen schoon water in het riool ('rioolvreemd water').
 3. Overstorten van rioolwater naar het oppervlaktewater zo veel mogelijk beperken.
 4. Betrouwbare afvoer van afvalwater door voorkomen gemaalstoringen.
 5. Beperken van het aantal milieu-incidenten van ongezuiverd afvalwater naar de omgeving.
 6. Beperken knelpunten in de water- en luchtkwaliteit vanuit de riolering en gemalen.
 7. Regenwater zo veel mogelijk lokaal opvangen.
 8. Effluent van de RWZI's voldoet aan effluent-waterkwaliteitsnormen.
 9. Stimuleren van een gesloten energiecycclus.
 10. Hergebruik van zoet water.
 11. Duurzaam omgaan met peilfluctuatie in het grondwater.
 12. Goede levering van drinkwater in het gebied.
 13. Goede kwaliteit van drinkwater in het gebied.
 14. Besparing drinkwatergebruik.
- B. Kwetsbaarheid: vermindering van de kwetsbaarheid: 'Verminderen van de kwetsbaarheid en toekomstbestendig maken van de waterketen. Dat doen we door het in huis halen van voldoende kwalitatief goed personeel, gezamenlijke gegevensuitwisseling.'
1. Onderbezetting verminderen.
 2. Sleutelposities zijn bezet.
 3. NAD is een volwaardige netwerkorganisatie.
 4. NAD-partners hebben een gezamenlijk NAD-dataplatform en stellen hun gegevens beschikbaar.
- C. Kosten: minder-meerkosten: 'Minder sterke stijging van kosten in de waterketen. De kosten moeten in verhouding zijn tot de maatschappelijke meerwaarde (waterwinst) die we creëren'.
1. De rioolheffingen en de zuiveringsheffing.
 2. De onderbouwing van de maatschappelijke meerwaarde (waterwinst).

A1.5.4 NAD Samenwerkingsovereenkomst en dit Riolering- en Waterplan

De afspraken, doelstellingen en (K)PI vanuit de NAD-samenwerking moeten bij alle partners een plaats krijgen in de organisatie en in beleidsdocumenten. Eén van de plekken waar dat mogelijk is, is dit Riolering- en Waterplan. De langetermijnvisie, de korte termijn afspraken en de (K)PI krijgen dan ook hun

plek in dit plan: zowel in het hoofdstuk visie, als het hoofdstukken strategie en maatregelen zullen ze terug te vinden zijn.

A1.6 Kaderrichtlijn Water

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is erop gericht op Europees niveau de kwaliteit van watersystemen te verbeteren, onder meer door lozingen te reduceren. Verder is het de bedoeling het duurzame gebruik van water te bevorderen en de verontreiniging van grondwater aanzienlijk te verminderen. De KRW stelt voor alle water een ecologische en kwaliteitsdoelstelling. Vooral voor water met een verhoogde natuurdoelstelling kan verwacht worden dat nog grote inspanningen geleverd moeten worden. Op basis van gebiedsrapportages worden de monitoringsprogramma's en beheersplannen voor heel Nederland en Europa opgesteld. Kenmerkend voor de KRW is dat er sprake is van een resultaatsverplichting in plaats van de inspanningsverplichting die voorheen gebruikelijk was.

A1.7 Waterbeheerplan

Het Waterbeheerplan (WBP) is het strategisch werkplan van Delfland, waarin de richtingen en doelen voor de komende zes jaar zijn vastgelegd. Het WBP 5 heeft een looptijd van 2016-2021. Hierin is beschreven op welke wijze Delfland invulling geeft aan de doelen van de KRW: het scheppen van voorwaarden voor een goed functioneren van het ecologisch watersysteem. De inzet van Delfland is echter niet alleen gericht op de KRW-waterlichamen. Delfland stelt ook een ambitieniveau vast voor de lokale wateren. Het waterbeheerplan bevat de strategie voor zowel het watersysteem als de waterketen.

Stroomgebiedbeheerplan

De Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) zijn een uitwerking van de Kaderrichtlijn Water op het niveau van het stroomgebied. Delfland valt in het Stroomgebied van de Rijn (deelstroomgebied Rijn-West). Het SGBP gaat over waterkwaliteit en geeft de richting aan voor het werken aan schoon en gezond water in de komende 6 jaar. Delfland heeft het SGBP2 opgenomen in het WBP 5.

Bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water

Het Hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten in het beheergebied hebben in december 2014 de Bestuursovereenkomst Schoon en gezond water Delfland 2015-2021 getekend. Hierin spreken zij af om samen te werken aan de doelen van de KRW en daartoe maatregelen te nemen.

Voor meer informatie en downloaden van documenten: www.hhdelfland.nl/overheid/kaderrichtlijn-water.

A1.8 Waterverordening

Uitgaande van de wens om burgers meer te laten participeren en draagvlak voor stedelijk water en riolering te vergroten, stelt de gemeente in de komende planperiode een waterverordening op. Hierin worden rechten en plichten van gemeente en (participerende) burger vastgelegd op het gebied van schade, afkoppelen en ontwatering. In samenspraak met de relevante interne belanghebbenden bepalen we de inhoud en scope van de verordening.

A1.9 Operationele plannen en Programma van Eisen

Een voorwaarde voor het slagen van ambities is een heldere zichtlijn tussen de ambities en visies op een hoog abstractieniveau en de (beheer)werkzaamheden op de werkvloer. De DoFeMaMe en de operationele (jaar)plannen helpen deze zichtlijn te concretiseren. Beschouwd vanuit de asset riolering, en tevens daarbij betrokken de aangrenzende assets/werkvelden, worden de beleidskeuzes in het GRP (via de DoFeMaMe) doorvertaald naar technische uitgangspunten, randvoorwaarden, eisen, standaard

principes/constructies e.d. welke binnen gemeente Rijswijk zijn verwoord in het Programma van Eisen (PvE). Dit PvE wordt regelmatig geactualiseerd

A1.10 Omgevingsplan

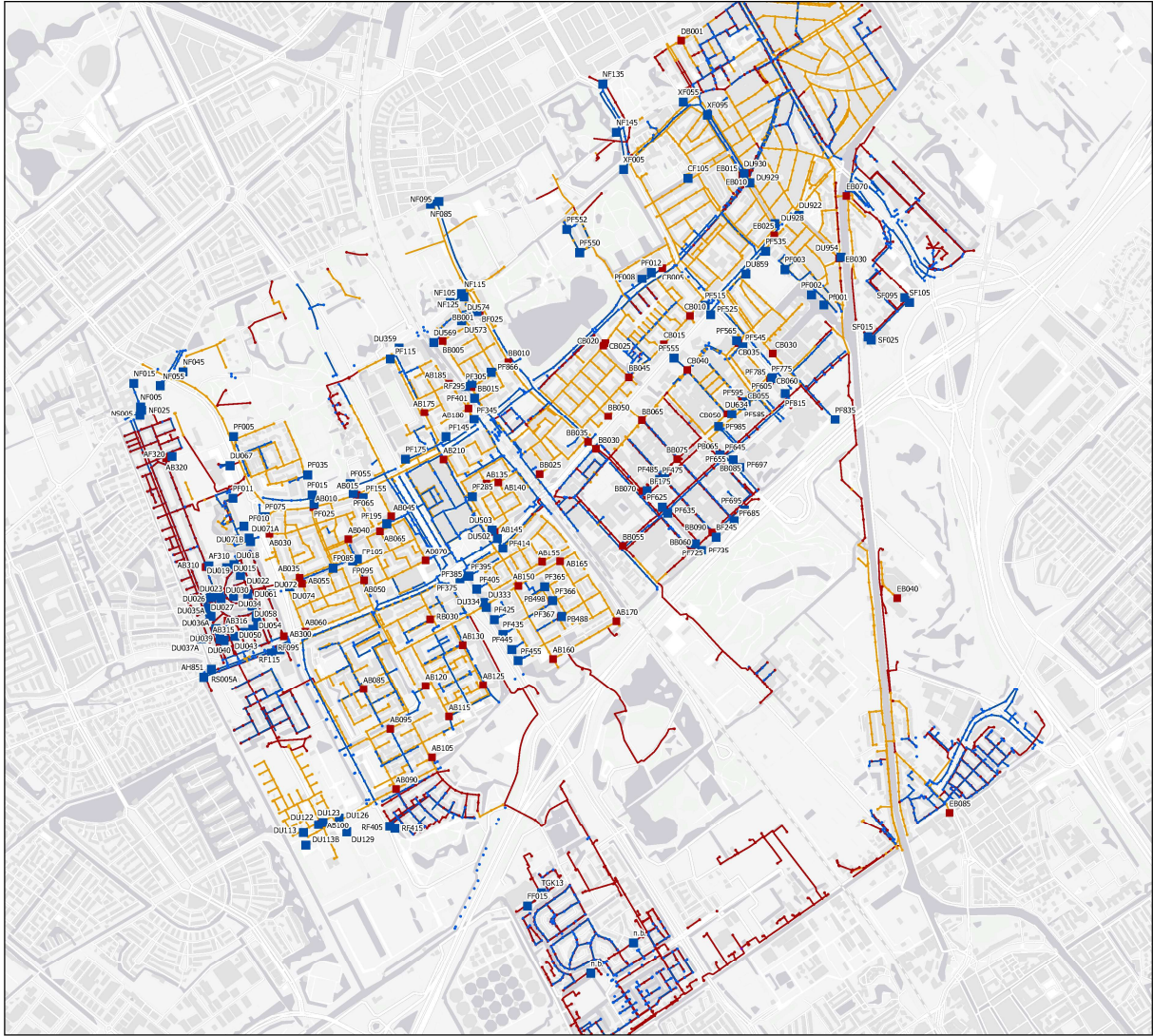
De omgevingsvisie (structuurvisie) die wordt uitgewerkt in diverse programma's (kadernota's, bouwstenen, beleid beheer openbare ruimte) worden juridisch geborgd in het omgevingsplan. Hierin staan de verordeningen en beleidsregels. Toetsing aan het omgevingsplan vindt plaats via de omgevingsvergunning.

Belangrijk is dat er continue interactie plaatsvindt tussen het Riolerings- en Waterplan, de omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Primair aan de voorkant van het proces, waarin de visie, programma's en plannen worden opgesteld, maar zeker ook in de fase waarin deze operationeel zijn (zie in dit kader paragraaf A1.2.1) Hierbij dienen ook de geleerde lessen vanuit vergunningverlening te worden betrokken.

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een Watervisie omgesteld als input voor de Omgevingsvisies van gemeenten en provincie.

Bijlage 3

Overzicht van voorzieningen

Lozingspunt

- Hemelwater lozingspunt
- Vuilwater lozingspunt

Putten

stelsel type

- Vuilwater stelsel
- Gemengd stelsel
- Hemelwater stelsel
- Persleiding

Strengen

stelsel type

- Vuilwater stelsel
- Gemengd stelsel
- Hemelwater stelsel

DWA lozingspunten									
Putnr.	Putnaam	x	y		Putnr.	Putnaam	x	y	
1	AB010	80.791.599	450.393.197		41	BB015	81.561.453	450.980.126	
2	AB015	81.003.495	450.452.371		42	BB030	82.167.404	450.676.163	
3	AB030	80.578.986	450.264.014		43	BB035	82.129.187	450.710.033	
4	AB035	80.725.396	450.046.342		44	BB045	82.328.439	451.028.316	
5	AB040	80.961.425	450.237.270		45	BB050	82.227.232	450.836.057	
6	AB045	81.171.564	450.348.670		46	BB055	82.298.830	450.204.799	
7	AB050	81.039.448	450.035.271		47	BB060	82.631.670	450.179.249	
8	AB055	80.736.732	450.018.314		48	BB065	82.391.987	450.816.013	
9	AB060	80.752.611	449.787.869		49	BB070	82.393.532	450.471.882	
10	AB065	81.115.533	450.277.039		50	BB075	82.563.960	450.626.598	
11	AB070	81.338.742	450.131.887		51	BB085	82.770.448	450.625.944	
12	AB085	81.035.460	449.508.933		52	BB090	82.733.517	450.271.096	
13	AB090	81.194.870	449.021.506		53	CB005	82.491.637	451.560.900	
14	AB095	81.166.319	449.314.047		54	CB010	82.625.280	451.325.331	
15	AB100	80.828.886	448.853.026		55	CB015	82.498.606	451.188.083	
16	AB105	81.369.832	449.175.701		56	CB020	82.213.506	451.193.700	
17	AB115	81.452.292	449.373.515		57	CB025	82.202.825	451.181.145	
18	AB120	81.338.169	449.523.358		58	CB030	83.029.463	451.142.704	
19	AB125	81.618.962	449.528.504		59	CB035	82.860.794	451.193.139	
20	AB130	81.518.615	449.721.731		60	CB040	82.612.231	451.063.828	
21	AB135	81.634.223	450.506.894		61	CB055	82.878.897	450.911.594	
22	AB140	81.693.119	450.513.706		62	CB050	82.807.727	450.848.064	
23	AB145	81.674.696	450.274.010		63	CB060	83.015.827	451.011.486	
24	AB150	81.790.502	450.008.660		64	DB001	82.582.763	452.665.448	
25	AB155	81.905.027	450.124.712		65	EB010	82.903.358	452.020.421	
26	AB160	81.959.485	449.656.179		66	EB015	82.879.904	452.006.470	
27	AB165	81.993.409	450.127.120		67	EB025	83.035.530	451.720.018	
28	AB170	82.267.864	449.837.381		68	EB030	83.352.384	451.607.711	
29	AB175	81.331.661	450.853.933		69	EB040	83.634.443	449.949.529	
30	AB180	81.546.503	450.876.753		70	EB070	83.387.926	451.909.091	
31	AB185	81.451.915	450.996.777		71	EB085	83.889.721	448.906.526	
32	AB210	81.426.018	450.624.086		72	PB065	82.776.485	450.646.093	
33	AB300	80.647.251	449.766.041		73	RB030	81.360.952	449.846.672	
34	AB310	80.266.689	450.097.977		74	BB025	81.894.397	450.553.256	
35	AB315	80.373.216	449.840.743		75	PB498	81.952.128	449.933.959	
36	AB316	80.366.834	449.794.519		76	PB488	81.995.955	449.857.546	
37	AB320	80.074.332	450.630.769						
38	BB001	81.601.816	451.344.105						
39	BB005	81.421.707	451.204.081						
40	BB010	81.741.499	451.100.533						

**HWA
lozingspunten**

Putnr.	Putnaam	x	y
1001	NF015	79.917.841	450.998.081
1002	NF045	80.157.469	451.054.487
1003	NF055	80.046.495	450.987.011
1004	NF005	79.950.572	450.883.299
1005	NF025	79.955.606	450.867.322
1006	NS005	79.947.385	450.839.143
1007	AF320	80.103.220	450.639.682
1008	PF005	80.403.010	450.736.209
1009	DU067	80.386.631	450.594.415
1010	PF011	80.400.530	450.436.308
1011	PF035	80.763.908	450.549.905
1012	PF015	80.786.622	450.452.620
1013	PF025	80.795.215	450.408.241
1014	PF075	80.557.063	450.346.848
1015	PF010	80.453.891	450.301.150
1016	DU071A	80.478.708	450.243.747
1017	DU071B	80.485.809	450.225.948
1018	AF310	80.283.293	450.104.510
1019	DU015	80.368.978	450.094.924
1020	DU018	80.405.819	450.110.595
1021	DU019	80.418.690	450.094.698
1022	DU022	80.436.705	450.059.390
1023	DU023	80.262.222	449.945.741
1024	DU027	80.293.657	449.952.478
1025	DU030	80.335.491	449.961.235
1026	DU031	80.342.068	449.945.840
1027	DU034	80.403.664	449.958.335
1028	DU061	80.472.193	449.967.944
1029	DU058	80.491.744	449.918.518
1030	DU059	80.494.219	449.911.426
1031	DU072	80.589.038	449.969.712
1032	DU074	80.676.905	450.004.833
1033	FP085	80.888.144	450.093.561
1034	FP095	80.983.302	450.127.994
1035	FP105	81.006.407	450.137.082
1036	DU054	80.513.506	449.862.396
1037	DU053	80.515.498	449.857.662
1038	DU050	80.521.100	449.819.610
1039	DU048	80.497.236	449.799.463
1040	DU046	80.457.518	449.784.391
1041	DU043	80.409.668	449.765.144
1042	DU040	80.357.561	449.745.546
1043	DU039	80.336.418	449.751.284
1044	DU036A	80.316.626	449.802.030
1045	DU035A	80.293.728	449.861.898
1046	DU026	80.278.608	449.901.168
1047	DU037A	80.246.972	449.754.048
1048	AH851	80.257.920	449.567.712
1049	RS005A	80.295.016	449.605.935
1050	RF095	80.587.898	449.684.206
1051	RF115	80.630.046	449.700.090

Putnr.	Putnaam	x	y
1079	RF415	81.188.414	448.827.066
1080	RF405	81.164.181	448.838.718
1081	DU129	80.954.794	448.810.706
1082	DU126	80.917.479	448.880.794
1083	DU123	80.839.404	448.858.121
1084	DU122	80.816.518	448.846.525
1085	DU113	80.743.359	448.806.763
1086	DU113B	80.755.190	448.746.456
1087	FF015	81.834.389	448.452.814
1088	TGK13	81.903.104	448.516.578
1089	n.b.	82.143.048	448.124.273
1090	n.b.	82.350.701	448.274.872
1091	PF455	81.789.104	449.648.475
1092	PF445	81.758.431	449.701.526
1093	PF435	81.715.248	449.773.593
1094	PF425	81.673.421	449.845.275
1095	DU334	81.634.002	449.904.998
1096	DU333	81.619.954	449.928.211
1097	PF367	82.001.627	449.860.626
1098	PF366	81.956.748	449.936.908
1099	PF365	81.918.327	450.003.489
1100	PF405	81.586.842	449.992.987
1101	PF385	81.550.552	450.054.821
1102	PF395	81.545.807	450.054.775
1103	PF375	81.505.892	450.042.688
1104	PF414	81.714.942	450.190.606
1105	DU502	81.687.920	450.241.324
1106	DU503	81.661.790	450.281.753
1107	PF285	81.565.884	450.443.562
1108	PF195	81.149.517	450.312.852
1109	PF155	81.034.714	450.438.989
1110	PF065	80.986.676	450.461.108
1111	PF055	80.971.684	450.507.870
1112	PF175	81.240.416	450.626.094
1113	PF145	81.437.938	450.735.974
1114	PF115	81.166.851	451.116.701
1115	DU359	81.209.492	451.169.782
1116	NF095	81.403.262	451.882.182
1117	NF085	81.362.387	451.869.956
1118	NF115	81.512.910	451.432.719
1119	NF125	81.525.265	451.417.845
1120	NF105	81.457.853	451.390.042
1121	BF025	81.588.941	451.346.792
1122	DU574	81.545.441	451.319.935
1123	DU573	81.514.044	451.302.684
1124	DU569	81.378.470	451.196.402
1125	PF866	81.657.562	451.052.020
1126	RF295	81.564.341	450.998.669
1127	PF305	81.533.561	450.983.200
1128	PF401	81.577.137	450.925.856
1129	PF345	81.574.678	450.822.574

Putnr.	Putnaam	x	y
1157	PF695	82.891.224	450.379.188
1158	PF685	82.840.816	450.327.109
1159	BF245	82.753.613	450.247.855
1160	PF735	82.681.829	450.182.169
1161	PF725	82.651.722	450.215.460
1162	PF635	82.517.556	450.363.956
1163	PF625	82.490.503	450.393.017
1164	BF175	82.417.201	450.473.095
1165	PF475	82.478.129	450.527.811
1166	PF485	82.502.476	450.549.928
1167	PF697	82.868.523	450.585.654
1168	PF655	82.836.220	450.623.032
1169	PF645	82.771.823	450.647.001
1170	PF985	82.764.834	450.784.413
1171	DU634	82.829.601	450.847.290
1172	PF585	82.878.196	450.890.587
1173	PF595	82.898.941	450.909.429
1174	PF605	82.928.884	450.936.688
1175	PF815	83.089.610	450.949.098
1176	PF775	83.022.632	451.021.728
1177	PF785	83.026.875	451.025.971
1178	PF545	82.882.781	451.174.815
1179	PF565	82.853.330	451.205.434
1180	PF555	82.547.723	451.121.368
1181	PF525	82.726.804	451.331.540
1182	PF515	82.699.287	451.377.290
1183	PF012	82.437.448	451.539.220
1184	PF008	82.392.257	451.507.476
1185	PF550	82.088.471	451.635.708
1186	PF552	82.026.132	451.747.389
1187	XF005	82.303.204	452.036.126
1188	NF145	82.267.330	452.219.816
1189	NF135	82.201.097	452.453.781
1190	XF055	82.593.616	452.367.038
1191	XF095	82.710.907	452.303.971
1192	CF105	82.616.083	451.993.825
1193	DU930	82.889.238	452.016.396
1194	DU929	82.917.150	451.972.029
1195	DU922	83.158.023	451.815.437
1196	DU928	83.039.368	451.775.729
1197	PF535	82.994.097	451.642.268
1198	DU859	82.898.644	451.533.082
1199	PF003	83.087.902	451.554.449
1200	DU954	83.361.366	451.614.351
1201	PF002	83.217.465	451.427.742
1202	PF001	83.277.843	451.378.960
1203	PF835	83.332.459	450.820.615
1204	SF025	83.508.203	451.208.884
1205	SF015	83.492.281	451.223.976
1206	SF105	83.694.884	451.390.952
1207	SF095	83.672.200	451.414.002

Bijlage 4

Werken volgens de DoFeMaMe-werkwijze

De DoFeMaMe-systematiek is ondertussen gemeengoed in Nederland en ook de gemeente Rijswijk:

Doelen

In de doelen geven we aan wat we (als effect/prestatie) willen bereiken met de invulling van de drie gemeentelijke watertaken.

Functionele eisen

Via de functionele eisen specificeren we de doelen die wij voor de gemeentelijke watertaken hebben geformuleerd. Aangegeven wordt aan welke voorwaarden moet worden voldaan en hoe de eventuele voorzieningen moeten presteren/functioneren om de doelen te kunnen bereiken.

Maatstaven

Via de maatstaven maken wij de functionele eisen getalsmatig concreet. Maatstaven zijn nodig om te kunnen bepalen in hoeverre aan de functionele eisen wordt voldaan. Maatstaven maken de functionele eisen in kwantitatieve zin toetsbaar. Om ruimte te bieden voor doelmatigheid formuleren wij de maatstaven abstract. Dit betekent in rangorde: effectgericht, resultaatgericht, inspanningsgericht. Wanneer we over voldoende betrouwbare gegevens/data beschikken, passen we een risicobenadering toe en stemmen we de getalswaarde van de maatstaf af op de risico's die daarmee samenhangen.

Meetmethoden

Via de meetmethoden wordt het presteren, de toestand of het functioneren van de voorzieningen aan de gestelde eis eenduidig en reproduceerbaar getoetst.

In de huidige generatie DoFeMaMe hebben we de eerste stappen gezet van een systematiek die was gericht op de opbouw en het beheer van de infrastructuur naar een systematiek die gericht is de dienstverlening van de infrastructuur. Deze transformatie zetten we voort waarbij de DoFeMaMe niet langer beperken tot het gewenste systeemgedrag maar verbinden aan de thema's die wij belangrijk vinden en de beoogde effecten (de maatschappelijke prestaties) die wij daarmee voor ogen hebben. Daarmee vormt de DoFeMaMe-systematiek het beoordelingskader voor de wijze waarop wij onze zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater invullen. Als onderdeel daarvan vormen de DoFeMaMe een 'zichtlijn' tussen de abstracte beleidskeuzes en praktische operationele keuzes van alle dag. Daarnaast bieden de DoFeMaMe een kader om top-down en bottom-up continu te leren en te verbeteren.

We beseffen dat als we de DoFeMaMe-systematiek optimaal willen toepassen en het continue leer- en verbeterproces willen voeden en benutten dit voorwaarden stelt aan onze organisatie (onderdelen). In steeds sterkere mate speelt het gebruik van meetgegevens een rol bij het beoordelen en verbeteren van de prestaties van (onderdelen van) de riolering en de rioleringszorg als geheel. Het inrichten en beheren van meetnetten en informatiesystemen is een essentiële voorwaarde voor de invulling van onze rioleringszorg.

De in dit plan beschreven thema's en speerpunten zijn door vertaald naar en uitgewerkt in Doelen, Functionele eisen, Maatstaven en Meetmethoden. Navolgend is de volledige DoFeMaMe-tabel weergegeven zoals de gemeente Rijswijk deze hanteert.

Doelen	Functionele eis	Maatstaf	Meetmethode
Beschermen Volksgezondheid Bidragen aan veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving Bidragen aan beschermen milieu en natuur	1 Het systeem is compleet en juist aangelegd (aanwezigheid objecten / systemen)	1a Alle percelen, waar doelmatig, zijn gerioleerd (stedelijk afvalwater). Anders alternatieve oplossing gerealiseerd iom HHD. (aanwezigheid voorzieningen afvalwaterzorgplicht)	Analyseren lozingsituatie (o.a. aan wettelijk kader) en vastleggen doelmatighedsafweging
		1b De perceelseigenaar kan zijn hemelwater kwijt. Op eigen terrein, of anders via een gemeentelijke afvoervoorziening (aanwezigheid voorzieningen hemelwaterzorgplicht)	Analyseren hemelwaterverwerking (o.a. aan de hand van hemelwatermatrix) en toetsen of perceelseigenaren hemelwater kwijt kunnen
		1c Er treden geen <u>structurele</u> nadelige gevolgen op door de grondwaterstand. (aanwezigheid voorzieningen grondwaterzorgplicht)	Controleren of overlast optreedt door het analyseren meldingen a.d.h.v. grondwatermeetnet en toetsen aan de drooglegging
		1d Alle nieuw aangelegde objecten en systemen zijn <u>juist</u> aangelegd. (juistheid van aangelegde voorzieningen)	Controle bij uitvoering en oplevering (conform Pve en technische eisen in de contractstukken)
	2 Het systeem functioneert naar behoren (systeemfunctioneren, kwaliteit van het systeem)	2a Het <u>systeem</u> kan het stedelijk afvalwater van alle aansluitingen onvangen en transporteren naar een overdrachtspunt (lozing en afvoer aanwezige voorzieningen; afvalwater)	Analyseren systeem (BRP), meldingen en telemetrie
		2b Het contact met afvalwater is <u>beperkt</u> . (contactrisico bij 'inlaat' en overstort; afvalwater)	Analyseren systeem, meldingen, meetgegevens e(cf. NAD-meten en monitoren) contactrisico's en in geval van risico is (wordt) informatie verstrekt
		2c Het effect van lozingen op het watersysteem is <u>acceptabel</u> voor gemeente en waterbeheerder (HHD). (invloed op natuurmilieu)	Gezamenlijke toetsing knelpunten volgens het BRP, evt. watersysteemanalyse, klachten, meldingen en metingen (volgens denkstappenmodel RIONED/Stowa) en Beleidskader waterbeheerder
		2d (grond)Wateroverlast en/of gevolgschade zijn <u>beperkt</u> . (lozing en afvoer aanwezige voorzieningen; hemelwater en grondwater)	Analyseren meldingen, schadeclaims en meetgegevens
		2e Het effect van foute aansluitingen en rioolvreemd water op het functioneren van het systeem is <u>acceptabel</u> voor gemeente, zuiveringsbeheerder en waterbeheerder. (aanwezige voorzieningen blijven werken zoals voorzien)	Gesamenlijk analyseren meldingen, inspecties, meetgegevens en rioolvreemd water. Beleidskaders Delfland
	3 Het systeem is schoon, heel en veilig (objectfunctioneren, kwaliteit/toestand objecten)	3a De vervuilingsgraad van het riool is <u>acceptabel</u> voor het doelmatig systeemfunctioneren en waterkwaliteit. (schoon)	Analyseren vervuilingsgraad bij kritische locaties, meldingen en metingen (bv drukrioolstelsel)
		3b Ongedierde en stank leiden niet tot <u>structureel</u> verminderd welzijn of gevaar voor de volksgezondheid. (schoon en heel)	Analyseren meldingen
		3c Kwaliteit van het object vormt <u>geen risico</u> voor het systeemfunctioneren en/of leefomgeving (heel en veilig)	Analyseren inspectieresultaten en meldingen
	4 Het werkproces is op orde	4a Voldoen aan - en handhaving op - wet- en regelgeving (o.a. indirecte lozingen) (compliance)	Evalueren gemeentelijk Rioler- en Waterplan, analyseren handhavingsactiviteiten
		4b De vaste en variabele beheergegevens zijn <u>actueel</u> , <u>betrouwbaar</u> , <u>compleet</u> en <u>toegankelijk</u> . En (op termijn) <u>uniform</u> , <u>aanvullend</u> , <u>aanvullend</u> . - (vaste en variabele) objectgegevens - meetgegevens - klachten/meldingen (gegevensbeheer; algemene gegevens)	Analyseren kwaliteit aanwezige beheergegevens. Gegevensbeheer conform protocol
		4c Er is inzicht in de juistheid en complexiteit van de huidige en toekomstige systemen, het theoretisch en werkelijk functioneren, en de toestand van de objecten. (inzicht in waar welk stelsel moet liggen/ligt, functioneren en toestand)	Periodiek controleren en actualiseren gegevens en modellen conform protocol
		4d Er zijn <u>voldoende</u> mensen, middelen, kennis en kunde beschikbaar om onze taken uit te voeren. (organisatie is voldoende uitgerust, niet kwetsbaar)	Vergelijken met kengetallen uit leidraad rioler- en activiteitenhuis RIONED, houden van functioneringsgesprekken, werkoverleggen, evalueren voortgang gemeentelijk Rioler- en Waterplan
		4e Verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden zijn bij alle (intern) betrokkenen <u>duidelijk</u> . (rolverdeling)	Interne afstemming binnen de gemeente, evalueren gemeentelijk Rioler- en Waterplan
		4f Interne en externe afstemming / samenwerking vindt <u>adequaate</u> en <u>transparante</u> plaats.	Samenwerken in NAD-projecten, evalueren gemeentelijk Rioler- en Waterplan
		4g Negatieve effecten als gevolg van incidenten / calamiteiten worden <u>zoveel als mogelijk</u> beperkt. (ingrijpen incidenten)	Evalueren, actualiseren en toepassen incidentenplan
		4h <u>Adequate</u> klantcontact: - Meldingssysteem is toegankelijk (melder - beheerder) - Afhandeling meldingen binnen gestelde termijn - Informatie uit melding wordt gebruikt voor verbeteringen rioleringsbeheer (procedure klantcontact)	Analyseren meldingen, controleren afhandelingstermijnen, en meten klanttevredenheid
		4h Het verder professionaliseren van rioleringsbeheer als <u>lerende organisatie</u> . Doelontwikkeling rioolbeheer, door middel van: - Borging kennis (tussen de oren) - Lessons learned (al doende leert men) - Ontwikkelingen vakgebied (ontwikkeling)	Evalueren gemeentelijk Rioler- en Waterplan, opleidingsplan, houden van functioneringsgesprekken en werkoverleggen
	5 De klant is tevreden	5a De klant is <u>tevreden</u> over de manier waarop de gemeente de rioler- en waterplan beheert, in normale omstandigheden. (klant(on)tevredenheid; normale omstandigheden)	Klanttevredenheidsonderzoek gemeente en benchmark, bewonersoverleg, analyseren bezwaarschriften rioolheffing
		5b De klant is <u>tevreden</u> over de manier waarop de gemeente omgaat met meldingen die betrekking hebben op de rioler- en waterplan. (klant(on)tevredenheid; meldingen/klachten)	Analyseren meldingen en klanttevredenheid
		5c De klant is <u>tevreden</u> over de manier waarop de gemeente acteert in bijzondere omstandigheden (incidenten/calamiteiten). (klant(on)tevredenheid; incidenten)	Analyseren meldingen en klanttevredenheid
	6 De financiën zijn op orde	6a De (benodigde) uitgaven zijn <u>actueel</u> , <u>betrouwbaar</u> , <u>compleet</u> en <u>rechtmatig</u> in beeld. (uit)	Analyseren kosten rioleringszorg
		6b De (benodigde) inkomsten uit de rioolheffing zijn <u>transparant</u> en <u>juridisch verantwoord</u> in de gemeentelijke organisatie. (in)	Analyseren rioolheffing
		6c De uitgaven voor de gemeentelijke watertaken zijn, op de middellange termijn, in balans met de inkomsten, en minder meer (conform doelstelling in Bestuursakkoord Water). (uit = in)	Analyseren kostendekking, bijhouden besparingen, monitoring NAD, toetsing aan kostenontwikkeling volgens raming 2010
	7 De watertaken is kostenbestendig	7a Er is sprake van een <u>brede</u> verbinding met het watersysteem en streven naar verbetering	Verdere uitwerking en analyse uitwerking in visie en beleid (samen met Delfland en andere NAD-partners), bestuurlijk commitment, voortgangsrapportage NAD
		7b De gemeente doet mee in NAD-ontwikkelingen	Bestuurlijk commitment, voortgangsrapportage NAD
		7c Doelstellingen zijn gericht op <u>anticiperen</u> op klimaatverandering en bodemdaling	Nader concretiseren en formaliseren waterplan en wateragenda. Evalueren gemeentelijk Rioler- en Waterplan en waterplan.
		7d Er is voldoende aandacht voor onderzoek en kennisdeling	Uitwerking in gemeentelijk Rioler- en Waterplan en NAD-verband

Bijlage 5

Bijlage: Toetsing per functionele eis (huidige situatie)

In deze bijlage is de huidige situatie (peildatum: eind 2020) getoetst aan elk van de zeven functionele eisen. De toetsing van de huidige situatie kan resulteren in drie uitkomsten, zie onderstaande tabel voor de gehanteerde symbolen.

Tabel A5.1 Symbolen functionele eisen

Beoordeling	Toelichting
✓	Voldoet
%	Voldoet gedeeltelijk
X	Voldoet niet

Functionele eis 1: Het systeem is compleet en juist aangelegd

Tabel A5.2 Toetsing huidige situatie functionele eis 1

Code	Maatstaf	Toetsing	Toelichting
1a	Alle percelen, waar doelmatig, zijn gerioleerd (stedelijk afvalwater). Anders zijn alternatieve oplossing gerealiseerd in overleg met het hoogheemraadschap van Delfland.	✓	Voldoet. Alle percelen zijn aangesloten
1b	De perceeleigenaar kan zijn overtollig hemelwater kwijt. Op eigen terrein, naar oppervlaktewater of anders via een gemeentelijke afvoervoorziening.	✓	Voldoet.
1c	Voorzieningen zijn aanwezig om grondwaterstanden te beïnvloeden waar te hoge grondwaterstanden in de openbare ruimte leiden tot structureel nadelige effecten.	✓	Voldoet. Drainagesysteem J. Brouwerstraat is aangelegd.
1d	Alle nieuw aangelegde objecten en systemen zijn juist aangelegd.	✓	Voldoet. Toezicht is op orde.

Functionele eis 2: Het systeem functioneert naar behoren

Tabel A5.3 Toetsing huidige situatie functionele eis 2

Code	Maatstaf	Toetsing	Toelichting
2a	Het systeem kan het stedelijk afvalwater van alle aansluitingen ontvangen en transporteren naar een overdrachtspunt.	✓	Voldoet. Zie ook basisrioleringsplan.
2b	Het contact van mensen met afvalwater is beperkt.	✓	Voldoet.
2c	Het effect van lozingen op het watersysteem is acceptabel voor gemeente en waterbeheerder (HHD).	✓	Voldoet. Zie ook basisrioleringsplan.
2d	(grond)Wateroverlast en/of gevolgschade zijn beperkt.	%	De reconstructie van de Hoornbrug gaat de situatie verbeteren.
2e	Het effect van foutaansluitingen en rioolvreemd water op het functioneren van het systeem is acceptabel voor gemeente, zuiveringsbeheerder en waterbeheerder.	%	Aanpak foutaansluitingen loopt en wordt verder uitgewerkt.

Functionele eis 3: Het systeem is schoon, heel en veilig

Tabel A5.4 Toetsing huidige situatie functionele eis 3

Code	Maatstaf	Toetsing	Toelichting
3a	De vervuilingsgraad van het riool is acceptabel voor het doelmatig systeem functioneren en de waterkwaliteit.	✓	Voldoet.
3b	Ongedierte en stank leiden niet tot structureel verminderd welzijn of gevaren voor de volksgezondheid.	✓	Voldoet.
3c	De kwaliteit van het object vormt geen risico voor het systeem functioneren en/of leefomgeving	%	Een deel van het stelsel (situatie Hoornbrug) voldoet nog niet aan de gesteld eisen.

Functionele eis 4: Het werkproces is op orde

Tabel A5.5 Toetsing huidige situatie functionele eis 4

Code	Maatstaf	Toetsing	Toelichting
4a	Voldoen aan, en handhaving op, wet- en regelgeving (o.a. indirecte lozingen)	%	Gemeente Rijswijk gebruikt komende planperiode om een waterverordening op te stellen. Een belangrijk onderdeel na de inwerkingtreding is controle op naleving.
4b	De vaste en variabele beheergegevens zijn actueel, betrouwbaar, compleet en toegankelijk. En (op termijn) uniform en uitwisselbaar. - (vaste en variabele) objectgegevens - meetgegevens - klachten/meldingen	✓	Gegevensbeheer is actueel
4c	Er is inzicht in de juistheid en compleetheid van de huidige en toekomstige systemen, het theoretisch en werkelijk functioneren, en de toestand van de objecten.	%	Voldoet conform BRP uit 2015. Nieuw inzicht volgt uit resultaten van de OAS in 2021.
4d	Er zijn voldoende mensen, middelen, kennis en kunde beschikbaar om onze taken uit te voeren.	✓	Voldoet
4e	Verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden zijn bij alle (intern) betrokkenen duidelijk.	✓	Voldoet
4f	Interne en externe afstemming / samenwerking vindt adequaat en transparant plaats.	✓	Voldoet
4g	Negatieve effecten als gevolg van incidenten / calamiteiten worden zoveel als mogelijk beperkt.	✓	Voldoet
4h	Adequaat klantcontact: - meldingssysteem is toegankelijk (melder - beheerder) - afhandeling meldingen binnen gestelde termijn - informatie uit melding wordt gebruikt voor verbeteringen rioleringsbeheer	%	Er is een nieuw meldingssysteem. Verdere ontwikkeling is nodig zodat meldingen beter te gebruiken zijn voor beleidsmatige doeleinden.
4i	Het verder professionaliseren van rioleringsbeheer als lerende organisatie. Doorontwikkeling rioolbeheer, door middel van: - Borging kennis (tussen de oren) - Lessons learned (al doende leert men) - Ontwikkelingen vakgebied	✓	Voldoet

Functionele eis 5: De klant is tevreden

Tabel A5.6 Toetsing huidige situatie functionele eis 5

Code	Maatstaf	Toetsing	Toelichting
5a	De klant is tevreden over de manier waarop de gemeente de riolering beheert, in normale omstandigheden.	✓	Voldoet
5b	De klant is tevreden over de manier waarop de gemeente omgaat met meldingen die betrekking hebben op de riolering.	✓	Voldoet
5c	De klant is tevreden over de manier waarop de gemeente acteert in bijzondere omstandigheden (incidenten/calamiteiten).	✓	Voldoet

Functionele eis 6: De financiën zijn op orde

Tabel A5.7 Toetsing huidige situatie functionele eis 6

Code	Maatstaf	Toetsing	Toelichting
6a	De (benodigde) uitgaven zijn actueel, betrouwbaar, compleet en rechtmatig in beeld.	✓	Voldoet
6b	De (benodigde) inkomsten uit de rioolheffing zijn transparant en juridisch verankerd in de gemeentelijke organisatie.	✓	Voldoet
6c	De uitgaven voor de gemeentelijke watertaken zijn, op de middellange termijn, in balans met de inkomsten, en minder meer (conform doelstelling in Bestuursakkoord Water).	✓	Voldoet

Functionele eis 7: De waterketen is toekomstbestendig

Tabel A5.8 Toetsing huidige situatie functionele eis 7

Code	Maatstaf	Toetsing	Toelichting
7a	Er is sprake van een bewuste verbinding met het watersysteem en streven naar verbetering.	✓	Met het nieuwe waterplan is komende planperiode opnieuw aandacht voor interactie riolering en watersysteem. Vanuit de OAS Harnaschpolder wordt een integraal model opgesteld waarbij de riolering gekoppeld wordt aan het oppervlaktewater.
7b	De gemeente doet mee in NAD-ontwikkelingen.	✓	Voldoet.
7c	Doelstellingen zijn gericht op anticiperen op klimaatverandering en bodemdaling.	%	Invulling geven aan het DPRA-proces: o.a. de risicodialogen.
7d	Er is voldoende aandacht voor onderzoek en kennisdeling.	✓	Voldoet.
7e	Er is voldoende aandacht voor bewonersparticipatie, zodat de klimaatadaptatie opgave gezamenlijk met bewoners en bedrijven wordt opgepakt.	%	Klimaatadaptatie campagne 'Bewust van Rijswijks water' wordt aankomende planperiode doorgezet en verder uitgewerkt.

Bijlage 6

Evaluaties GRP en Wateragenda

Notitie/ Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Water

Aan: Kitty Vollering
Van: Liese Sanders
Datum: 26 augustus 2020
Kopie:
Ons kenmerk: BH5044-RHD-ZZ-XX-NT-Z-0001
Classificatie: Projectgerelateerd
Goedgekeurd door [Click or tap here to enter text.](#)

Onderwerp: Evaluatie vGRP Rijswijk 2016-2020

In voorbereiding op het opstellen van het vGRP 2021-2025 is de afgelopen planperiode (2016-2020) geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie dienen als input voor het op te stellen GRP en leveren verbeterpunten en aandachtsgebieden voor de nieuwe planperiode op.

Algemeen beeld

Een groot deel van de doelen uit het vGRP 2021-2025 is behaald. Een klein aantal maatregelen is niet uitgevoerd of uitgesteld. Er zijn onder andere maatregelen voor het voorkomen van wateroverlast genomen, er is een onderzoek gedaan naar foutieve aansluitingen en er heeft groot onderhoud plaatsgevonden op diverse locaties in de gemeente. Voor de volledige lijst met uitgevoerde maatregelen en projecten wordt verwezen naar bijlage 1.

Er spelen momenteel een aantal ontwikkelingen die in 2016 nog niet in (genoeg) in beeld waren, zoals de energietransitie (invloed van warmtenet in de grond, bodemenergiesystemen, etc.) en klimaatverandering (klimaatadaptatie, invloed van droogte en hevige neerslag). Deze ontwikkelingen komen niet terug in de doelen van de afgelopen planperiode. Ze hebben wel invloed op het beleidsveld en er is in de afgelopen termijn ook aan maatregelen op deze gebieden gewerkt. Bijvoorbeeld de quick scan die in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is uitgevoerd – en daaropvolgend de uitvoeringsagenda die in ontwikkeling is. Omdat deze ontwikkelingen nog volop voortduren zullen ze ook in de aankomende planperiode aandacht krijgen en in het nieuwe vGRP opgenomen worden.

Gemeentelijke zorgplichten

Afvalwater

Op het gebied van onderhoud en de geplande rioolvervangingen is het grootste deel van de maatregelen uitgevoerd. Er is een kleine achterstand als het gaat om onderhoud. Waar doelmatig is gekozen voor relinen in plaats van vervangen.

Op het gebied van afvalwater zijn een onderzoek naar klimaatbestendigheid en een onderzoek naar foutieve aansluitingen uitgevoerd. Op beide onderzoeken komt een vervolg in de nieuwe planperiode: een vervolgtraject voor gebieden met wateroverlast en een verfijningsslag op gebied van foutaansluitingen. Uit het onderzoek naar klimaatbestendigheid bleek dat de problemen op het gebied van wateroverlast beperkt zijn de gemeente Rijswijk, hitte is daarentegen wel een groot probleem.

In de komende planperiode ligt de focus op het meerjarenvervangingsplan voor hoofdgemalen. In de afgelopen planperiode is gewerkt aan mini-gemalen (huisaansluitingen). Daarnaast zal de beheerstrategie doorontwikkeld worden. Er is een ambitie om de uitwerking van de jaarlijkse inspecties gestructureerder, integraler en visueler te maken om de prioritering gemakkelijker te maken.

Hemelwater

De geplande maatregelen op het gebied van hemelwater zijn uitgevoerd. Er zijn bij de gemeente alleen overlastmeldingen met betrekking tot hemelwater bekend over kolken.

In de loop van de afgelopen planperiode is een focus op de invulling van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) ontstaan. Daartoe is een quick scan gedaan en een uitvoeringsagenda ontwikkeld (die eind 2020 verwacht worden).

In de komende planperiode ligt de focus op het verder klimaatbestendig maken van de gemeente en het uitvoeren van de plannen omtrent het DRPA. Daarvoor is er een ambitie voor meer (doelmatig) afkoppelen en meer groen in de gemeente. Tevens staat een onderzoek naar infiltratie op de planning.

Grondwater

De afgelopen planperiode heeft een gemeente haar loketfunctie voor grondwater uitgevoerd. Er zijn weinig meldingen van grondwateroverlast bekend.

Het terrein van DSM blijft een aandachtspunt op het gebied van grondwaterzorg. Tot nu toe heeft de vermindering van onttrekking van grondwater niet tot grondwaterverhoging geleid. In de komende planperiode wordt een onderzoek ingesteld naar droogte (fundering).

Samenwerking

In het kader van het Bestuursakkoord Water is de afgelopen periode samengewerkt in het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD). Mede door die samenwerking zijn de vervangingskosten verminderd. De termijn van het Bestuursakkoord Water loopt eind 2020 af, de samenwerking binnen het NAD is dermate waardevol en naar tevredenheid dat het in de aankomende planperiode wel wordt voortgezet. Op het gebied van klimaatadaptatie wordt in NAD-verband samengewerkt als het gaat om stresstesten. Het vervolg daarvan en de uitvoering wordt niet in NAD-verband gedaan.

De doelen op het gebied van communicatie en voorlichting naar bewoners zijn slecht voor een deel behaald in de afgelopen planperiode. Er is tijdens de Week van Ons Water wel aandacht geweest voor de verontreiniging in het riool in Rijswijk Buiten. De communicatie en voorlichting kan echter meer en beter. De ambitie is om dat komende planperiode op te pakken in NAD-verband, aangezien dit onderwerp voor veel gemeenten speelt.

Middelen

De afgelopen planperiode waren er voldoende financiële en personele middelen beschikbaar. De budgetten voor maatregelen waren in het grootste deel van de gevallen voldoende. In een klein aantal gevallen was het budget niet toereikend, dat heeft zich opgelost door andere gevallen waarin niet het volledige budget nodig was. Exploitatiebudgetten en investeringen schuiven door naar de volgende planperiode.

Er was voldoende fte, kennis en kunde beschikbaar binnen de gemeente, waar nodig is dit aangevuld met externe adviseurs.

Notitie / Memo

**HaskoningDHV Nederland B.V.
Water**

Aan: Kitty Vollering (Gemeente Rijswijk), Harry van den Broek, Carlo Langelaan en Karin Tromp (Hoogheemraadschap van Delfland)
Van: Liese Sanders
Datum: 10 november 2020
Kopie:
Ons kenmerk: BH5044-RHD-ZZ-XX-NT-Z-0001
Classificatie: Projectgerelateerd
Goedgekeurd door: Janine Leeuwis

Onderwerp: Evaluatie Wateragenda Rijswijk

In voorbereiding op het opstellen van het vGRP 2021-2025 is de Wateragenda tot 2021 geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie dienen als input voor het op te stellen vGRP/ Waterplan en leveren aandachtspunten voor de nieuwe planperiode op.

Algemeen beeld

Een groot aantal maatregelen is opgepakt of afgerond, zoals maatregelen uit de Bestuursovereenkomst schoon en gezond water Delfland, en diverse onderzoeken. Een aantal maatregelen is doorgeschoven naar de volgende planperiode om ervoor te zorgen dat er meegekoppeld kan worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers in het Wilhelminapark, dat opgepakt zal worden als meekoppelkans bij de herinrichting van het park. Het is in de afgelopen planperiode voorgekomen dat maatregelen niet (voldoende) opgepakt zijn. Dit was met name te wijten aan gebrek aan capaciteit, middelen, afstemming of prioriteit. Voor de volledige lijst met geplande en uitgevoerde maatregelen en projecten wordt verwezen naar bijlage 1.

De afgelopen jaren is meer aandacht gekomen voor een aantal actuele en belangrijke thema's. Het gaat om thema's als klimaatadaptatie, biodiversiteit, aanpak naar aanleiding van stresstesten en risicodialogen, samenwerking met private partijen (bijvoorbeeld binnen netwerk Klimaatkrachtig Delfland) en participatie. Om de prioriteit van deze thema's te borgen, is het wenselijk ze voldoende te belichten in het vGRP 2021-2025 en het nieuwe waterplan. Specifiek voor klimaatadaptatie heeft Rijswijk de wens dit thema nadrukkelijk te benoemen in de nieuwe Wateragenda, het thema uit te werken in beleid en er concrete doelstellingen voor op te stellen. Ook is het wenselijk de mogelijkheden voor afdwingen te verkennen.

Maatregelen voortvloeiend uit doelen en ambities

Duurzaam, schoon en gezond water

In 2014 is de Bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water Delfland 2015-2021 ondertekend. De afspraken over samenwerking (tussen Delfland en gemeenten in de regio, waaronder Rijswijk) in de overeenkomst geven een impuls aan de gezamenlijke aanpak voor het verder verbeteren van de waterkwaliteit. De maatregelen vanuit de Bestuursovereenkomst zijn uitgevoerd en doorlopend. Er is onder andere gebaggeerd om de waterkwaliteit te verbeteren en zijn er natuurvriendelijke oevers aangelegd.

Naast de maatregelen vanuit de Bestuursovereenkomst zijn er meer maatregelen uitgevoerd om de waterkwaliteit te verbeteren. Zo heeft Rijswijk nieuwe overstortmeters laten plaatsen, waardoor afvalwaterlozingen op het oppervlaktewater gemonitord kunnen worden. Om de kwaliteit van zwemwater te verhogen zijn er in het project 'De Put' ijzerzakken opgehangen en worden in het Wilhemina park

maatregelen genomen om de ganzenoverlast te verminderen. De verwachtingen van de pilot in 'De Put' zijn positief, de pilot loopt nog tot 2022.

Op het gebied van ecologische waterkwaliteit zijn verschillende maatregelen in gang gezet. Nog niet alle maatregelen zijn afgerond. Zo lopen bepaalde onderzoeken nog (bijv. realiseren natte ecologische zones) of zijn beraadslagingen nog niet afgerond (opnieuw beoordelen natte ecologische zones en informatie verwerken in legger). Ook geldt er in sommige gevallen een afhankelijkheid van ruimtelijke ontwikkelingen. Om meekoppelkansen te benutten is in sommige gevallen uitstel van maatregelen gekozen. Voor een volledig overzicht van maatregelen en de voortgang wordt verwezen naar bijlage 1.

Veilig en beheerst water

Er zijn in de afgelopen planperiode verschillende stappen gezet om waterveiligheid en klimaatadaptatie te vergroten en wateroverlast te verminderen. Zo is operatie Steenbreek uitgevoerd in de openbare ruimte en is verhard oppervlak afgekoppeld. Daarnaast zijn er stresstesten uitgevoerd en zijn de risicodialogen intern gestart.

Andere maatregelen zijn heroverwogen uit doelmatigheidsoogpunt. Zoals het afstemmen van de planning en uitvoering van kade- en wegonderhoud. Voor de komende jaren worden geen reconstructies verwacht voor wegen die op een kade liggen. Daarom wordt bekeken of het noodzakelijk is deze maatregel te handhaven in de nieuwe planperiode.

Afvalwaterketen

Op het gebied van de afvalwaterketen zijn alle maatregelen uit de wateragenda uitgevoerd of in gang gezet. Rijswijk heeft conform het vGRP riolering vervangen of gerenoveerd. Met het onderzoek naar foutaansluitingen in De Strijp is gestart. Ook het bouwen van het nieuwe 3Di-model in NAD-verband is gestart: er wordt een model opgesteld voor alle gemeenten die hun afvalwater lozen op de AWZI's Harnaschpolder en Houtrust.

Bewust van water

Er zijn verschillende acties ondernomen om inwoners bewuster te maken van water. Zo is er deelgenomen aan Operatie Steenbreek op particulier terrein. Vanwege de situatie met Corona was dit een minder groot succes dan verwacht. Ook is er gewerkt aan groenblauwe schoolpleinen. Tot nu toe is er één groenblauw schoolplein aangelegd. Uit een rondgang langs scholen bleek meer behoefte, daarom is er voor de volgende planperiode geïnventariseerd wat de kansen zijn. Vanuit de stimuleringsregeling kan Delfland hierin een bijdrage doen. Er is in de afgelopen planperiode niet heel stevig ingezet op communicatie (o.a. in NAD-verband en over 'Bewust van Rijswijks water'). Wel is er vanuit Delfland wat communicatie naar scholen geweest over lespakketten.

Maatregelen vanuit overige gebieden waarop Rijswijk en Delfland samenwerken

Beheer en onderhoud

De maatregelen op het gebied van beheer en onderhoud bestonden met name uit afstemmen van taken en vastleggen van verantwoordelijkheden. Deze maatregelen zijn nog niet uitgevoerd en schuiven daarom door naar de volgende planperiode.

Recreatie en vaarwegbeheer

Alle maatregelen op het gebied van vaarrecreatie zijn uitgevoerd. Rijswijk heeft beleid opgesteld voor ligplaatsen, dat in juni 2020 in B&W is vastgesteld. Delfland heeft de pilot openstelling Reijner- en Strijpsewetering voor vaarrecreatie uitgevoerd. Communicatie daarover volgt in samenwerking met bewoners van de gemeente Rijswijk.

Grondwater

Rijswijk heeft de maatregel 'nagaan wat de effecten zijn van de toekomstige verminderende grondwateronttrekkingen van DSM' uitgevoerd. Daarover vindt jaarlijks een terugkoppeling plaats. Er zijn geen maatregelen opgesteld om de effecten van verminderde grondwateronttrekking te minimaliseren, omdat er geen effecten gemeten zijn.

Samenwerking Rijswijk en Delfland

Uit de evaluatie blijkt dat de ambtelijke samenwerking tussen Rijswijk en Delfland over het algemeen goed was. Benoemd wordt dat het contact niet heel frequent was, maar wel prettig en constructief. Elkaar kennen, korte lijntjes en prettig contact worden als de succesfactoren van de samenwerking genoemd. Het overleg Ruimtelijke ordening/ Water heeft structureel plaatsgevonden (4 maal per jaar).

Zowel Rijswijk als Delfland geven aan de samenwerking te willen versterken. Met name op het gebied van duidelijke contactpersonen en verantwoordelijkheden (m.n. over beschoeiingen) is binnen de samenwerking winst te behalen. Om hiermee aan de slag te gaan wordt voorgesteld een verbeterde aanpak op te nemen in de Wateragenda. Een ander punt waar nog winst te behalen valt is het capaciteitstekort dat in beide organisaties soms speelt.

Binnen het Bestuursakkoord Schoon en Gezond Water Delfland werkten Rijswijk en Delfland samen in regionaal verband. De samenwerking binnen dit Bestuursakkoord wordt als waardevol ervaren. Ondanks dat het Bestuursakkoord niet wordt verlengd, blijven Rijswijk en Delfland (en andere regionale partners) samenwerken aan waterkwaliteit. Zij werken samen aan een derde Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP3).

Betekenis voor nieuwe Waterplan

Deze evaluatie is input voor het nieuw op te stellen Waterplan. Dat initieert de gemeente Rijswijk, gelijktijdig met het opstellen van het nieuwe vGRP Rijswijk.

Op basis van de maatregellentabellen (in bijlage 1) bepalen Rijswijk en Delfland welke maatregelen ook een plek moeten krijgen in het nieuwe Waterplan. Opvallend is dat de beoordeling of een maatregel een plek moet krijgen in het nieuwe Waterplan door Rijswijk en Delfland verschilt. Hier zal in de voorbereiding van het Waterplan aandacht besteed worden. Ook zal in deze fase aandacht besteed worden aan de vorm van het Waterplan en bestuurlijke vaststelling door beide partijen.

Ook de maatregelen uit de *Brief Waterkwaliteit samenwerking en verantwoordelijkheden* die Delfland (op 5 mei 2020) in voorbereiding op een derde Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP3) aan de gemeenten stuurde zijn input voor het nieuwe Waterplan.

Nummer	Duurzaam schoon en gezond water	Trekker	Uitvoerings- termijn	Draagt bij aan klimaat- adaptatie	Uitgevoerd? (per medio 2020)	Opnemen in nieuw GRP/ waterplan?	Toelichting/ Stand van zaken
Chemische waterkwaliteit							
WKL1	Uitvoering Bestuursovereenkomst schoon en gezond water Delfland 2015-2021 .	Delfland/ Rijswijk	Doorlopend	Nee	ja	ja*	Er is gebaggerd en er zijn diverse natuurvriendelijke oevers aangelegd. Ook is de zwemwaterkwaliteit in het Wilhelminapark verbeterd en is een pilot in De Put gestart. Actie: in waterplan opnemen dat de werkzaamheden voor betere waterkwaliteit samen (HHD en Rijswijk) worden uitgewerkt of regionaal. Bestuursovereenkomst schoon en gezond water Delfland 2022-2027 is getekend door gemeente Rijswijk en de samenwerking wordt doorgezet.
WKL2	Lange duikers deels openmaken (meelftkans).	Delfland/ Rijswijk	2019 tot 2020	Nee	nee	ja	De ontwikkelingen bij de Boogaart zijn nog niet gestart. Mogelijkheden bij Beatrixlaan zijn aangegeven, maar bleken moeilijk inpasbaar. Bij elk plan zal weer naar de mogelijkheden gekeken worden.
WKL3	Het monitoren van afvalwaterlozingen op het oppervlaktewater door het meten van overstorten.	Rijswijk	2019 tot 2020	Nee	ja	Nee, loopt door	Overstortmeters zijn aanbesteed, juni 2020 geplaatst. Tot 2020 zijn de overstorten gemonitord door Arcadis
Enigszins waterkwaliteit							
WKL4	Het realiseren van natuurvriendelijke oevers in het Wilhelminapark	Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (bij verwijderen verharding)	Nee	ja*	Wordt meegenomen bij de herinrichting van het Wilhelminapark. Dit project is nog niet afgerond
WKL5	Onderzoek naar de mogelijkheid om 9 kansen te realiseren van natte ecologische zones in de Rijswijkse KRW-waterlichamen (boezemwater, o.a. bij de locatie Pasgeld)	Delfland/ Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (bij verwijderen verharding)	Nee	ja*	Het onderzoek loopt nog. Proces is afhankelijk van ruimtelijke ontwikkelingen. Met de oevers langs de Middendorpweg zijn al vergaande plannen
WKL6	Het benutten van de kansen om bij het vervangen van waterkerende constructies natte ecologische zones te realiseren in het Rijswijkse polderwater	Delfland/ Rijswijk	2019 tot 2020/doorlopend	Ja (bij verwijderen verharding)	deels	ja*	Per beschoeiingsproject wordt gekeken of er een natuurvriendelijke oever kan worden aangelegd. In parken e.d. ontstaan vanzelf natuurlijke oevers (omdat beschoeiing verdwijnt door slecht onderhoud). In 2016 en 2017 zijn een aantal natuurlijke oevers aangelegd: Van Mooklaan, Elsenburgerbos. Het is een lopend proces, afhankelijk van ruimtelijke ontwikkelingen.
WKL7	Het samen opnieuw beoordelen van de Rijswijkse natte ecologische zones en deze informatie verwerken in de legger	Delfland/ Rijswijk	Doorlopend	Nee	Nee	ja*	Om de ecologische oevers op te nemen is meer soepelheid nodig. Op dit moment zijn er teveel voorwaarden als de oever is opgenomen in de legger. Maar er zijn ook voordelen aan het opnemen van de oever in de legger. De discussie hierover moet nog gevoerd worden. sluit aan op lopend initiatief Groene beschermers van het programma waterkwaliteit.
WKL9	Baggercyclus en kroosbeleid verbeteren op een ecologische manier i.s.m. andere gemeenten	Rijswijk	2019 tot 2020	Nee	Nee	ja*	Er blijkt niet veel kroos te zijn. Baggercyclus willen we wel aanpassen, dit staat op het programma van Schoon en gezond water
WKL10	Bij ruimtelijke ontwikkeling rekening houden met de ecologische toetsing Onderdeel projectgroep KRW Natte ecologische zones	Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (bij verwijderen verharding)	nee	nee	Voor de Middendorpweg zijn nu plannen en wordt ook gesproken over vastleggen in de legger. Misschien wordt het wel een paalplaats. Hooft niet worden opgenomen in nieuwe waterplan; het is geborgd in process binnen Rijswijk en Delfland
WKL11	Vispasseerbaar maken van waterkunstwerken op plaatsen waar dit wenselijk is.	Delfland	2019 tot 2020	Nee	Nee	ja*	Het is maatwerk. Bij elk project moet daar naar gekeken worden. Op dit moment zijn er voor Rijswijk geen op te lossen prioritaire vismigatiekelpunten gedefinieerd. Het is wellicht zinvol om te inventariseren of er roosters zitten bij duikers in Rijswijk en of het zinvol/mogelijk is om deze aan te passen/verwijderen om vismigratie te bevorderen.
WKL11b	Onderzoek naar aanpassing beheer t.b.v. bereiken goede ecologische toestand	Rijswijk/ Delfland	2019 tot 2020	Nee	Nee	ja*	Meenemen in het sloten/ krozen bestek

Zwemwaterkwaliteit							
WKL12	Uitvoeren van het project ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit in het Wilhelminapark: blijvende aandacht voor aanpak ganzenoverlast	Delfland/ Rijswijk	2019 tot 2020	Indirect: meer zwemwater is ook meer verkoeling	doorlopend	ja	Gemeente geeft jaarlijks uitvoering aan ganzenbeheerplan Rijswijk door o.a. intensieve nestbehandeling. Eieren worden elke 2 weken in olie gedompeld. Bij de herinrichting van het Wilhelminapark zal geprobeerd worden om de ganzen te evleiden niet bij het zwemwater te gaan zitten
WKL13	Uitvoeren maatregelen uit 2 ^e stroomgebiedbeheerplan	Delfland / Rijswijk	2019 tot 2020	Nee		nee	Onduidelijk wat de maatregelen waren; maatregelen voor SGBP3 volgen.
WKL14	Onderzoek naar mogelijkheden verbeteren zwemwaterkwaliteit "De Put"	Delfland / Rijswijk	2019 tot 2020	Indirect: meer zwemwater is ook meer verkoeling	ja	ja	Pilot met ijzerzand in bigbags is per medio juni 2020 gestart. De techniek werkt ondanks enkele kinderziektes; het gewenste rendement op de zuivering van fosfaat wordt nog niet gehaald. Verwachtingen zijn positief. De Pilot loopt tot medio 2022.
Nummer	Veilig en beheerst water	Trekker	Uitvoerings-termijn	Draagt bij aan klimaat-adaptatie	Uitgevoerd? (per medio 2020)	Opnemen in nieuw GRP/ waterplan?	Toelichting/ Stand van zaken
	Waterkwantiteit	Trekker	Uitvoeringstermijn				
WKN2	Buitengewoon onderhoud water (baggeren) volgens nog op te stellen uitvoeringsconvenant.	Rijswijk/ Delfland	Jaarlijks	Nee	nee	ja	Door wisseling bij Delfland van de beleidsmedewerkers is dit nog niet opgepakt
WKN4	Afkoppelen verhard oppervlak met lopende projecten nu bekend Generaal Spoorlaan en Karel Doormanlaan, het Rembrandkwartier en 1e Werve.	Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (voorkomen wateroverlast)	ja	ja	In Karel Doormanlaan moet nog een gedeelte worden afgekoppeld: uitvoering eind 2020/ begin 2021. Over de plannen heeft afstemming plaatsgevonden tussen Delfland en Rijswijk.
WKN6	Uitvoeren operatie Steenbreek in openbare ruimte	Rijswijk	doorlopend	Ja (klimaatbestendige openbare ruimte)	ja	ja	Vanwege Corona wel minder kunnen doen
WKN7	Programma van Eisen klimaatadaptatie maatregelen in Handboek Openbare Ruimte opnemen	Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (klimaatbestendige openbare ruimte)	nee	ja	handboek was niet concreet genoeg, we willen in Q3 de maatregelen meer te concretiseren
WKN8	Verkenning naar waterdoorlatende verharding uitvoeren	Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (meer infiltratie)	nee	nee	er is geen waterdoorlatende bestrating aangelegd
WKN9	Uitvoeren studie WSA Noordpolder incl. resultaten stresstesten en risicodialoog	Delfland/Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (bepalen knelpunten en maatregelen)	nee	ja	WSA is nog niet afgerond. Er is in de wsa geen link gelegd met de klimaat stresstest. Het is interessant om in het kader van de stresstest en risicodialoog de resultaten en de inzichten van de wsa te betrekken.
WKN10	Uitvoeren maatregelen WSA Noordpolder (als maatregelen nodig zijn)	Delfland/Rijswijk	2020 en verder	Ja (klimaatbestendige inrichting)	nee	ja	De voorlopige resultaten van de wsa Noordpolder laten zien dat er in het Rijswijkse deel van de polder geen overschrijdingen zijn van de normen voor inundatie vanuit het oppervlaktewater. Delfland gaat dan ook naar verwachting geen maatregelen nemen in dit gebied.
WKN11	Uitvoeren stresstesten en risico-dialoog: met omgeving onderzoeken welke maatregelen eventueel nodig zijn voor aanpak wateroverlast	Rijswijk	2019-2020	Ja (bepalen maatregelen)	gestart, nog niet afgerond	ja	- Rijswijk is aangehaakt bij het zgn versnellingsvouchertarject regio Delfland om het proces stresstesten-risicodialoog-uitvoeringsagenda te versnellen. Door corona is interne risicodialoog vertraagd. In juli heeft een kick off meeting Klimaatadaptief Rijswijk plaatsgevonden waaraan Delfland heeft deelgenomen. - na stresstest en risicodialoog volgt een uitvoeringsagenda - andere klimaatthema's zijn ook relevant voor wateragenda: hitte, droogte, vitaal & kwetsbaar

WK1	Afstemmen planning en uitvoering van kade- en wegonderhoud met het oog op kansen voor werk-met-werk. Werkzaamheden van beide partijen synchroniseren en afspraken vastleggen in samenwerkingsovereenkomst (SOK).	Delfland/ Rijswijk	Jaarlijks	Nee	nee	ja	in 2020 en 2021 verwachten we - naast de strijpwatering - geen reconstructies aan wegen die op een kade liggen.
Nummer	Een gesloten afvalwaterketen	Trekker	Uitvoerings- termijn	Draagt bij aan klimaat- adaptatie	Uitgevoerd? (per medio 2020)	Opnemen in nieuw GRP/ waterplan?	Toelichting/ Stand van zaken
AWK1	Afvalwaterketen						
AWK1	Vervangen/renoveren riolering conform vGRP.	Rijswijk	2019 tot 2020	Ja (voorkomen wateroverlast)	doorlopend	nee	Doorlopend. Plannen worden besproken met Delfland. Is een geborgd proces
AWK4	Het in kaart brengen van de bronnen van rioolvreemd water om dit te kunnen verminderen i.s.m. gemeente Den Haag. (locaties met onder andere grondwateronttrekking en lekkage)	Rijswijk/ Delfland	2019 tot 2020	Nee	nee	ja	In 2020 is start modelberekening gestart. In de volgende jaren staat DWAAS op het programma. Moet met Den Haag samen uitgevoerd worden
AWK5	3Di modellen (stresstesten) aanpassen in NAD-verband	Rijswijk/ Delfland	2019 tot 2020	Ja (bepalen knelpunten)	ja	ja	Binnen OAS Harnaschpolder wordt een integraal model ontwikkeld waarmee o.a. Stresstesten uitgevoerd kunnen worden
AWK6	Onderzoek uitvoeren naar foutieve aansluitingen in De Strijp	Rijswijk	2019 tot 2020	Nee	ja	ja	is nog niet helemaal afgerond. Strengen waar foutaansluitingen zijn, zijn in beeld. Nu moet onderzocht worden om welke aansluitingen het gaat
AWK7	Afspraken maken over beheer & onderhoud en planologische bescherming van ondergrondse infrastructuur	Delfland/Rijswijk	2019 tot 2020	Nee	nee	ja	1e gesprek is geweest.
Nummer	Bewust van Rijswijks water	Trekker	Uitvoerings- termijn	Draagt bij aan klimaat- adaptatie	Uitgevoerd? (per medio 2020)	Opnemen in nieuw GRP/ waterplan?	Toelichting/ Stand van zaken
	Bewust van water	Trekker	Uitvoeringstermijn				
BvW1	Schoon en gezond water: gezamenlijke communicatie.	Rijswijk / Delfland	Doorlopend	Nee	nee	ja*	voor zover wij weten is er geen gezamenlijke communicatie geweest. Blijft wel zinvol
BvW2	IN NAD verband meer aandacht voor communicatie.	Rijswijk / Delfland	Doorlopend	Nee	nee	ja	gezamenlijke communicatie staat op de nieuwe samenwerkingsagenda die eind dit jaar bestuurlijk wordt vast gesteld
BvW3	Rijswijk start intern en extern met communicatie over 'bewust van Rijswijks water'	Rijswijk	Doorlopend	Deels (bewustwording)	nee	ja	er is wel communicatie geweest tijdens week van van ons water, incl een watermarkt
BvW4	Deelnemen aan het initiatief operatie Steenbreek (op particulier terrein) met als resultaat minder verharding en meer groen.	Rijswijk	Doorlopend	Ja (vasthouden van water)	ja	ja	vanwege Corona is er minder uitgevoerd
BvW5	Aanleg groenblauwe schoonepleinen	Rijswijk / Delfland	2019 tot 2020	Ja (vasthouden van water)	ja	ja	budget is verminderd. We hebben dit jaar geïnventariseerd of er behoefte is bij de scholen: er is behoefte. In 2020 heeft één school een aanvraag ingediend om gebruik te maken van de stimuleringsregeling van Delfland.
BvW6	Communiceren over lespakket voor basisscholen over klimaatadaptatie en waterbewustzijn	Delfland	2019 tot 2020	Deels (bewustwording)	nee	ja	Bij vooroverleggen en/of aanvragen stimuleringsregeling Delfland wordt het lespakket getipt aan scholen. Ook staat dit en andere lespakketten vermeld op de website www.groenblauweschoonepleinen.nl waar Rijswijk en Delfland partner van zijn. Na de lancering van het lespakket in 2018 is er verder geen actieve communicatie vanuit Delfland geweest.
BvW7	Particuliere klimaatadaptatie maatregelen	Delfland	2020	Ja	39 aanvragen		Geen onderdeel van het huidige uitvoeringsprogramma, maar wel interessant, ook voor het volgende waterplan. Van 9 januari tot en met 21 juli j.l. hebben we 39 particuliere aanvragen voor de stimuleringsregeling ontvangen uit Rijswijk.

Nummer	Beheer, vaarwater en grondwater	Trekker	Uitvoerings- termijn	Draagt bij aan klimaat- adaptatie	Uitgevoerd? (per medio 2020)	Opnemen in nieuw GRP/ waterplan?	Toelichting/ Stand van zaken
	Beheer en onderhoud	Trekker	Uitvoeringstermijn				
BO1	Optimaliseren door afstemming van de baggerwerkzaamheden van de watergangen om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren.	Rijswijk/Delfland	Jaarlijks	Nee	nee	ja*	staat ook als uitwerking in de brief van Schoon&Gezond water
BO2	Visstandbeheer bevat naast het tellen van de hoeveelheid vis ook het inventariseren welke soorten aanwezig zijn.	Rijswijk	Jaarlijks	Nee	ja	ja	Via druk van de gemeente is de Rijswijkse Hengelsportvereniging inmiddels aangesloten bij de Visstandbeheer Commissie Delfland. Voorzover bekend is er binnen Rijswijk geen onderzoek uitgevoerd naar de visstand (behalve in kader van zwemwatermaatregelen Wilhelminapark).
BO3	Afstemmen dagelijks onderhoud beschoeiingen/kades en waterkeringen (maaien etc.).	Delfland/ Rijswijk	Doorlopend	Ja, bij aanleg natuurvriendelijke oevers	nee	ja	
BO4	Benoemen en vastleggen verantwoordelijkheden oeverconstructies, waaronder beschoeiingen	Rijswijk/Delfland	2019 tot 2020	Nee	nee	ja	
	Vaarrecreatie						
Recr1	Opstellen beleid ligplaatsen (vaarrecreatie)	Rijswijk	2019 tot 2020	Nee	ja	nee	in juni 2020 in B&W vastgesteld
Recr2	Evaluatie pilot opstellenstelling Reijner- en Strijpsewetering voor vaarrecreatie	Delfland/Rijswijk	2019	Nee			communicatie hierover volgt ism bewoners gemeente rijswijk
	Grondwater	Trekker	Uitvoeringstermijn				
GW1	Nagaan wat de effecten zijn van de toekomstige verminderende grondwateronttrekkingen van DSM, o.a. door afstemming en samenwerking met het monitoringsysteem(peilbuizen) van Delfland.	Rijswijk	2019 tot 2027	Nee	ja	ja	jaarlijks is er een terugkoppeling van Delft over de meetresultaten. Rijswijk betaalt mee.
GW2	Maatregelen opstellen om de effecten van verminderde grondwateronttrekking te minimaliseren, in overleg met de gemeente Delft en Delfland	Rijswijk	2019 tot 2027	Nee	nee	ja	er is nog geen effect gemeten
	De samenwerking Rijswijk en Delfland	Trekker	Uitvoeringstermijn	Draagt bij aan klimaat- adaptatie	Uitgevoerd? (per medio 2020)	Opnemen in nieuw GRP/ waterplan?	Toelichting/ Stand van zaken
AO1	Overige onderwerpen / algemeen	Rijswijk/delfland	2019 tot 2020	Ja (voorkomen wateroverlast)	ja	Ja	we hebben 4 maal per jaar overleg

Opnemen in nieuw GRPWaterplan?

Ja * = Ja met de disclaimer erbij dat we de komende periode gezamenlijk de maatregelen SGBP-3 en de doelen overige wateren gaan benoemen en daarna vastleggen.

Bijlage 7

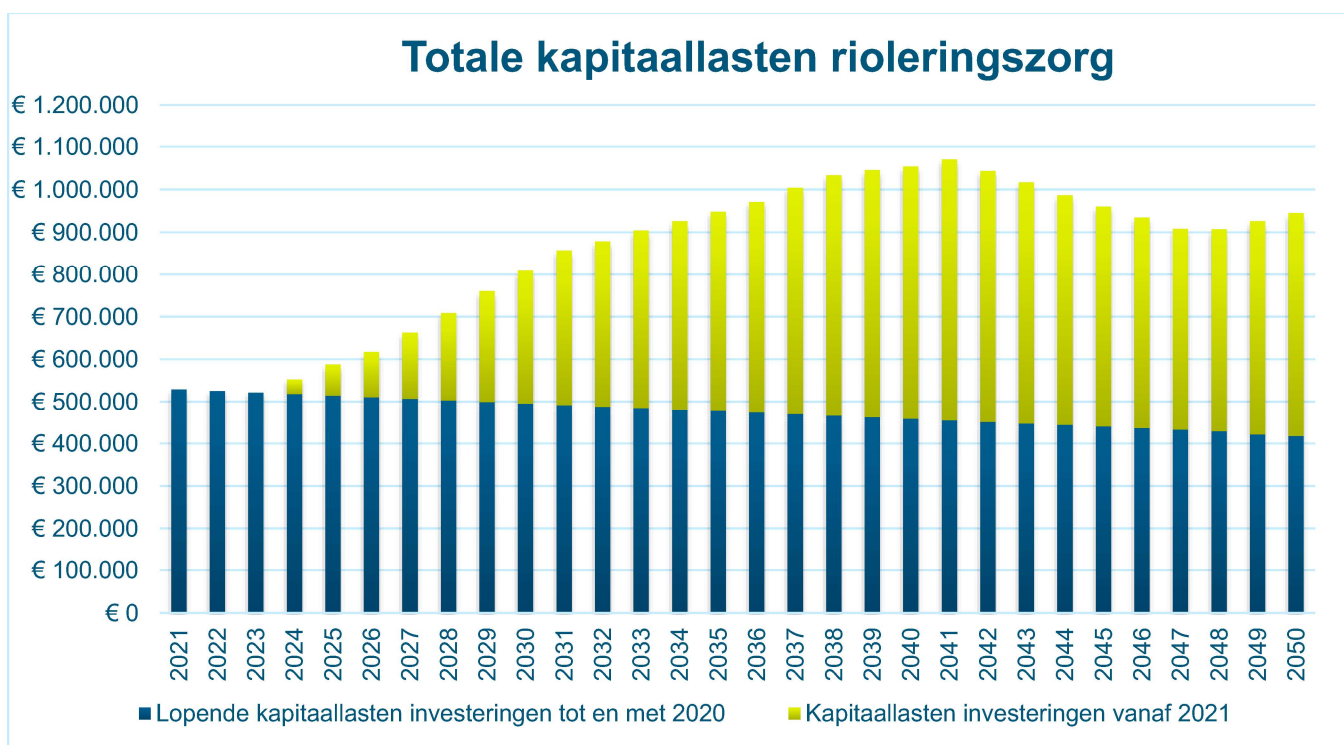
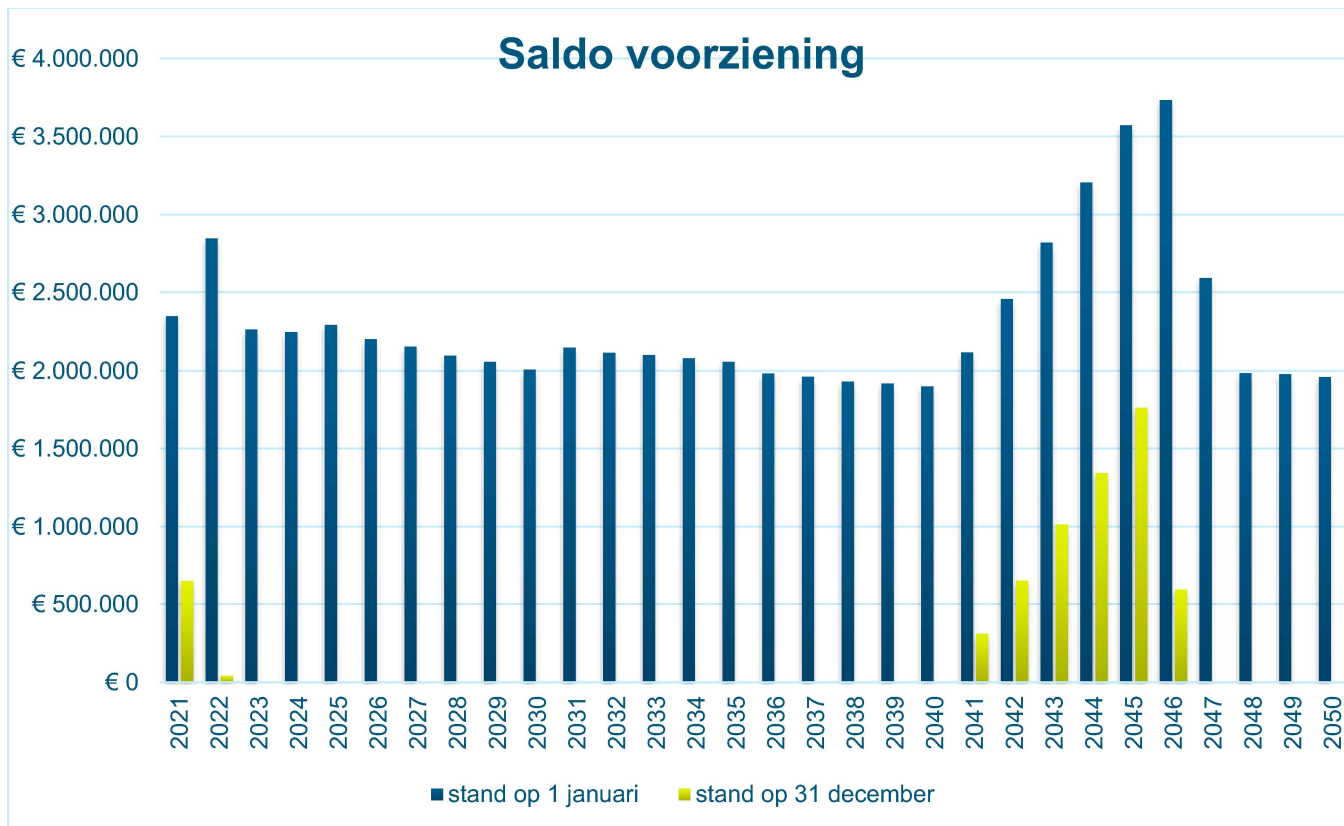
Kostendekkingsplan

Gemeente Rijswijk

Kostendekkingsplan rioleringszorg t.b.v. GRP 2021-2025

versie: 28 januari 2021

Huidige rioolheffing 2021 (meerpersoons huishouden)	€	96.48
Rioolheffing 2050, exclusief jaarlijkse indexatie :	€	96.48
Saldo voorziening aanvang 2021:	€	2,347,685
Saldo voorziening ultimo 2050:	€	0
Lopende kapitaallasten 2021:	€	528,765
kapitaallasten 2050	€	945,548
Uitgangspunten financiering:		
- Afschrijving: lineair		
- Economische afschrijvingstermijn:		
Rioleringsbuizen (vrijverval en druk/pers)		60
Relinen (gelijkstellen aan rioolvervanging)		60
Pompinstallaties (gemalen en IBA's) + lavakoffers		15
Rioolgemalen en IBA's (pompputten bouwkundig)		15
Huisaansluitingen		15
Onderzoeken (exploitatie)		-/-
- BTW		21%
- Rentepercentage (interne rekenrente)		1%
- 21% BTW toerekening percentage van kapitaallasten:	40%	
- Alle uitgaven exclusief BTW, BTW apart inzichtelijk gemaakt		
- Technische levensduur kan afwijken van de economische levensduur		
- 100% kostendekkend tarief		
- Voorziening mag (kan) niet negatief staan		
- Geëgaliseerde tariefstijging en inzet voorziening		
Berekeningen exclusief indexatie		

Baten rioolheffing

JAAR	INKOMSTEN							
	Eigenarendeel (vast bedrag)		Mutatie exclusief indexatie	Gebruikersdeel (vast) afvoer < 500 m ³ /jr		Gebruikersdeel (variabel, per m ³) afvoer > 500 m ³ /jr		Totale inkomsten rioolheffing
	aantal	heffing		aantal	heffing	aantal	heffing	
						constant	constant	
2021	29,300	96.48	1.8%	27,900	96.48	360,000	1.00	5,878,656
2022	29,650	96.48	0.00%	28,250	96.48	360,000	1.00	5,946,192
2023	30,000	96.48	0.00%	28,600	96.48	360,000	1.00	6,013,728
2024	30,350	96.48	0.00%	28,950	96.48	360,000	1.00	6,081,264
2025	30,700	96.48	0.00%	29,300	96.48	360,000	1.00	6,148,800
2026	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2027	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2028	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2029	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2030	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2031	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2032	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2033	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2034	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2035	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2036	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2037	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2038	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2039	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2040	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2041	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2042	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2043	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2044	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2045	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2046	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2047	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2048	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2049	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040
2050	30,950	96.48	0.00%	29,550	96.48	360,000	1.00	6,197,040

Lasten rioleringszorg

JAAR	LASTEN					
	Exploitatielasten	Kapitaallasten lopend	Kapitaallasten nieuw	BTW toerekening		Subtotale lasten
				exclusief BTW	investeringen tot en met 2020	
vanaf 2021						
2021	2,408,698	528,765	0	236,508	357,000	3,530,971
2022	2,398,873	525,055	0	231,214	589,470	3,744,612
2023	2,398,873	521,343	0	231,214	641,655	3,793,085
2024	2,398,873	517,630	34,811	231,214	651,735	3,834,263
2025	2,398,873	513,920	73,807	231,214	638,715	3,856,529
2026	2,398,873	510,208	106,886	231,214	748,755	3,995,935
2027	2,398,873	506,496	156,107	231,214	748,755	4,041,445
2028	2,398,873	502,784	206,178	231,214	760,305	4,099,353
2029	2,398,873	499,072	261,638	231,214	748,755	4,139,551
2030	2,398,873	495,355	313,535	231,214	748,755	4,187,731
2031	2,398,873	491,597	366,329	231,214	559,755	4,047,768
2032	2,398,873	487,886	390,994	231,214	571,305	4,080,272
2033	2,398,873	484,174	420,521	231,214	559,755	4,094,537
2034	2,398,873	480,463	445,946	231,214	559,755	4,116,250
2035	2,398,873	476,751	471,719	231,214	559,755	4,138,312
2036	2,398,873	473,039	497,846	231,214	611,205	4,212,178
2037	2,398,873	469,328	534,989	231,214	599,655	4,234,059
2038	2,398,873	465,616	568,180	231,214	599,655	4,263,538
2039	2,398,873	461,904	583,639	231,214	599,655	4,275,285
2040	2,398,873	458,193	595,635	231,214	611,205	4,295,120
2041	2,398,873	454,481	615,971	231,214	379,155	4,079,694
2042	2,398,873	450,770	592,836	231,214	379,155	4,052,848
2043	2,398,873	447,058	569,884	231,214	379,155	4,026,184
2044	2,398,873	443,346	543,447	231,214	390,705	4,007,585
2045	2,398,873	439,635	520,896	231,214	379,155	3,969,773
2046	2,398,873	435,923	498,527	231,214	660,555	4,225,092
2047	2,398,873	432,211	476,341	231,214	660,555	4,199,194
2048	2,398,873	428,500	479,134	231,214	672,105	4,209,826
2049	2,398,873	420,757	505,899	231,214	660,555	4,217,298
2050	2,398,873	417,086	528,463	231,214	660,555	4,236,190

Voorziening, dotatie en afboeken investeringen in de balanssfeer

Dotatie voorziening toevoeging	VOORZIENING			VOORZIENING		JAAR
	Saldo voorziening per 1 januari (incl. jaarruimte)	Bruto investering	Onttrekking uit Voorziening	Netto te activeren	Saldo voorziening per 31 december	
2,347,685	2,347,685	1,700,000	1,700,000	0	647,685	2021
2,201,580	2,849,265	2,807,000	2,807,000	0	42,265	2022
2,220,643	2,262,908	3,055,500	2,262,908	792,592	0	2023
2,247,001	2,247,001	3,103,500	2,247,001	856,499	0	2024
2,292,271	2,292,271	3,041,500	2,292,271	749,229	0	2025
2,201,105	2,201,105	3,565,500	2,201,105	1,364,395	0	2026
2,155,595	2,155,595	3,565,500	2,155,595	1,409,905	0	2027
2,097,687	2,097,687	3,620,500	2,097,687	1,522,813	0	2028
2,057,489	2,057,489	3,565,500	2,057,489	1,508,011	0	2029
2,009,309	2,009,309	3,565,500	2,009,309	1,556,191	0	2030
2,149,272	2,149,272	2,665,500	2,149,272	516,228	0	2031
2,116,768	2,116,768	2,720,500	2,116,768	603,732	0	2032
2,102,503	2,102,503	2,665,500	2,102,503	562,997	0	2033
2,080,790	2,080,790	2,665,500	2,080,790	584,710	0	2034
2,058,728	2,058,728	2,665,500	2,058,728	606,772	0	2035
1,984,862	1,984,862	2,910,500	1,984,862	925,638	0	2036
1,962,981	1,962,981	2,855,500	1,962,981	892,519	0	2037
1,933,502	1,933,502	2,855,500	1,933,502	921,998	0	2038
1,921,755	1,921,755	2,855,500	1,921,755	933,745	0	2039
1,901,920	1,901,920	2,910,500	1,901,920	1,008,580	0	2040
2,117,346	2,117,346	1,805,500	1,805,500	0	311,846	2041
2,144,192	2,456,038	1,805,500	1,805,500	0	650,538	2042
2,170,856	2,821,395	1,805,500	1,805,500	0	1,015,895	2043
2,189,455	3,205,349	1,860,500	1,860,500	0	1,344,849	2044
2,227,267	3,572,117	1,805,500	1,805,500	0	1,766,617	2045
1,971,948	3,738,565	3,145,500	3,145,500	0	593,065	2046
1,997,846	2,590,911	3,145,500	2,590,911	554,589	0	2047
1,987,214	1,987,214	3,200,500	1,987,214	1,213,286	0	2048
1,979,742	1,979,742	3,145,500	1,979,742	1,165,758	0	2049
1,960,850	1,960,850	3,145,500	1,960,850	1,184,650	0	2050
tot en met 2050		84,225,000	62,790,163 75%	21,434,837 25%		

Mechanische riolering

Jaar	51 stuks			67 stuks		
	Gemalen			Pompunits		
	Bouwkundig techn 40 jaar	Elektromechanisch 15 jaar	Subtotaal gemalen	Bouwkundig techn 40 jaar	Elektromechanisch 15 jaar	Subtotaal pompunits
2021						€ -
2022				€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2023	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2024	€ 110,000	€ 199,500	€ 309,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2025	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2026	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2027	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2028	€ 110,000	€ 199,500	€ 309,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2029	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2030	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2031	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2032	€ 110,000	€ 199,500	€ 309,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2033	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2034	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2035	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2036	€ 110,000	€ 199,500	€ 309,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2037	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2038	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2039	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2040	€ 110,000	€ 199,500	€ 309,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2041	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2042	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2043	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2044	€ 110,000	€ 199,500	€ 309,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2045	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2046	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2047	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2048	€ 110,000	€ 199,500	€ 309,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2049	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000
2050	€ 55,000	€ 199,500	€ 254,500	€ 8,000	€ 11,000	€ 19,000

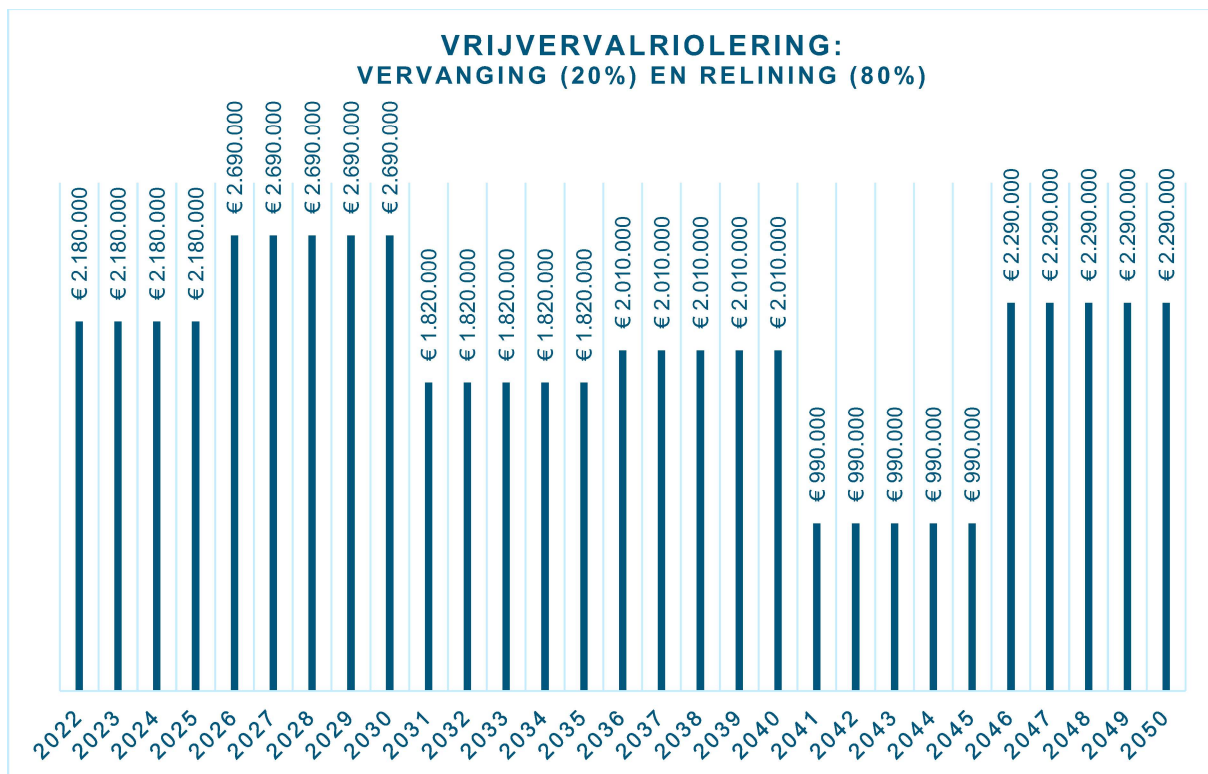
**Vervanging en relining vrijvervalriolering, persleidingen,
aanleg regenwaterriolering, afkoppeling en DPRA maatregelen**

Jaar	Vrijverval riolering investering		Aanleg RWA riolen en Afkoppelen	DPRA maatregelen 5% vervanging	Persleidingen vervangen	Totaal vervanging. RWA en DPRA
2021	€ 1,700,000	begroting				€ 1,700,000
2022	€ 2,180,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 93,000	€ 2,788,000
2023	€ 2,180,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 87,000	€ 2,782,000
2024	€ 2,180,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 80,000	€ 2,775,000
2025	€ 2,180,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 73,000	€ 2,768,000
2026	€ 2,690,000		€ 435,000	€ 100,000	€ 67,000	€ 3,292,000
2027	€ 2,690,000		€ 435,000	€ 100,000	€ 67,000	€ 3,292,000
2028	€ 2,690,000		€ 435,000	€ 100,000	€ 67,000	€ 3,292,000
2029	€ 2,690,000		€ 435,000	€ 100,000	€ 67,000	€ 3,292,000
2030	€ 2,690,000		€ 435,000	€ 100,000	€ 67,000	€ 3,292,000
2031	€ 1,820,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,392,000
2032	€ 1,820,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,392,000
2033	€ 1,820,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,392,000
2034	€ 1,820,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,392,000
2035	€ 1,820,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,392,000
2036	€ 2,010,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,582,000
2037	€ 2,010,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,582,000
2038	€ 2,010,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,582,000
2039	€ 2,010,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,582,000
2040	€ 2,010,000		€ 435,000	€ 70,000	€ 67,000	€ 2,582,000
2041	€ 990,000		€ 435,000	€ 40,000	€ 67,000	€ 1,532,000
2042	€ 990,000		€ 435,000	€ 40,000	€ 67,000	€ 1,532,000
2043	€ 990,000		€ 435,000	€ 40,000	€ 67,000	€ 1,532,000
2044	€ 990,000		€ 435,000	€ 40,000	€ 67,000	€ 1,532,000
2045	€ 990,000		€ 435,000	€ 40,000	€ 67,000	€ 1,532,000
2046	€ 2,290,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 67,000	€ 2,872,000
2047	€ 2,290,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 67,000	€ 2,872,000
2048	€ 2,290,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 67,000	€ 2,872,000
2049	€ 2,290,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 67,000	€ 2,872,000
2050	€ 2,290,000		€ 435,000	€ 80,000	€ 67,000	€ 2,872,000

Vrijvervalriolering - vervanging en relining

Bij de berekening van de theoretische vervangingskosten van de vrijvervalriolering zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Technische levensduur riolering 60 jaar.
- Vervanging van riolen ouder dan 60 jaar wordt uitgespreid over de gehele beschouwde periode.
- Bovenstaande geldt ook voor riolen met een onbekend jaar van aanleg.
- De riolen zijn grotendeels onderheid. Gemeente vervangt om die reden relatief weinig riolen en maakt veel gebruik van relining. Verdeling die gehanteerd wordt is 80% relinen en 20% vervangen.
- Gemiddelde vervangingsprijs op basis van ervaringscijfer (afgelopen 3 jaren): € 1.400 per m1.
- Reliningsprijs bedraagt gemiddeld € 280 per m1, te weten 20% van de vervangingsprijs.
- Uit bovenstaande volgt een gemiddelde strekkende meterprijs van € 504.
- De berekende theoretische vervangingslengtes maal de eenheidsprijs leidt tot een investeringsvolume per jaar. Om een gelijkmatiger investeringspatroon te verkrijgen worden perioden van 5 jaar genomen.

Investerings, activeren en afboeken

jaar	onderdeel vervanging	economische afschrijving	bruto investering	totale investering	jaarruimte en onttrekking uit voorziening	netto investering te activeren	rente	Afschrijving
2021	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 0	1,700,000		0	1.0%	€ 0
2021	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 0		1,700,000	0	1.0%	€ 0
2021	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 1,700,000			0	1.0%	€ 0
2022	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 11,000	2,807,000		0	1.0%	€ 0
2022	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 8,000		2,807,000	0	1.0%	€ 0
2022	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,788,000			0	1.0%	€ 0
2023	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,055,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2023	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,262,908	63,000	1.0%	€ 4,200
2023	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,782,000			519,092	1.0%	€ 8,652
2024	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,103,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2024	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 118,000		2,247,001	118,000	1.0%	€ 7,867
2024	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,775,000			527,999	1.0%	€ 8,800
2025	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,041,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2025	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,292,271	63,000	1.0%	€ 4,200
2025	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,768,000			475,729	1.0%	€ 7,929
2026	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,565,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2026	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,201,105	63,000	1.0%	€ 4,200
2026	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 3,292,000			1,090,895	1.0%	€ 18,182
2027	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,565,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2027	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,155,595	63,000	1.0%	€ 4,200
2027	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 3,292,000			1,136,405	1.0%	€ 18,940
2028	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,620,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2028	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 118,000		2,097,687	118,000	1.0%	€ 7,867
2028	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 3,292,000			1,194,313	1.0%	€ 19,905
2029	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,565,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2029	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,057,489	63,000	1.0%	€ 4,200
2029	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 3,292,000			1,234,511	1.0%	€ 20,575
2030	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,565,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2030	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,009,309	63,000	1.0%	€ 4,200
2030	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 3,292,000			1,282,691	1.0%	€ 21,378
2031	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,665,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2031	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,149,272	63,000	1.0%	€ 4,200
2031	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,392,000			242,728	1.0%	€ 4,045
2032	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,720,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2032	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 118,000		2,116,768	118,000	1.0%	€ 7,867
2032	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,392,000			275,232	1.0%	€ 4,587
2033	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,665,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2033	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,102,503	63,000	1.0%	€ 4,200
2033	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,392,000			289,497	1.0%	€ 4,825
2034	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,665,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2034	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,080,790	63,000	1.0%	€ 4,200
2034	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,392,000			311,210	1.0%	€ 5,187
2035	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,665,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2035	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,058,728	63,000	1.0%	€ 4,200
2035	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,392,000			333,272	1.0%	€ 5,555
2036	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,910,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2036	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 118,000		1,984,862	118,000	1.0%	€ 7,867
2036	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,582,000			597,138	1.0%	€ 9,952

Investerings, activeren en afboeken (vervolg)

2037	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,855,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2037	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,962,981	63,000	1.0%	€ 4,200
2037	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,582,000			619,019	1.0%	€ 10,317
2038	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,855,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2038	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,933,502	63,000	1.0%	€ 4,200
2038	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,582,000			648,498	1.0%	€ 10,808
2039	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,855,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2039	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,921,755	63,000	1.0%	€ 4,200
2039	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,582,000			660,245	1.0%	€ 11,004
2040	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	2,910,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2040	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 118,000		1,901,920	118,000	1.0%	€ 7,867
2040	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,582,000			680,080	1.0%	€ 11,335
2041	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	1,805,500		0	1.0%	€ 0
2041	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,805,500	0	1.0%	€ 0
2041	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 1,532,000			0	1.0%	€ 0
2042	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	1,805,500		0	1.0%	€ 0
2042	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,005,500	0	1.0%	€ 0
2042	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 1,532,000			0	1.0%	€ 0
2043	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	1,805,500		0	1.0%	€ 0
2043	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,805,500	0	1.0%	€ 0
2043	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 1,532,000			0	1.0%	€ 0
2044	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	1,860,500		0	1.0%	€ 0
2044	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 118,000		1,860,500	0	1.0%	€ 0
2044	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 1,532,000			0	1.0%	€ 0
2045	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	1,805,500		0	1.0%	€ 0
2045	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,805,500	0	1.0%	€ 0
2045	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 1,532,000			0	1.0%	€ 0
2046	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,145,500		0	1.0%	€ 0
2046	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		3,145,500	0	1.0%	€ 0
2046	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,872,000			0	1.0%	€ 0
2047	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,145,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2047	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		2,590,911	63,000	1.0%	€ 4,200
2047	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,872,000			281,089	1.0%	€ 4,685
2048	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,200,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2048	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 118,000		1,987,214	118,000	1.0%	€ 7,867
2048	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,872,000			884,786	1.0%	€ 14,746
2049	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,145,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2049	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,979,742	63,000	1.0%	€ 4,200
2049	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,872,000			892,258	1.0%	€ 14,871
2050	Elektromechanische vervanging gemalen en pompunits	15	€ 210,500	3,145,500		210,500	1.0%	€ 14,033
2050	Bouwkundige vervanging gemalen en pompunits	15	€ 63,000		1,960,850	63,000	1.0%	€ 4,200
2050	Vrijvervalriolering, persleidingen en DPRA investeringen	60	€ 2,872,000			911,150	1.0%	€ 15,186

Bijlage 8

Uitvoeringsprogramma Waterplan

Ter vaststelling door Hoogheemraadschap van Delfland

Uitvoeringsagenda waterplan

Gemeente Rijswijk en het Hoogheemraadschap van Delfland hebben de gezamenlijke Wateragenda geactualiseerd en opgenomen in het Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan Rijswijk 2021-2025. De maatregelen met betrekking tot oppervlaktewaterkwaliteit vormen het uitvoeringsprogramma bij het Waterplan en zijn gebaseerd op de evaluatie van de wateragenda (zie bijlage A6) en de strategie zoals geschetst in hoofdstuk 5 van het Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan. Komende planperiode wordt er in de samenwerking opnieuw intensief gewerkt aan de gezamenlijke doelen.

Delfland en Rijswijk hebben ieder een duidelijke eigen verantwoordelijkheid in het waterbeheer. In de dagelijkse praktijk is Delfland verantwoordelijk voor het peilbeheer (het afvoeren van water en het op niveau houden van het waterpeil in de sloten) en voor beheer en onderhoud van waterkeringen en sloten. Daarbij bewaakt Delfland ook de (zwem)waterkwaliteit en verzorgt voor de hele regio de zuivering van het afvalwater. Rijswijk draagt zorg voor de riolering, het inzamelen en afvoeren van hemelwater en onderhoudt de walkanten en oevers.

De komende jaren willen we de samenwerking tussen Hoogheemraadschap van Delfland en de gemeente Rijswijk nog verder vergroten, door op alle onderdelen van de wateropgave efficiënt en effectief samen te werken. Het is de bedoeling om dit proces niet alleen op projectniveau verder uit te bouwen, maar ook op management niveau, op strategisch niveau en bij ruimtelijke plannen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of herstructureringen is het belangrijk dat het waterbelang, zowel waterkwantiteit als -kwaliteit, tijdig benoemd en geborgd wordt. Om zicht te houden op de ruimtelijke ontwikkelingen informeren Rijswijk en Delfland elkaar structureel.

Om elkaar goed en structureel op de hoogte te kunnen houden hanteren we onderstaande overlegstructuren.

Wat voor soort overleg?	Hoe vaak vindt het overleg plaats?
Bestuurlijk overleg Delfland-Rijswijk (regulier)	2 keer per jaar
Algemeen Overleg Delfland-Rijswijk (regulier)	2 keer per jaar
Bestuurlijke watertafel (regulier)	3 keer per jaar
Bouwactiviteiten overleg	4 keer per jaar
Overleg over gezamenlijk onderhoud (baggeren, maaien en krozen) binnen Rijswijk	1 keer per jaar
Overleg over uitvoeringsprogramma waterplan	1 keer per jaar
Wateroverleg RijswijkBuiten	Maandelijks

Om gezamenlijk de doelen en ambities na te streven worden jaarlijks de maatregelenlijst uit het waterplan besproken met Delfland. Het waterplan is de komende planperiode leidend wat betreft het oppervlaktewaterbeheer. In het waterplan zijn de werkzaamheden opgenomen die beide partners uitvoeren, met een nadruk op werkzaamheden waar een gezamenlijke opgave bestaat en/of waar afstemming een meerwaarde kan betekenen bij de uitvoering.

Het vorig onderhoudsconvenant voor de werkzaamheden die horen bij het baggeren, maaien en krozen is verlopen. Komende planperiode gaan Rijswijk en Delfland werken aan een nieuw onderhoudsconvenant met overlegstructuur. Zowel Rijswijk als Delfland concentreren zich hierbij op een efficiënte uitvoering van hun wettelijke taken en op het leefbaar houden van de stad.

Binnen de kaders van vastgestelde beleidsnota's en beschikbare middelen kunnen Rijswijk en Delfland dit uitvoeringsprogramma realiseren. Het streven is om in ieder geval per project en bij voorkeur ook op programmaniveau concrete, meetbare en haalbare doelen te formuleren en die vervolgens ook te monitoren. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan aantallen nieuwe groenblauwe schoolpleinen, hoeveelheid afgekoppelde m² oppervlak, de lengte van nieuwe natuurvriendelijke oevers, waar maatregelen genomen worden etc.

Voor het uitvoeren van watertaken, projecten, activiteiten en maatregelen is geld en capaciteit nodig. Voor een deel van de genoemde projecten, activiteiten en maatregelen is in het verleden al budget vrijgemaakt. Voor de overige projecten, activiteiten en maatregelen geldt dat de budgettering plaatsvindt met inzet van eigen menskracht en via reguliere budgetten binnen Rijswijk en via de programma's en reguliere budgetten binnen Delfland.

Duurzaam, schoon en gezond water

Het Rijswijkse watersysteem is uiterlijk in 2027, (doeljaar voor de Kader Richtlijn Water), chemisch schoon en gezond én ecologisch robuust ingericht. Aangewezen zwemwater voldoet aan de normen voor zwemwater. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel A8.1 Maatregelen duurzaam, schoon en gezond water

#	Duurzaam, schoon en gezond water	Planning	Trekker
WKL.1	Uitvoering maatregelen Bestuursovereenkomst schoon en gezond water Delfland 2015-2021.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.2	Uitwerken bouwstenen voor het nieuwe Stroomgebiedsbeheerplan SGBP3 2022-2027.	2021	Delfland
WKL.3	Uitwerken ecologische doelen lokaal water + definiëren maatregelen.	2021	Delfland
WKL.4	Lange duikers (deels) openmaken en watergangen creëren.	Meeliften indien kans zich voordoet	Delfland en Rijswijk
WKL.5	Baggercyclus verbeteren op een ecologische manier i.s.m. andere gemeenten. Optimaliseren door afstemming van de baggerwerkzaamheden van de watergangen om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren.	2021-2025	Rijswijk
WKL.6	Uitvoeren van het project ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit in het Wilhelminapark: blijvende aandacht voor aanpak ganzenoverlast.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.7	Onderzoek naar mogelijkheden verbeteren zwemwaterkwaliteit "De Put". Pilot met ijzerzakken is medio 2020 gestart.	Lopend onderzoek	Delfland en Rijswijk
WKL.8	Bijdrage leveren aan het Regionaal Zwemwaterplan van Delfland	Start uiterlijk begin 2022	Delfland
WKL.9	Vervolgonderzoek (verfijningsslag) foutaansluitingen voor het bepalen van de exacte locaties van foutieve aansluitingen.	Lopend proces	Rijswijk
WKL.10	Realiseren van natuurvriendelijke oevers in het Wilhelminapark.	Project loopt	Rijswijk
WKL.11	Onderzoek naar de mogelijkheid om 9 kansen te realiseren van natte ecologische zones in de Rijswijkse KRW-waterlichamen (boezemwater, o.a. bij de locatie Pasgeld).	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.12	Het benutten van de kansen om bij het vervangen van waterkerende constructies natte ecologische zones te realiseren in het Rijswijkse water	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKL.13	Het samen opnieuw beoordelen van de Rijswijkse natte ecologische zones en deze informatie verwerken in de legger.	Aansluiten op lopend proces waterkwaliteit	Delfland en Rijswijk

WKL.14	Onderzoek naar aanpassing beheer (inclusief peilbeheer) t.b.v. bereiken goede ecologische toestand (in het kader van De Groene Motor).	2021-2022	Delfland
--------	--	-----------	----------

Veilig en beheerst water

Veilige waterkeringen en goed doorstroombare boezemkanalen / watergangen houden overtollig water 'van de straat'. In 2027 voldoet het gehele beheersgebied van Delfland aan de gestelde beschermingsnormen. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel A8.2 Maatregelen veilig en beheerst water

#	Veilig en beheerst water	Planning	Trekker
WKN.1	Buitengewoon onderhoud water (baggeren) volgens nog op te stellen uitvoeringsconvenant.	2021-2022	Delfland en Rijswijk
WKN.2	Afkoppelen verhard oppervlak met lopende projecten nu bekend Karel Doormanlaan, het Rembrandkwartier, Te Werve en het Havengebied.	Lopend proces	Rijswijk
WKN.3	Uitvoeren operatie Steenbreek in openbare ruimte en ondersteunen van de Groene Karavaan. Met allereerst een inventarisatie van vergroeningskansen.	Lopend proces	Rijswijk
WKN.4	Programma van Eisen klimaatadaptieve maatregelen in Handboek Openbare Ruimte opnemen	Lopend proces	Rijswijk
WKN.5	Afronden WSA Plaspoel-, Schaapwei-, en Hoekpolder. Daarbinnen extra aandacht voor de ontwikkelingen rond RijswijkBuiten (Parkwijk) en de A4.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
WKN.6	Afronden WSA Hoge Broekpolder	2021-2022	Delfland
WKN.7	Afronden interne risicodialogen, opstellen eerste versie van de uitvoeringsagenda en starten met de dialogen met alle externe belanghebbenden.	Lopend proces	Rijswijk en Delfland
WKN.8	Afstemmen planning en uitvoering van kade- en wegonderhoud op de kering met het oog op kansen voor werk-met-werk. Werkzaamheden van beide partijen synchroniseren en afspraken vastleggen in samenwerkingsovereenkomst (SOK). Op korte termijn dienen de risicovolle trajecten opgepakt te worden (0,5 km) en daarna de, door zettingen, toekomstig risicovolle trajecten (2 km).	2021-2025	Delfland en Rijswijk

Een gesloten afvalwaterketen

Een gesloten afvalwatersysteem (dat wil zeggen met zo min mogelijk gebruik van grondstoffen en energie van buiten het beheergebied van Delfland) dat bestand is tegen toekomstige buien en afvalwaterzuiveringen doorontwikkelen tot energie-, grondstoffen- en zoetwaterfabrieken. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel A8.3 Maatregelen gesloten afvalwaterketen

#	Een gesloten afvalwaterketen	Planning	Trekker
AWK.1	Het in kaart brengen van de bronnen van rioolvreemd water om dit te kunnen verminderen i.s.m. gemeente Den Haag (locaties met onder andere grondwateronttrekking en lekkage)	2022-2023	Den Haag en Rijswijk
AWK.2	3Di modellen (stresstesten) aanpassen in NAD-verband. Hoort bij OAS Harnaschpolder waarvoor een integraal model is ontwikkeld.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
AWK.3	Afspraken maken over beheer & onderhoud en planologische bescherming van ondergrondse infrastructuur.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk

Bewust van Rijswijks water

Inwoners van Rijswijk waarderen het water in hun directe leefomgeving en weten welke bijdragen zij kunnen leveren aan het bereiken en in stand houden van een duurzaam schoon, gezond en veilig Rijswijks watersysteem. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel A8.4 Maatregelen bewust van Rijswijks water

#	Bewust van Rijswijks water	Planning	Trekker
BvW.1	Schoon en gezond water: gezamenlijke communicatie staat op de samenwerkingsagenda van de NAD.	2021-2025	Delfland en Rijswijk
BvW.2	Communicatie (intern en extern) en participatieplan 'Bewust van Rijswijks water' verder uitwerken ook met het oog op de nieuwe verordeningen. Tevens verder concretiseren van de samenwerking binnen "Klimaatkrachtig Delfland"	2021-2025	Rijswijk
BvW.3	Aanleg groenblauwe schoonpleinen. Met allereerst het inventariseren van kansen.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
BvW.4	Communiceren over lespakket voor basisscholen over klimaatadaptatie en waterbewustzijn.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk

Beheer, vaarwater en grondwater

Rijswijk hecht veel belang aan het beheer en onderhoud van watergangen. Belangrijk is de verduurzaming van het beheer en onderhoud en daarbij met name de koppeling met groenbeleid. Het vaarwegbeheer is in ontwikkeling met als doel dit in de komende jaren te verbeteren. De gemeente Delft monitort de consequenties van de vermindering van de grondwateronttrekking door DSM en zet dit komende planperiode voort. Voor komende planperiode staan voor beheer, vaarwater en grondwater de volgende maatregelen op het programma:

Tabel A8.5 Maatregelen beheer, vaarwater en grondwater

#	Beheer, vaarwater en grondwater	Planning	Trekker
BO.1	Visstandbeheer bevat naast het tellen van de hoeveelheid vis ook het inventariseren welke soorten aanwezig zijn. De Rijswijkse Hengelsportvereniging is aangesloten bij de Visstand beheercommissie Delfland.	Lopend proces	Hengelsport i.s.m. Delfland en Rijswijk
BO.2	Afstemmen dagelijks onderhoud beschoeiingen/kades en waterkeringen (maaien etc.). De mogelijkheden voor meer gedifferentieerd maaionderhoud onderzoeken	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
BO.3	Benoemen en vastleggen verantwoordelijkheden oeverconstructies, waaronder beschoeiingen.	2021-2022	Delfland en Rijswijk
GW.1	Nagaan wat de effecten zijn van de toekomstige verminderende grondwateronttrekkingen van DSM, o.a. door afstemming en samenwerking met het monitoringssysteem(peilbuizen) van Delfland.	Lopend proces met jaarlijks terugkoppeling meetresultaten	Delfland en Rijswijk
GW.2	Maatregelen opstellen om de effecten van verminderde grondwateronttrekking te minimaliseren, in overleg met de gemeente Delft en Delfland. Vooralsnog is geen effect gemeten.	Lopend proces	Delfland, Delft en Rijswijk

De samenwerking Rijswijk - Delfland

Beide partijen streven naar een doelmatige samenwerking met voldoende afstemmingen over de voortgang van projecten. Voor komende planperiode staan de volgende maatregelen op het programma:

Tabel A8.6 Maatregelen samenwerking Rijswijk Delfland

#	De samenwerking Rijswijk Delfland	Planning	Trekker
AO.1	Borgen van afspraken en maatregelen middels bestuurlijke besluitvorming aanvullend op het geactualiseerd waterplan: Samenwerking aan waterkwaliteit wordt voortgezet voor de periode 2022-2027.	2022-2025	Delfland en Rijswijk
AO.2	Samenwerking tussen Delfland en de gemeente Rijswijk verder vergroten, door op alle onderdelen van de wateropgave efficiënt en effectief samen te werken. Het is de bedoeling om dit proces niet alleen op projectniveau verder uit te bouwen, maar ook op managementniveau, op strategisch niveau en bij ruimtelijke plannen. De Watervisie" van Delfland biedt hiervoor goede input.	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
AO.3	Structureel (vier keer per jaar) overleg ruimtelijke ordening/ water	Lopend proces	Delfland en Rijswijk
AO.4	Een nieuw onderhoudsconvenant met overlegstructuur uitwerken voor al het onderhoud van en door Delfland.	2021-2022	Delfland en Rijswijk